

Groninger bijbelleesrooster: Genesis t/m Rechters

Genesis 1:1-2:3

De Bijbel start niet met reddenaties maar met een overrompelende ontmoeting: 'In het begin schiep God...' Daarmee krijgen we meteen antwoord op dé oervraag: 'Waar komen we vandaan?' Van God dus, want door zijn scheppend spreken is deze wereld tot stand gekomen. Hoe moeten we ons dat voorstellen? Wetenschappers komen niet verder dan theorieën, die telkens bijgesteld of vervangen moeten worden. Ondanks wetenschappelijke onzekerheid kan de gelovige de zekere lof zingen op de Schepper.

Genesis 2:4-25

Nadat in Gen.1 globaal over de schepping van de mens is gesproken, komen nu de details: eerst heeft God de man geschapen. Pas toen de man in z'n omgaan met de dieren z'n alleen-staan ontdekte, maakte God de vrouw. Dat deed God met behulp van een rib van de man: de vrouw ligt hem alleen daarom al na aan het hart. Bovendien, pas sámen komen zij tot hun recht en zijn ze beeld van God (Gen.1:27). Het was zo zuiver tussen hen dat kleding overbodig was: ze hadden niets voor elkaar te verbergen.

Genesis 3

De duivel verleidde de mens ertoe z'n eigen baas te zijn, los van God. Daarmee kwamen meteen breuken in alle relaties, zoals God ook aankondigde: de man probeert de baas te spelen over de vrouw, terwijl de vrouw de man naar haar hand probeert te zetten: destructieve concurrentie; het wonder van het kinderen-krijgen gaat samen met pijn; tenslotte voegt de natuur zich niet meer gewillig naar de hand van de mens. Een en al ellende. Maar meteen gaf God perspectief: satan wórdt uitgeschakeld, dus: het paradijs kómt terug!

Genesis 4

Na de opstand van de mens tegen God volgt een tweede drama: de ene mens, Kaïn, slaat de andere, Abel, dood. Kaïns geschiedenis loopt uit op Lamech. Zijn drie zoons ontplooiden grootse culturele activiteiten, maar die waren dienstbaar aan de trots van de mens. Vandaar Lamechs lied: hij had Gods bescherming niet nodig, maar kon zichzelf redden. Daartegenover Seth en Enos; zij beseften God nodig te hebben, waarom zij God aanriepen. Nog altijd dé tegenstelling: erken je je afhankelijkheid van God óf niet?

Genesis 5:1-6:4

Die vele namen maken duidelijk: God blijft op weg naar zijn einddoel, de uitschakeling van satan. Een paar namen springen eruit: Henoch: 'hij wandelde met God en was niet meer'; en Noach: 'deze zal ons troosten'. En dan volgt 6:1-4. Waarschijnlijk zijn 'de zonen van God' geen gelovigen of engelen (zoals soms wordt uitgelegd) maar koningen en wordt bedoeld dat zij de eerste harems aanlegden, met als resultaat kolossen van mensen. Van het mooie begin is weinig meer over: de mensen deden maar.

Genesis 6:5-7:10

Gods verontwaardiging over het kwaad onder de mensen was zo groot, dat Hij besloot een gigantische overstroming te laten komen. Op die manier wilde Hij een nieuw begin maken en de weg openhouden naar zijn einddoel. Noach kreeg opdracht een schip te bouwen. Daarvoor kreeg hij 120 jaar, als we 6:3 hierbij mogen betrekken. Noachs bouwactiviteit vormde zo tientallen jaren een constante waarschuwing; vandaar dat Petrus Noach aanduidt als 'prediker van de gerechtigheid' (2Petr.2:5).

Genesis 7:11-8:22

'En de Here sloot de deur achter hem' (7:16): daarmee was het doodvonnis getekend van alle buiten-gebleven mensen. Voor fijngevoelige Nederlanders moeilijk te aanvaarden: te weinig zijn we doordrongen van de ernst van ontrouw aan God; ook erkennen we te weinig dat God als Heer van alles de vrije beschikking heeft over zijn wereld. Hoe dan ook, God is rechtvaardig en barmhartig. Het laatste blijkt uit de afloop: op grond van Noachs offer (dus vooruitlopend op Christus' offer) garandeerde God: geen overstroming meer zoals de zondvloed. Gods werk aan de redding van de wereld gaat door.

Genesis 9

God herhaalde zijn belofte dat er geen allesvernietigende overstroming meer zou komen; als teken gaf Hij de regenboog, die verschijnt juist als het ergens regent. Elke keer als dat natuurverschijnsel zich voordoet, worden God en mens herinnerd aan Gods belofte. Dat perspectief hebben we niet te danken aan onze eigen kwaliteiten; want meteen hierna vond dat beschamend gebeuren plaats van Noachs dronkenschap en Chams spot daarmee. Gods beloften zijn altijd onverdiend.

Genesis 10:1-11:9

Noachs gezin met de drie zoons waaierde uit tot een wereldwijde mensheid. Maar voordat het zover was bleven de mensen eerst nog, tegen Gods bedoeling in, bij elkaar klitten. Kennelijk voelden ze zich bedreigd en gingen ze ervan uit: eendracht maakt macht. Daarvoor bouwden ze een hoge toren als oriëntatiepunt. Zo probeerden zij, net als Lamech, zichzelf te handhaven. God verstoorde toen hun onderlinge communicatie, waardoor ze noodgedwongen uit elkaar gingen, met als resultaat: de weg naar Christus' rijk van echte eenheid bleef open.

Genesis 11:10-12:9

Om de aarde te redden heeft God tijdelijk een versmalling aangebracht in zijn aandacht. Vandaar dat in Gen.11-12 de blik alleen op Sem wordt gericht, dan op Terach met z'n familie en tenslotte op Abram. Om met de Fransen te spreken: reculer pour mieux sauter; je doet een stap terug om des te beter te kunnen springen. Zo ging God een bijzondere relatie aan met Abram, maar met als doel: 'met u zullen alle geslachten op de aardbodem gezegend worden'. Daar gaat het God om: een wereldwijd gezin.

Genesis 12:10-13:18

'Ik zal u tot een groot volk maken', had God Abram beloofd (12:2). Maar soms viel het Abram niet mee daarop te vertrouwen. Daarom hield hij het geheim dat de mooie Sarai z'n vrouw was, want daarmee werd zijn overlevingskans groter voor het geval dat Sarai geroofd zou worden. 'Aan uwe nageslacht zal Ik dit land geven', had God ook beloofd (12:7). Daarop vertrouwde Abram, want toen Lot en hij uit elkaar moesten, liet hij zonder aarzeling Lot de eerste keus: zijn kans kwam wel.

Genesis 14

Toen Lot gevangen genomen werd door vijanden kwam Abram hem te hulp. Teruggekomen werd Abram gezegend door een bijzondere verschijning: Melchisedek, de koning van Salem, priester van God; Abram (kennelijk de mindere) gaf hem (de meerdere) toen het tiende van de buit. In Hebr.7 wordt hiernaar verwezen om duidelijk te maken: Christus, hogepriester op de manier van Melchisedek, is dus de meerdere van hogepriester Aäron en zijn opvolgers, die immers afstamden van Abram.

Genesis 15-16

God bevestigde de bijzondere relatie met Abram door een verbond met hem te sluiten, waarbij overigens bloed moest vloeien: een uitbeelding van Christus' bloed, weten wij. De kern van Gods verbond was de bekende dubbele belofte: Abram zou tot een groot volk worden en zijn nageslacht zou eigenaar worden van Kanaän. Intussen heeft Abram 25 jaar moeten wachten op de geboorte van z'n zoon Isaäk. Geen wonder dat hij 10 jaar na Gods eerste belofte zich door Sarai liet overhalen een bijvrouw te nemen, uit wie Ismaël geboren werd. Maar meteen bleek dat op deze zelfgekozen oplossing geen zegen rustte. Zo leerde Abram nog meer te vertrouwen: ook de kern van ons geloof.

Genesis 17

De geschiedenis van Abram gaat verder. Er zijn bijna 25 jaar voorbijgegaan (vgl 12:4 met 17:1) sinds Abram uit Ur vertrokken is. God heeft hem land beloofd. Dat heeft hij nog niet. Hij is nog steeds vreemdeling te midden van de Kanaänieten. Maar wat zou hij ook aan land hebben, als hij geen nageslacht heeft? Dat heeft God hem ook beloofd. Maar Sara kan al geen kinderen meer krijgen (16:1; vgl Rom 4:19). Ze hebben de omweg via Ismaël geprobeerd. Past dat eigenlijk wel bij God? Die is intussen al wel 13 jaar oud (vs 25). En nu is ook Abraham te oud om nog kinderen te verwekken. Ze zijn als vader en moeder beide 'verstorven' dus: 'dood' (Rom 4:19). En pas nu komt God met een herhaling van zijn beloften! Een eigen zoon van hem en zijn vrouw Sara! Zo maakt God door deze geschiedenis duidelijk hoe Hij uit 'doden' leven wekt. En Abraham moet blijven geloven; en hij doet dat (Rom 4:21). Vraag: beseffen wij altijd voldoende dat geloven altijd verankerd moet zijn in de woorden van God?

Genesis 18

Hier wordt het misschien wel wonderlijkste bezoek van God verteld, dat ooit aan een mens gebracht is. En wat wordt het schitterend verteld. Dat gesprek van de mannen in de tent. En Sara de vrouw om wie het toch gaat, ergens achterin die meeluistert. In de loop van het gesprek moet aan beide duidelijk geworden zijn met Wie ze te doen hadden. En toch moet Sara lachen als ze hoort dat ze nog zwanger zal worden. Wie zou niet lachen? Abraham lachte ook (17:17). God wekt leven uit doden! Opdat niemand zal roemen in zich zelf (Rom 4:20-21).

In de tweede helft van dit hoofdstuk staat het aangrijpende gesprek tussen Abraham en God. God maakt ernst met zijn verbond met Abraham, zijn vriend (vs17). Indrukwekkend is het pleidooi van Abraham. Hij spreekt met vrijmoedigheid die hem gegund wordt in het verbond met God, en hij kent zijn plaats: diepe eerbied en tegelijk sterke argumentatie (vs 25) kenmerken dit unieke gesprek van deze mens met zijn God. Vraag: Hoe bidden wij?

Genesis 19

Het wordt duidelijk in wat voor wereld de geschiedenis van het heil zich afspeelt. Er blijven in Sodom geen tien mensen over, die naar God talen en om wie de stad zou zijn gespaard. Sodom en Gomorra blijven in heel het OT en NT dé voorbeelden en de bewijzen van het optreden van God ten oordeel (2 Petr 2:6; Judas vs 7; Rom 9:29); in de aankondiging van het laatste oordeel van God blijft deze geschiedenis een rol spelen (Luc 17:28,-29). Nog dreigender wordt het als Jezus zegt dat het bepaalde mensen nog erger zal vergaan (Mt 10:15; 11:23vv). En de vrouw van Lot fungeert als waarschuwend voorbeeld van iemand die omkeek en niet los kwam van de wereld: denk aan de vrouw van Lot....! (Lc 17:32). Vraag: werken wij met het voorbeeld van Sodom en Gomorra zoals ons in het NT wordt voorhouden?

Genesis 20

De realiteit is, dat Abraham, ook als drager van de belofte, woont te midden van andere volkeren: hij is maar gast, vreemdeling. Hij heeft de bescherming van God nodig. Zijn eigen methodes zijn niet zo fraai, en geven ook geen resultaat. God zorgt er zelf voor, dat zijn belofte kan worden vervuld. Let er op dat Abraham hier profeet wordt genoemd (vs7 vgl Ps 105:12-15), en dat Abimelech afhankelijk is van de voorspraak van Abraham bij God. Vraag: heeft Abraham wel voldoende vertrouwd op Gods belofte?

Genesis 21

Izaäk wordt geboren. In zijn naam wordt zijn 'afkomst' vastgelegd voor altijd. Izaäk betekent zoveel als 'men licht': Abraham deed het in verwondering (17:17), Sara deed het uit ongelof (18:12); iedereen zal het (moeten) doen als een hulde aan God bij het horen van deze geboorte (21:6). Het is immers een regelrecht wonder: dit kind is een kind van de belofte (Gal 4:21). Gods Woord heeft hem 'verwekt' (Ismaël is naar het vlees verwekt). Zo komt het volk der Joden ter wereld: alleen dank zij dit wonder van God. Elke Jood is afstammeling van Izaäk en zal dus moeten erkennen, dat hij er alleen maar gekomen is via dit wonder van God. Zo is God begonnen; niet via 'het vlees', maar via de genade. Dat gaat in tegen alle farizeïsme. De feiten van de geschiedenis bevatten lering, onderwijzing, (het boek Genesis behoort tot de 'wet', thora). Later wordt dit wonder herhaald in de geboorte van Johannes de Doper: dat is dan ook een herkenbaar nieuw begin. In de geboorte van Jezus wordt dit wonder nog overtroffen. En elke gelovige is tenslotte 'verwekt' zonder de wil van een man (Joh 1:13) Vraag: zijn wij er wel voldoende van doordrongen, dat het 'volk van God' nog altijd alleen maar op de wereld komt via genade?

Genesis 22

Het afsluitende hoofdstuk over de geschiedenis van Abraham. Hoogtepunt van literaire vormgeving. lees het langzaam en proef elk woord. Wat een spanning. Direct al die eerste zinnen. En later het refrain: zo gingen die beiden tezamen. Misschien heeft de juf op school vroeger wel verteld, dat God eens wilde weten, van wie Abraham méér hield: van zijn zoon Izaäk of van God. Zulke voorstellingen zijn hardnekkig. Ze geven een totaal verkeerd beeld van God. Kinderen kunnen er angstig van worden! (God die eerst iets moois geeft en het daarna afpakt. Wat voor God is dat eigenlijk?). De beproeving ligt heel ergens anders: zal Abraham ook zo onvoorwaardelijk geloven in de kracht van Gods belofte, dat hij zijn zoon Izaäk durft offeren, terwijl dat nota bene degene is aan wie God de voortgang van het heil heeft verbonden? Bedenk wel: aan Izaäk hangt tenslotte zelfs de redding van Abraham. Uit deze Izaäk zal de Christus geboren moeten worden, niet uit een andere 'Izaäk'. God maakt het Abraham niet gemakkelijk: drie dagen reizen. En denken! En tenslotte zegt hij tegen zijn knechten : wij keren samen terug. God moet bij machte zijn om zijn zoon uit de doden te doen opstaan. En dan komen de vragen van de jongen nog. Er is geen mens ooit zo beproefd (behalve Jezus) en Abraham blijkt zo rotsvast te geloven in god dat hij zonder enig aanknopingspunt komt tot de belijdenis van de opstanding uit de doden! (Hebr 11:17-19). Daarom is hij de vader aller gelovigen (Rom 4: 11). Vraag: wat is de belofte van God voor ons?

Genesis 23

Sara sterft. De onderhandelingen over de aankoop van een stuk grond waar ze begraven kan worden laten zien, dat Abraham tot op het laatst 'vreemdeling;' is gebleven, hoewel hij door God al tot 'erfgenaam' van veel meer dan dat ene stukje spelonk is benoemd. Voorbeeld voor onze positie in de wereld. (Hebr 11:13-14). Vraag: moet de belofte van God dat zijn kinderen erfgenaam zijn van deze wereld ons ook niet een positieve houding ten opzichte van het geschapene bijbrengen?

Genesis 24:1-32

De schitterende uitgesponnen vertelling over het huwelijk van Izaäk met Rebecca laat zien hoe Abraham ernst maakt met zijn positie in de wereld. Hij laat de zaken maar niet op zijn beloop; hij regelt wat hij regelen kan. En hij doet dat op grond van wat God in zijn leven heeft gedaan. Prachtig is het hoe Eliëzer in precies dezelfde lijn optreedt. Let er op, dat dit eerste contact met de Laban helemaal in het teken staat van de rijkdom die God gegeven heeft. (Dat is later wel anders, als Jakob als een berooide vluchteling aanklopt). Vandaag stopt de geschiedenis op het moment, dat Eliëzer met alle egards in het huis van Laban is ontvangen. Morgen verder! Vraag: houden wij bij de regeling van zulke zaken als het zoeken van een partner zo rekening met wat God in ons leven heeft gedaan?

Genesis 24:33-67

Als Eliëzer vertelt waar hij voor gekomen is, komt het hele verhaal nog eens weer terug. Onze westerse oren zijn nauwelijks ingesteld op het effect van zulke herhalingen. Maar het slot is wel, dat de leiding van God in alle nadrukkelijkheid naar voren komt. Rebecca kiest ze kiest voor de weg die God haar wijst! En de slotzinnen van dit hoofdstuk geven haast een idyllische indruk.

Genesis 25

De geschiedenis van Abraham eindigt. Let er op, dat dit deel begon in 11:27 : wat er 'voortkwam' uit Terah. De geschiedenis komt nu op het volgende knooppunt: Ismaël 'vertrekt' (vs 12-18); met Izaäk gaat de geschiedenis van het heil verder (vs 19). We horen nu wat er 'voortkwam' uit Izaäk. Maar weer wordt duidelijk, dat er geen 'rechten' zijn te ontnemen aan het 'vlees' : God gaat zijn eigen weg. De meerdere zal de mindere dienen. In Rom 9: 11 wordt naar deze geschiedenis verwezen. De meerdere hecht geen waarde aan zijn eerstgeboorterecht: het fungeert in Hebr 12:17 als hét voorbeeld van onverschilligheid. En de consequenties worden daar op een schokkende manier onder woorden gebracht (geen plaats voor berouw hoewel hij het onder tranen zocht!). Vraag: wat dopen we met de waarschuwing van Hebr 12:16?

Genesis 26

Izaäk lijkt op zijn vader wat betreft zijn geloof: Hij koerst op de beloften van de HERE. Hij lijkt ook op zijn vader wat betreft de zwakheid van zijn geloof (vgl. 12 : 10-20 en 20 : 1-18) en wringt zich daarom in allerlei bochten. Wat zijn wij gauw bang als de situatie onoverzichtelijk wordt! God neemt het ook nu voor dit bange kind van Hem op.

Het laatste vers doet pijn. Kinderen lijken niet altijd op hun vader en moeder wat betreft hun geloof.... Een onderwerp voor je gebed.

Genesis 27:1-40

Ze hebben gevreeën, Isaäk en Rebekka. Dat lazten we gisteren. Ze hebben van elkaar gehouden (zie 24 : 67). Maar ze zijn om hun kinderen ook uit elkaar gegroeid. Ze hebben nu ieder hun eigen favoriete kind en hun eigen slimheid, die ze gebruiken tegenover elkaar. Er is niet veel moois in dit gedeelte: alle hoofdrolspelers denken vanuit zichzelf. Des te verbazingwekkender is het dat de HERE er iets goeds mee weet te doen.

Trouwens, wil niet op ze neerzien! Ken jezelf!

Genesis 27:41-28:22

De HERE bemoeit zich met Jakob. Is Hem toch ook gunstig gezind al zal Hij hem later nog zijn vreemde streken moeten afleren. Jakob belooft na een heel bijzondere nacht vlotjes de HERE te zullen dienen. Dat waarmaken zal hem nog niet meevallen.

Wil zo goed zijn even door te bladeren naar de laatste verzen van Johannes 1. Jezus blijkt dé verbinding tussen hemel en aarde te zijn.

Genesis 29

Het loopt redelijk gesmeerd in Jakobs leven totdat er iemand is die ook iets blijkt te weten van het verwisselen van kinderen...! Laban maakte zich schuldig aan wat wij vandaag met zeker recht vrouwenhandel zouden noemen (vgl. 31 : 15).

Sommige stukje in de Bijbel zijn best moeilijk te lezen. Je wilt geloven dat de HERE zulke praktijken nooit bedoeld heeft, maar waarom is het dan toch zo gegaan?

De bedoeling van de Bijbel is in ieder geval niet dat wij God de schuld geven van dergelijke wantoestanden. Laten we liever naar onszelf kijken via de spiegel van de Bijbel. Is onze wereld nou werkelijk zoveel beter?

Genesis 30

Zie de opmerkingen van gisteren over de moeite die zulke gedeelten ons geven.

Elf zonen en (in ieder geval) één dochter. De twaalfde komt later (35, 16-20). Het begin van de twaalf stammen.

Het spreken over (de zegen van) God (vs. 6, 18, 20, 23) kan irriteren, maar de andere kant is dat de HERE kennelijk op deze rare manier zijn belofte aan Abraham, Isaäk en Jakob vervult.

Hetzelfde geldt ten aanzien van de toenemende welvaart van Jakob.

Genesis 31:1-35

Het goede (luisteren naar Gods opdracht om terug te gaan naar Kanaän) vermengd met stiekem gedoe bij alle betrokkenen en diefstal van een beeldje dat met afgoderij te maken heeft. Langzaam maar zeker wordt Jakob op de weg naar Huis voortgeduwd. Hij is aan het leren in de wereld een vreemdeling te zijn en thuis te zijn bij God (vgl. 47 : 9) en daarom ook van andere waarden uit te gaan dan hij geneigd is te kiezen. Welke christen herkent dat niet?

Genesis 31:36-54

Jakob gooit het er nou maar eens uit. Zijn frustratie van twintig jaar komt op tafel. Dat schept duidelijkheid en Laban bindt dan ook in.

De HERE vindt niet alles goed wat Jakob doet en deed, maar heeft in het geding wel duidelijk partij gekozen (vgl. vss. 29 en 42). Want Hij is veel trouwer aan zijn gegeven woord dan zijn menselijke verbondspartner.

Genesis 32:1-33

De man die de wereld dacht aan te kunnen leert zijn zwakheid kennen. Hij loopt voortaan slechter, maar heeft in één nacht een geweldige sprong voorwaarts gemaakt.

Zo kan God ook werken in je leven, dat ervaringen van jaren in korte tijd een geweldige levensles worden. Je zult het dan nooit meer vergeten!

Bij de HERE God is het niet erg wanneer je iets niet kunt. Je relatie met Hem wordt alleen maar beter als je leert dat je machtig bent in je zwakheid (vgl. 2 Kor. 12 : 10).

Genesis 33

Lees ik hier over een andere Jakob, of verbeeld ik me dat maar? Ik heb de indruk dat hij bescheidener geworden is. In ieder geval zijn er voor ons meer keuzes dan sterk of slim. Leven met gelovig vertrouwen maakt dat je kracht of slimheid minder nodig hebt. Want je wordt op een bepaalde manier onkwetsbaar.

Het altaar (vers 20) is een geloofsbelijdenis en tegelijk een monumentje. Mooi om iets te hebben in je omgeving dat je aan de HERE herinnert.

Genesis 34

De haren rijzen je ten berge: het teken van het verbond slim gebruikt om iets betaald te zetten.

Het schiet niet echt op met de vroomheid in Jakobs gezin. De Bijbel beschrijft de ene miskleun na de andere. Er leeft een merkwaardige mengeling van besef van Gods bedoeling en eigengereidheid.

Het was toch ook niet best geweest als ze werkelijk zich verbonden hadden aan de mensen in Sichem. Daarvoor had de HERE Abraham niet apart gezet.

Genesis 35

Een hoofdstuk van dood en leven. Rachel sterft in troosteloosheid (vgl. Jer. 31 : 15 en Mt. 2 : 17 en 18), omdat het haar aan geloof ontbreekt. Vader Jakob voelt zich zelfs genoodzaakt om de naam van zijn jongste zoon (Ben-Oni: Ongeluksjong) aan te passen..

Isaäk mag sterven. Hij vindt het niet erg. Het is mooi geweest. Hij heeft nog meegemaakt dat Jakob met zijn (kerk)gezin terug is in het beloofde land.

Jakob is duidelijk de erfgenaam van de belofte en wil, aangespoord door de HERE - dat wel, ook met God verder.

Genesis 36

Esau groeit ook uit tot een volk. We zullen ze verderop in de Bijbel tegenkomen: de Edomieten. Vaak zullen we lezen over hun vijandige houding tegenover God en zijn volk. Elke keer doet dat pijn: had Esau toch maar een andere keus in zijn leven gemaakt!

Ze wonen dichtbij, ten zuidoosten van de Dode Zee, maar zijn geestelijk ver weg.

Het lijkt overigens wel een succesvol volk te zijn geweest, gesetteld in eigen gebied met koningen ver voordat Israël aan een koningschap begon te denken (vers 31). Ach ja, een bekende kwestie, die van het onderscheid tussen succes en zegen.

Genesis 37

Het begin van het fantastische verhaal over Jozef. Heel erg mooi verteld.

De uitleggers verschillen over de vraag of Jozef een vervelende, eigenwijze jongen was of een vrome profeet van God. Er is in zijn optreden zeker iets van de profeet (denk aan zijn dromen die in vervulling gaan), maar je kunt je niet aan de indruk onttrekken dat zowel hij als zijn vader niet erg verstandig omgingen met zijn profetische roeping.

Maar om dan gelijk je broer maar in de uitverkoop te doen...

Genesis 38

We gaan nog even niet mee met Jozef naar Egypte, maar blijven in Kanaän, waar Juda in al zijn kwetsbaarheid naar voren komt.

Zoals Tamar het aanpakte, dat kon vast niet de goedkeuring van de HERE wegdragen, maar voor haar heb je toch meer respect dan voor Juda, die gelukkig wel zijn fout tegenover Tamar erkent. En dan te bedenken dat Juda straks de uitverkoren stam wordt, waaruit de Messias te zijner tijd geboren gaat worden (vgl. 49 : 8 - 12 en Mt. 1 : 2 en 3). Wie zich daaraan ergert, moet nog maar eens nadenken over wat God nou bedoelt als Hij het heeft over genade. Reken maar dat je dan ook anders tegen jezelf gaat aankijken!

Genesis 39

Jozef is afgedaald naar Egypte. Afgedaald in de diepte, dieper dan de put bij Dotan waar z'n broers hem in hebben gesmeten. Maar er komt nog meer misère. Genesis 39 is als verzoekingsgeschiedenis de OT-tegenhanger van Matteüs 4: zal de zoon van Israël staande blijven en zijn roeping niet verzaken? Jozef blijft overeind, dat wel. Maar verder brengt het hem niet. Integendeel. De beker met lijden is nog lang niet leeg. Nu in het gevang. Toch is er ook een refrein: 'en de HERE was met Jozef' (vers 2 en 21). Diep in de put misschien, maar nooit zonder de Heer.

Genesis 40

Er is iets met dromen in de geschiedenis van Jozef. Jozefs dromen brengen hem in de Egyptische ellende. De dromen van de schenker en de bakker vormen misschien een weg omhoog uit het dal. Heeft Jozef iets geleerd misschien? De uitleggingen zijn Gods zaak', zegt hij in vers 8. Dat is andere taal dan de taal tegenover zijn broers, lang geleden met z'n eigen dromen. Toen waren Jozefs dromen vooral z'n eigen zaak. Maar Jozefs geduld wordt op de proef gesteld. De schenker vergeet de hebreeuwse slaaf. En Jozef moet wachten: twee volle jaren.

Genesis 41:1-36

Alweer dromen, maar nu zijn ze van de grote farao zelf. Er ontstaat paniek in het paleis. Want niemand kan ze uitleggen. Dan herinnert zich de schenker een hebreeuwse slaaf en Jozef komt. 'Jij hoeft een droom maar te horen om hem te kunnen uitleggen', zegt farao. 'Nee, zo zit het niet', zegt Jozef. Je moet maar durven... Maar het zijn woorden in geloof gesproken. In het paleis van deze heidense wereldleider komt Gods woord te klinken. Alles wordt uitgelegd. En zelfs extra: farao krijgt kundig advies van hoe met alles om te gaan.

Genesis 41:37-57

De 'dromengeschiedenis' leest als een droom. De voetveeg wordt machthebber en is alleen nog aan farao ondergeschikt. Het echte wonder is denk ik nog meer, dat deze heidense koning onder de indruk komt van het werk van Gods Geest in Jozef. Maar de geschiedenis is nog niet afgelopen. De namen van Jozefs zonen weerspiegelen een verlangen. Het doel van Jozefs afdalen naar Egypte is niet het halen van de hoogste tree, maar het redden van een heel volk.

Genesis 42

Eens zaten de broers te eten bij de put (Gen 37: 24) en leed Jozef honger in de put. Nu is het andersom: hongerende broers komen bij Jozef eten halen. Wat is Jozef van plan? Vanwaar die barse toon? Benjamin moet komen en Simeon moet blijven. Wil Jozef zijn broers laten voelen wat het is om als eenling afgezonderd te worden van de anderen?

Ruben denkt terecht aan de onverkwikkelijke geschiedenis van Jozefs verkoop (vers 22), maar heeft nog weinig geleerd: het leven van zijn twee zoons heeft hij voor Benjamin over, maar zijn eigen niet.

Genesis 43

Het is Juda die zijn broers voorgaat: Hij stelt zich persoonlijk borg voor de veiligheid van Benjamin. Het is die persoonlijke toon die vader Jacob overtuigt boven het gebral van Ruben in het vorige hoofdstuk. Als woorden nou maar geen woorden alleen blijven... En zo gaat Benjamin mee. Er is een vriendelijke ontvangst. Er is de hereniging met Simeon. Er is ontroering bij Jozef. Er is verbazing bij de broers: ze zitten keurig op volgorde van de oudste naar de jongste. Wat is hier aan de hand? Hoe het ook zij, de wijn is goed.

Genesis 44

Het zag er zonnig uit voor de broers in Genesis 43. Maar nu pakken donkere wolken zich samen. Benjamin wordt beschuldigd van diefstal. Het blijkt de testcase te zijn, het uur van de waarheid. Wat doen de broers? Laten ze weer uit egoïstische motieven een van hen vallen of komen ze nu voor elkaar op, trekken ze één lijn? Het is Juda die voor allen spreekt: 'God heeft de schuld van uw knechten aan het licht gebracht'. Uit zijn verhaal blijkt, dat het niet alleen gaat om die zilveren beker, maar ook om die ene broer die verkwanseld is. Dat nooit weer!

Genesis 45

Meer hoeft Jozef niet te weten. Hij heeft geen spelletje gespeeld met zijn broers. Verzoening kan alleen wat worden, als de schuldige partij open staat voor verandering. En die verandering is er: de broers hebben hun les geleerd uit het verleden. Jozef kan z'n broers om de hals vallen, omdat hij Gods leiding in zijn leven heeft ontdekt: 'God heeft mij voor jullie uitgestuurd' (vers 8). En het voortbestaan van Israël wordt verzekerd. Want Jacob zal naar Egyptes graanschuren komen. De oude vader wil nog één ding doen voor hij sterft: zijn zoon zien.

Genesis 46

Iedereen gunt Jacob en Jozef hun hereniging, maar wat moet Israël in Egypte? Komt daar niet alleen maar ellende van? Na veel omzwervingen en moeite keerde vader Jacob ooit terug in het aan hem beloofde land. En nu weer weg. Naar Egypte nog wel. Hij kan dan ook alleen maar gaan met het woord van God dat de reis draagt. Het moment en de woorden lijken op een moment lang geleden, een vluchteling bij Betel. 'Ik ben God, Ik ga mee, wees niet bang, en er komt een groot volk en het komt terug hier'. En zo gaat Jacob. En Israël komt in Egypte, in Gosen.

Genesis 47

Twee grootheden ontmoeten elkaar. De wereldleider en de drager van Gods beloften. En Jacob zegent farao. Farao biedt Jacob een plek om te wonen, maar is het niet eigenlijk Jacob die farao een schuilplaats biedt? Wat Jacob betreft: Gosen is voor hem niet meer dan een schuilplaats, een tijdelijk onderkomen. Vreemdeling was hij en vreemdeling blijft hij, zegt hij in vers 9, levend in verlangen op een beter, hemels vaderland (Heb. 11). Maar let ook op vers 27: Israël woont in het land Egypte en zij worden ingezetenen. Het tijdelijk onderkomen wordt een huis.

Genesis 48

Je hoeft niet te beschikken over de juiste papieren en diploma's – en al helemaal niet over het juiste paspoort – om groot te worden in Gods Koninkrijk. Jozefs jongens – jawel, met onmiskenbaar Egyptisch bloed – worden stamvaders in Israël. Ze zijn bestemd voor het beloofde land en voor de ene, ware God. Zo is de stijl van God. Buitenstaanders worden stamvaders. En de kleinste wordt de grootste. De zegen voor de oudste gaat naar de jongste. Dat is voor Jozef kennelijk een verrassing, maar voor Jacob allang niet meer (vgl. Gen. 25: 23).

Genesis 49

Jacob gaat sterven, maar voordat het zover is krijgen zijn blinde ogen een vergezicht met het oog op de toekomst, de terugkeer van Israël in het beloofde land (Gen 48: 21). Een voor een komen ze langs. Ruben, Simeon, Levi: de gewelddadigheden van vroeger worden niet vergeten. Juda: hij is het, van wie de heersersstaf niet zal wijken. En Jozef: de uitverkorene onder zijn broers. Een voor een. En midden tussen alle woorden vers 18: op uw heil wacht ik, o Here! Dat was de levensles voor Jacob. De les geleerd door schade en schande. En zo wachtend sterft de oude Jacob.

Genesis 50

Het boek der geboorten nadert zijn eind. Geboorten hebben we gezien: de geboorte van de wereld, van de gelovige Abraham, en natuurlijk de geboorte van Israël. Hoe zal het Israël vergaan, als Jacob er niet meer is? Oud zeer komt boven. Angsten van vroeger. Ziet Jozef nu zijn kans schoon om zich te wreken? Maar Jozef wijst nogmaals op Gods leiding. Kijk naar God en hoe Hij zijn weg is gegaan. Is dat niet de les van het hele boek Genesis: kijk naar God en heb respect voor de weg die Hij gaat met zijn mensen. Het einde wacht op een nieuw begin: God zal zeker naar u omzien!

Exodus 1

Gods belofte, aan Abraham gedaan, gaat in vervulling: het volk van de belofte wordt *talrijk en sterk*. Farao balanceert tussen uitroeien en handhaven: hun capaciteiten benutten, ondertussen hun potentie (letterlijk!) ondermijnen. De eerste aanzetten van de holocaust komen eraan.

Een wonderlijke verknoping van abortus en euthanasie ineen moet de oplossing brengen: gooi de jongetjes maar in de godrivier de Nijl, onze god weet er wel raad mee. Maar wie Gods volk op het vlak van de *natuur* bestrijdt, zal merken hoe het *geestelijk* overwint. Waarbij overigens de natuur niet uitgeschakeld wordt: door Gods Geest beademd neemt het volk alleen nog maar meer toe en wordt sterker en sterker. Zegt dit hoofdstuk trouwens ook nog iets over de kinderzegen vandaag, nu ook de gereformeerde gezinnen kleiner en kleiner geworden zijn? Ik zeg niet, dat ik het antwoord op die vraag weet, toen is niet nu, ik constateer alleen de praktijk waarbij ik een open vraag stel. Kinderzegen? Kerkbouw? Natuurlijk kan God uit stenen Abrahamskinderen verwekken, maar de Koninklijke weg is toch allereerst het *Abrahamsverbond*, dat Hij bevestigt *van kind tot kind*?

Exodus 2:1-22

Het gaat in Gods verlossend handelen er wel allemaal vreemd aan toe. Mozes blijkt levensvatbaar door dat hij 'uit het water getrokken wordt'. Kijk, dat is toch een doop van jewelste: dwars door de beoogde verdrinkingsdood heen het land van Gods opstanding opgetrokken. Mozes komt daarmee ook nog eens uitgerekend in Farao's paleis terecht: alle bronnen van onderwijs en cultuur, maar ook gewoon: gezonde voeding, staan hem ter beschikking. Niet door jouw kracht en drift, maar door Mijn Geest, dat moet Mozes leren bij zijn eerste interventie Egypte tegenover Israël; steeds weer overigens, zoals wij allemaal, zoals Petrus later ook met z'n getrokken zwaard in de hof van de Olijven. Wil Mozes middelaar van het oude verbond kunnen worden, dan zal hij met huid en haar uit kracht van de Middelaar van het nieuwe verbond moeten gaan opereren. Vluchten hoort daarbij. Teruggeworpen worden op God. Vreemdeling, enkel geborgen in God, zo zoon van Abraham, de vreemdeling bij uitstek. Dat Mozes zijn eerstgeborene Gersom noemt, laat zien dat hij zijn situatie door heeft: 'ik ben vreemdeling geworden in een onbekend land'. Dan gaat God hem roepen.

Exodus 2:23-3:22

Het is ongelofelijk, maar waar, hoe snel het geloof in enkele generaties helemaal kan verdwijnen. Israël is nu enkele generaties verder, sinds ze voor het eerst voet in Egypte zetten (Gen.15:16 rekent vanaf Abraham tot de uittocht 4 generaties). Wat blijkt: ze kennen de God van hun voorouders, van Abraham, Isaäk en Jakob, *helemaal niet meer*. Dat is onthutsend. Mozes moet God opnieuw bij hen *introduceren*: 'zeg tegen hen: Ik ben die Ik ben heeft mij tot jullie gestuurd, Hij is de Heer, de God van jullie voorouders, de God van Abraham, Isaäk en Jakob'(vs.15). Israël is inmiddels en masse overgestapt op de goden van de maatschappij waarin ze nu al van opa tot achterkleinkind leven: de goden van Egypte. Zo hou je je hart ook vast, als je ziet hoe snel vandaag van vader op zoon en moeder op dochter het geloof wegzakt: het Godsverbond van ouders op kinderen heeft ook z'n grimmige keerzijde, die ook in het tweede gebod naar voren komt. *Gelukkig maar dat Jahwe Dezelfde blijft in zijn trouw: die is, die was en die komt, Ik ben die Ik ben*. Hij is zijn inmiddels nu al 400 jaar geleden met Abraham gesloten verbond niet vergeten, integendeel.

Exodus 4

Het gaat er grimmig aan toe, nu Mozes de uitleidende Hand van de HERE moet gaan vertegenwoordigen. De tekenen lijken willekeurig, maar liegen er niet om: de slang, de melaatsheid en het bloed. In ieder geval symboliseren ze iets van het gevecht, dat Jahwe van de machten nu aangaat met de tegenkrachten van de Farao, de Nijl en de duivel. Mozes blijft protesteren, omdat hij de spanning wel voelt van de machtsstrijd waarin hij nu verwickeld zal gaan worden. Om zijn taak te kunnen vervullen zal Hij eerst zelf als een heilig man zijn gezin moeten voorgaan. De door God geforceerde, verlate besnijdenis van Gersom, die nota bene door de moeder voltrokken wordt, werpt Mozes erop terug, dat niet door menselijke potentie, maar door Gods kracht het volk uitgeleid zal worden. Maar met God verkeren is voor alles *heilig* zijn. Wie dit leest kan alleen maar opnieuw huiveren voor de *heilige* liefde van God. En je vraagt je soms af of wij niet al te *onheilig* met Gods liefde omgaan, daar waar wij zo de liefde van God benadrukken maar toch al spijkerbroekend en open-boorderig voor zijn aangezicht verschijnen dat het een lieve lust is. Ach ja, het *hart* nietwaar, daar komt het op aan, zeggen we dan. Dat klopt, maar waarom zocht God dan de toch inmiddels wel *hartelijk* geworden Mozes te doden? Waarom moest Mozes de schoenen van z'n voeten doen (3:5)?

Exodus 5:1-21

Dat zie je vaker in de bijbel: waar God uitkomst belooft, daar neemt eerst de verdrukking nog toe. Abraham kreeg z'n bloedeigen zoon toegezegd, maar moest juist daartoe eerst te oud worden om in eigen kracht nog een zoon te kunnen verwekken. Waarom *verhardt* God überhaupt het hart van Farao om het volk te laten gaan? Waarom maakte Jahwe dat hart juist niet zacht om Israël te laten vertrekken? Alles balt zich opnieuw samen rondom een hernieuwde *machtsopenbaring van Jahwe zelf*. Het gaat God erom, dat door alles heen Hijzélf bekend wordt aan mensen, opdat ze zich tot Hem bekeren en zullen leven vanuit een levende omgang en levende afhankelijkheid van Hem. Het gaat God namelijk nooit om een gemakkelijke verlossing (-lees: onze oplossing) van problemen (hetgeen vaak leidt tot geloofsafval), maar om herstel van de levende relatie met Hem. Daartoe is de vaak in eerste instantie toenevende verdrukking een onmisbare leerschool in zijn hand. 'Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik'(psalm 119). Snelle wensbevrediging levert vaak een oppervlakkig geloofsleven op. Dat is ook het gevaar van christenen die beweren, dat bij hard bidden de afgebeden wensen wel in vervulling gaan. Hebreeën 13 leert, dat gebedsverhoring heel wat anders is.

Exodus 5:22-6:27

Mozes en Aäron worden opnieuw door God naar voren geschoven: door jullie ga Ik mijn volk uit Egypte weghalen. Het brokstuk genealogie, dat vanaf vers 14 in het lopende verhaal ingeplakt is, dient om de voluit Israëlitische afstamming van Mozes en Aäron aan te tonen. Nog nader: dat ze volbloed *Leviëten* zijn. De aanvankelijke aanloop vanuit Ruben en Simeon is daar ook op gericht: om bij Levi uit te komen. Het toekomstig *profetische en priesterlijke* van de stam Levi gloort al in het optreden van Mozes en Aäron in Egypte. En dat is op zijn beurt weer prelude op het werk van Christus. Opdat God koning zij: laat mijn volk gaan!

Exodus 6:28-7:25

Magie tegen magie lijkt het: het eerste treffen van Farao en Mozes met Aäron. De duivel is altijd al de aap van God geweest. Als je maar weet, dat de slang van de beginne ook hier weer geen schijn van kans heeft tegen Jahwe van de machten: de slang van Aäron verslindt de Egyptische slangen met huid en haar. Ondertussen wordt Farao er niet anders van. Wie door de tekens niet op de HEER zelf ziet, wordt door tekens nooit bekeerd. Zelfs ten slotte niet door het ultieme teken van de opstanding van de Zoon van God (Matth.28:11-15, zie ook: Luc.16:30,31!).

Exodus 7:26-8:15

We zijn nu drie plagen ver. Allereerst de Nijl, de god van het leven voor Egypte, wordt een bron van de dood. Natuurlijk kunnen Farao's hovelingen dat ook: water in bloed veranderen. Toch kunnen ze juist *niet* voorkomen, dat *hun* god De Nijl zich tegen hen keert. Ze staan in hun hemd. Hetzelfde geldt voor de kikkers: ook zo'n religieus symbool in Egypte. Afgoden zijn nietsen. Ze keren zich zelfs tegen je. Na het water (plaag 1 en 2) gaat het het land op: grond verandert in muggen (anderen vertalen: luizen). De duivel als aap van God staat mat: hij kan magisch niet meer meekomen. Het is een vreselijk pijnlijke plaag. De magiërs geven toe: God heeft hier de hand in. Farao blijft onvermurwbaar. Hoe kan het toch, dat God mensen tegen de dood aanhoudt, telkens en telkens weer, tot op vandaag toe, maar dat ze zich niet laten gezeggen, zich bekeren en leven? Dat is het duistere geheim van ons mensen.

Exodus 8:16-9:12

Vanaf de 4^e plaag voert de schrijver het verschil op in de situatie van het Egyptische volk, dat onder de plagen doorgaat, en Israël zelf: zij worden op geen enkele wijze getroffen. Dat zal vast ten aanzien van de eerste drie plagen ook al gegolden hebben. Maar de schrijver trekt dit fijne puntje nu naar voren om te laten zien hoe God een God van redding is doordat Hij een God van *scheiding, schifting* is. De markatielijngered of verloren gaat dwars door de wereld heen. Vaak lijkt het alsof het allemaal één pot nat is, nietwaar: of je nu gelooft of niet gelooft, allen treft hetzelfde lot. De spotters gebruiken zelfs dat argument voor hun ongeloof. Waar is God? *Daar dus, waar Hij in zijn uitredding én gericht tevoorschijn komt*. Mensen kijken niet verder dan hun neus lang is, zo was het in de dagen van Noach al. Vandaag ook. Wie het boek van God opslaat, weet dat de plagen van Egypte al aankondigen, hoe de schiftende Dag van de HEER eraan komt. Dan zal de één namelijk aangenomen, de ander achtergelaten worden. Lees Matth.24 maar.

Exodus 9:13-35

Hagelstormen zijn een in Egypte zeldzaam verschijnsel. Het collectieve Egyptische volksgeheugen (vs.18) zal deze hagelstormen nooit meer vergeten. De HERE kondigt deze plaag zelf als een zeer zware plaag aan. De plaag heeft apocalyptische afmetingen: donder en bliksem maakt van Egypte een spookland. Het lijkt alsof de wereld vergaat. Bergen valt op ons, heuvelen bedekt ons. Farao's schuldbelijdenis wordt geboren, maar is puur geënt op zijn angst en de ravage die aangericht wordt. Niet de schuld moet weggenomen, de stráf, dat is zijn doel. Vandaag de dag maken we het nog gekker: we beschuldigen God van de straffen die Hij over de aarde laat heengaan, niet *onze schuld maar Zijn schuld schuiven we daarin naar voren*. Dat is de verhoudingen op z'n kop. Het blijkt trouwens aan Farao, dat waar God dan de strafgerichten tempert, mensen hun schuld aansluitend meteen al weer vergeten zijn. God figureert voor ons slechts als *afgod*: Hij moet het ons naar de zin maken, voor de rest kunnen we Hem missen als kiespijn. Dat is nou precies de smart van Gods hart. Wie bedenkt, dat God voor zo'n mensheid zijn eigen Zoon gegeven heeft, wordt verwonderd stil. En zwijgt in vertrouwen, ook daar waar het wel eens fors hagelt naar het bestel des HEREN in zijn leven.

Exodus 10:1-20

Gods tegenstanders kunnen ook door Hem in hun tegenstand worden verhard! (vs 1). Gods oordeel over farao om z'n Goddelijke grootheid en macht te etaleren. Tegelijk farao voor eigen verantwoordelijkheid geplaagd (vss 3 en 4). Plagen ook geloofsondersteuning de generaties door (vs 2). Bijbelse-geschiedenis-les niet voor de 'rooie oortjes' alleen, maar vooral om de HERE beter te leren kennen en vertrouwen.

Exodus 10:21-11:10

Stukje bij beetje breekt God verzet: vgl 10: 11 met 24. Inktzwarte duisternis blamage voor de Egyptische religieuze zonverering! Ironische omkering door Mozes van farao's dreigement: Inderdaad zien hij en farao elkaar voor het laatst; maar de dood zal niet bij Mozes en z'n volk maar bij farao en z'n volk toeslaan. Farao's jongste weigering maakt ruimte voor de zwaarst treffende plaag: Dood onder alle oudste nakomelingen onder mensen en dieren. Intussen had God goodwill gekweekt voor z'n volk bij Egyptische volk en voor Mozes bij farao's personeel.

Exodus 12:1-28

Alleen op Gods genadige aanwijzing ontkomt Gods volk aan het oordeel ; vs 13: “..Wanneer Ik het bloed zie, dan ga Ik voorbij”. Wij overleven alleen door het bloed van Het Lam, Jezus Christus. De eerste viering van Pascha kan niet anders dan incompleet zijn: alleen die nacht van vertrek. Pas compleet in het beloofde land. Wat is een uittocht zonder intocht? Geldt ook voor ons: Onze uittocht is ook pas compleet bij de intocht in het nieuwe Jeruzalem. De HERE gunt z'n volk feest, maar wil Zelf met z'n daden centraal staan; zie vs 11 en 17. Vraag: Waarom zou de HERE zo fel zijn op gistvrije huizen?

Exodus 12:29-51

De vijandschap tegen de HERE en z'n volk loopt uit op totale ontredding in alle lagen van de Egyptische bevolking: Geen huis zonder dode! Opvallend in de aanvullende voorschriften (vs 47,48) is de overeenkomst met onze kerkelijke praktijk: Pas door de doop word je lid van de gemeente en pas dan kun je avondmaal meevieren. Trekken we de vergelijking door, dan een probleem: Kinderen van toen vierden wel Pascha (ze waren besneden; de jongetjes dan), maar nu nemen onze kinderen geen deel aan de viering Avondmaal, terwijl ze wel gedoopt zijn. Vgl bij vs 50 het trieste bericht in 2 Kon 23:21-23. Zelfs de kerk kan zich kennelijk door wat dan ook voor lange tijd laten afleiden van het gedenken van Gods grote daden. Punt van waakzaamheid: Wat is ook al weer het uitgangspunt van onze erediensten?

Exodus 13:1-16

In de dood van alle eerstgeborene Egyptische mensen en dieren trof de HERE het complete gezin en de hele samenleving. In alle Israëlitische mensen en dieren eiste de HERE alles en iedereen op voor zijn dienst. Maar geen menselijke offers. In hun plaats ('lossen') dierlijke offers. Later komen in plaats van menselijke eerstgeborene-offers de levieten (bijv Num 3:11-18). Les: jullie zijn mijn eigendom. Vgl. Cat. zd 1. Vs 8,14,15: Laat het je kinderen weten: de HERE is onze Eigenaar en Verlosser. Zonder die uitgesproken boodschap zijn alle kerkelijke rituelen (sacramenten; feesten) holle vaten.

Exodus 13:17-14:31

Gods overwegingen (13:17) en de paniekreacties van de Israëlieten (14:10-12) maken duidelijk: Gods volgelingen nog niet helemaal en allemaal overtuigd van 'succes' van de uittocht. Beleef jij je bevrijding door Jezus altijd als 'succesvol'? Zie je de aankomst in het Beloofde Land al vóór je? Kernpunt (vs 14): De HERE – de Betrouwbare – staat borg voor succes van uittocht-doortocht en aankomst. Vertrouwen dus! Overgave!

Exodus 15

Niet een lied van wraak of leedvermaak, maar loflied op de overwinning door de HERE. En een oproep aan al die volken die ervan krijgen te horen (vss 14-16): Erken dat de HERE, onze God, Koning is (vgl. Openbaring 15:3,4). Vs 26: Ook al voordat de 10 geboden er waren: God volgen gaat niet zonder luiserende oren en vertrouwende harten in Gods richting.

Exodus 16:1-20

Opvallend dat de HERE zich gevoelig toont voor gemopper, dat a) wel een echte oorzaak had (honger), maar b) blijk gaf van gebrek aan vertrouwen en overgave; en c) op Mozes (en Aäron) gericht is alsof die god is. Leiders in de kerk zijn op z'n best doorgevers van wat God zegt/geeft. Vgl. situatie kerk toen met: “en de vrouw vluchtte naar de woestijn, .. een plaats .. door God bereid, opdat ze daar .. onderhouden zou worden”(Openbaring 12:6).

Exodus 16:21-36

Is dit sabbatsgebod over te poten naar nu? Dan de aardappels 's zaterdags al schillen voor de ..! Of is het een voorbeeld van vertrouwen op/ afhankelijkheid van de HERE? Over het sabbatsgebod in 't algemeen: “...slechts een schaduw van wat komen moest, terwijl de werkelijkheid (van) Christus is” (Col 2:16,17).

Exodus 17

Gods staf (vgl. Psalm 23) in Mozes' hand zorgt a) voor dorstlesser uit Gods natuur en b) voor de overwinning tegen het lafhartige (Deuteronomium 25:17-19) Amalek, dat generaties lang aartsvijand van Gods volk blijft tot in Esters tijd: Haman, een Amalekiet.

Exodus 18

Jethro, een heidense priester, weet goede dingen te zeggen over de HERE. In de denkwereld van toen stond de HERE bovenaan op de godenlijst. Jethro geeft nog een zegenrijk advies: Grote leiders in de kerk moeten nooit 'solo' willen. God geeft meer Godvrezende leiders, in een gezond teamverband.

Exodus 19

vs 5,6: vgl 1 Petr 2:9: Uitgekozen-kerk-zijn om zijn grote daden te verkondigen -> evangeliserende gemeente zijn! God in zijn heiligheid huiveringwekkend, zoekt genadig omgang met z'n volk. Die omgang was toen nog omslachtig via middelaar Mozes, nu rechtstreeks dankzij Middelaar Jezus.

Exodus 20

Gods 10 grondregels voor zijn ideaalbeeld van ons. Alleen Gods mensgeworden zoon voldoet daaraan. Die stelt ons zijn Geest ter beschikking zodat wij in Gods liefdegebod(en) kunnen ingroeien. Vss 22-29: Dienst aan God moet heilig zijn <-> seksuele losbandigheid in heidense erediensten.

Exodus 21:1-27

Oog om oog, tand om tand. Dat klinkt heel hard. Ook bij andere bepalingen frons je de wenkbrauwen. Is dat nu de manier om met medemensen om te gaan? Laten we goed bedenken dat deze woorden uit een totaal andere tijd en cultuur komen. Onze gevoelens van afstand worden versterkt door de casuïstiek, het beschrijven van situaties: als dit is voorgevallen, dan is dat het antwoord. Wanneer we deze woorden plaatsen in het raam van de tijd, dan is het heel bijzonder dat slaven rechten krijgen. Dat de wraak aan banden gelegd wordt. Voor een striem mag je niet iemand doodslaan. Onder en achter alles klinkt de stem van de HERE, die het leven en het levensgeluk wil beschermen. Geweldig dat de God van het recht in Jezus Christus nog een stap verder gaat en ons de weg van de liefde wijst!

Exodus 21:28-22:16

Letselschade en smartengeld. Daar worden in onze samenleving ingewikkelde processen om gevoerd. In het bijbelgedeelte van gisteren en vandaag zien we dat God op dit punt achter de slachtoffers staat. We worden via deze woorden opgeroepen om onze verantwoordelijkheid voor het welzijn van de naaste te kennen. In het verkeer, op het werk, in de persoonlijke omgang, in de grote vraagstukken van het milieu, enz.

Het tweede gedeelte handelt over schade aan bezit. De strafmaat is op dit punt opvallend mild: wat gestolen was moet teruggegeven of vergoed worden, en daarbovenop komt een boete. Dit moet ons te denken geven...

Soms is onschuld niet te bewijzen. Dan dient men voor God (beter dan "de goden", opgevat als rechters) in het heiligdom te verschijnen en een eed af te leggen. God zal de schuldige straffen!

Exodus 22:17-23:12

Een inhoudelijk sterke samenleving komt op voor haar zwakste leden. Liefde moet de onderlinge omgang stempelen. God geeft twee klemmende redenen voor Zijn eis. Hij herinnert Zijn volk aan hun voormalige vreemdelingenbestaan. In de tweede plaats verklaart Hij dat Hij genadig is. En God laat niet met Zich spotten!

Hij duldt het niet dat goden die niet bestaan mensenlevens de verkeerde kant op sturen. Hij neemt het niet dat Hij gepasseerd wordt voor bovennatuurlijke krachten, die de ene mens macht verlenen over de ander en die ruimte geven aan Zijn tegenstander. Hij gruwet ervan als mensen hun seksuele lusten beestachtig botvieren, geld naar zich toegraaien ten koste van anderen, of door leugens het recht krom maken. Zijn volk moet aan Hem toegewijd zijn!

Exodus 23:13-33

Israël gaat van feest tot feest steeds voort. Vreugde om Wie de HERE is moet hun bestaan doortrekken. Hem moeten ze van harte dienen door het beste wat ze hebben aan Hem te geven. Zoals je doet bij iemand van wie je veel houdt.

Natuurlijk kun je die liefde niet afdwingen. Maar als een mens echt ontdekt Wie God is, dan kan het niet anders of hij zal Hem aanbidden. Hij is zo groot, zo volmaakt, zo liefdevol en goed, zo zuiver.....

Deze God gaat Zijn volk voor op weg naar het beloofde land, in die gestalte van de Engel des HEREN. Van Israël wordt gevraagd Hem blijvend te volgen. Alleen dan is er zegen te verwachten in dat beloofde land.

Exodus 24

God zien. Dat is iets waar je naar verlangt en voor huivert. God is zo groot, zo heilig. Op de berg Sinaï ervaren Mozes en Aäron met 72 van de oudsten van Israël dat geweldige wonder. Net als b.v. in Openbaring "zien" we God als Koning op de troon, onder Zijn voeten iets als een plein van edelsteen. En God wil bij hen zijn, maaltijd met hen houden. Dit gebeuren staat in het teken van de verbondssluiting tussen God en Zijn volk. De oudsten vertegenwoordigen het hele volk. Door het gesprende bloed van de aan God gewijde offers is er gemeenschap met God. Een door God tot stand gebrachte eenheid met Hem. Zijn volk mag van Hem ontvangen, alles wat nodig is in leven en sterven. Ten diepste verwijst dit alles naar Christus, die ook bij u wil binnenkomen om "maaltijd met u te houden".

Exodus 25

God wil in het midden van Zijn volk wonen. Geen vakantie houden, maar blijvend aanwezig zijn. Het heiligdom, eerst de tabernakel, later de tempel, is daar een symbool van. God bouwt Zijn heiligdom via mensenhanden en met behulp van vrijwillige giften. Wij worden ingeschakeld in Zijn dienst!

Drie voorwerpen worden in dit hoofdstuk beschreven. De ark: een gouden kist bestemd voor het Woord van God, concreet in die stenen tafelen, die Mozes op de berg zal ontvangen. Met een bijzonder deksel, dat de hemel symboliseert in die engelgestalten. Een gouden tafel waarop broden zullen worden neergelegd, als teken van dank voor Gods zorg voor het leven. Een gouden kandelaar, die het volk Israël symboliseert; mét het wonder van het altijd brandende licht: symbool van God, die leven en vruchtbaarheid schenkt.

Exodus 26

Een verzameling bouw instructies. Interessant voor de liefhebber. Er zijn aardige modellen gemaakt, die ons helpen een voorstelling van de tabernakel te maken.

Ongemerkt is er een behoefte om iets "geestelijks" uit dit hoofdstuk te halen. Er zijn dan ook allerlei bespiegelingen gegeven bij de diverse onderdelen. Graag wijs ik op de hoofdlijn. Het heiligdom is mooi en kostbaar. Er omheen komt straks de voorhof. Binnen het heiligdom is er het heilige en het heilige der heiligen. Er is een toenemende heiligheid. Daarin wordt de afstand tussen God en mens uitgedrukt.

Het Nieuwe Testament verhaalt ons hoe bij het sterven van Christus God Zelf het voorhangsel in de tempel in tweeën heeft gescheurd. Door het bloed van Christus hebben wij vrije toegang tot God gekregen!

Exodus 27

Heilig. Dat wil zeggen: apart gezet, voor de dienst aan God. Aan Hem gewijd. De ruimte binnen die voorhof is afgescheiden van de rest van de wereld. Wit is dan ook de kleur van de stof die rondom de voorhof afgrenst. Rein.

Wie deze ruimte binnenkomt moet gereinigd worden. Daarom staat daar dat brandofferaltaar. Het bloed van dieren vloeit. Schuldige mensen mogen gereinigd naar huis. Onschuldige dieren sterven in grote getale. Want, zo zegt de Hebrëënbrieff (10: 4) bloed van dieren kan uiteindelijk de zonde wel aanwijzen, maar niet wegnemen. De reiniging is door de HERE gegeven op grond van het bloed van Christus, dat eens en voor goed de zonden wegneemt. In het oude testament ontving men als het ware een voorschot daarop. Wij mogen leven uit de rijkdom van de erfenis!

Exodus 28:1-30

Kleren maken de man. Het kleeft van de hogepriester tekent zijn functie. De persoon valt weg achter zijn ambt. De hogepriester is maar niet voor zichzelf bezig. Hij heeft de roeping Israël voor God te vertegenwoordigen en God tegenover het volk. Zijn kleding is dan ook geweldig kostbaar en vol symboliek. Het meest sprekend is wel dat indrukwekkende borstschild met die edelstenen, waarin de namen van die 12 stammen van Israël staan gegraveerd. Zo draagt de hogepriester het volk op zijn hart.

Bij het borstschild zit ook de efod, oneerbiedig gezegd een zak met steentjes: de Urim en de Tummim. In bepaalde situaties moet de hogepriester de beslissing van God kenbaar maken. Dat kan gebeuren met behulp van de efod: het ene steentje betekent ja, het ander nee. Maar de hogepriester beoordeelt op welke wijze de HERE geraadpleegd moet worden!

Exodus 28:31-43

De HERE heilig. Dat is het motto van heel de eredienst. Met als toespitsing die bijzondere taak van de hogepriester, die eenmaal per jaar het Heilige der heiligen mocht betreden. Het stempelt ook de veel eenvoudiger kleding van de andere priesters: wit, rein!

We komen deze dingen b.v. weer tegen als we in het boek Openbaring de hemelse eredienst getekend zien. Geen wonder, dat de oude kerk een grote liefde voor witte kleding had. Een christen die in het zwart gekleed gaat was in die dagen een onvoorstelbaar iets..... Uiteindelijk verwijst die kleding natuurlijk naar onze roeping: te leven als kinderen van het Licht. Laat dat gezien mogen worden!

Exodus 29:1-28

De priesters worden aan de HERE gewijd: een ceremonie van reiniging, bekleding en zalving. Vervolgens worden er offers gebracht, waarbij Mozes als offeraar fungeert. Een zondoffer, dat spreekt van de vergeving die ook Aäron en zijn zonen nodig hebben én mogen ontvangen. Een brandoffer, bedoeld om God te aanbidden en te verheerlijken. En een vredeoffer, bedoeld om de gemeenschap tussen God en mens te doen beleven. Bepaalde delen van het offerdier worden als dankbare gave aan God op het altaar verbrand en de rest wordt met dankbaarheid gegeten. Hier gaat het om een bijzondere gemeenschap. De bloedceremonie legt een verbinding tussen alle betrokkenen en het altaar.

Exodus 29:29-46

Na de voorschriften m.b.t. de overdacht van de kleding van de hogepriester wordt de draad weer opgenomen van vs. 26. Ook in de verzen 36-37 gaat het over de 7 dagen van de feestelijke wijding van de priesters.

Dan komt het dagelijkse morgen- en avondoffer aan de orde. Alle nadruk valt op de aanwezigheid van God te midden van Zijn volk. Daartoe dient de wijding van het altaar, het heiligdom en de priesters. Het volk moet er van doordrongen zijn dat de God die hen uit Egypte geleid heeft onder hen wil wonen. Dat is een geweldig voorrecht. Maar ook een opdracht tot heilig leven, want deze God verdraagt de zonde niet. Alle schuld moet beleden en weggedaan worden, keer op keer....!

Exodus 30:1-21

Naast het brandofferaltaar moet er ook een reukofferaltaar gemaakt worden. Eveneens van acaciahout, maar aanmerkelijk kleiner en niet overtrokken met koper maar met goud. Het altaar werd waarschijnlijk gevuld met aarde en stenen, daarop brandde het vuur. Elke morgen en avond haalde een priester met een schop een deel van de brandende kolen van het brandofferaltaar, strooide er reukwerkpoeder over en legde ze op het reukwerkaltaar. Dit welriekende reukwerk symboliseert de gebeden, waarin de verzoende mens tot God gaat. Elke morgen en elke avond, dag in dag uit wordt God geëerd. Het roept ons op tot trouw in de omgang met de HERE.

Exodus 30 : 22 - 38

Het reukofferaltaar zorgt ervoor dat de tabernakel permanent vervuld wordt met een liefelijke geur voor de HERE. Alles wat in dienst van de HERE staat wordt door middel van de heel speciale zalfolie aan Hem gewijd. Ook via het zintuig van de reuk wordt het heilige van de gewone wereld afgescheiden.

In het Nieuwe Testament horen we dat de gelovigen een geur van Christus genoemd worden (2 Corintiërs 2: 15). Door het offer van Christus mogen we deel hebben aan de wereld van God. Onze opdracht is de liefelijke geur van het eeuwige leven te verspreiden. Dit brengt scheiding, want niet ieder is van deze geur gediend. Daar heerst de sfeer van de dood. Wie Christus volgt verlangt ernaar dat nog velen gered mogen worden en tot Gods eer de geur van het leven zullen verspreiden.

Exodus 31

Gods laatste aanwijzingen aan Mozes gaan allereerst over de tabernakel; de kwaliteit daarvan moet iets laten zien van Gods glorie. Daarom moest Mozes deskundigen inschakelen. Ook moest hij Israël het vierde gebod op het hart drukken. De sabbat fungeerde namelijk als het teken van de band tussen God en Israël: door het houden van de sabbat liet Israël zien dat het bij God hoorde, die ook de zevende dag gerust had: zo Vader, zo zoon. Tenslotte gaf God Mozes de tekst mee van de Tien Geboden. Zo maakte God door heel Ex.25-31 duidelijk: 'Ik wil jullie God zijn en Ik wil dicht bij jullie, mijn kinderen, wonen.' Prachtig toch?

Exodus 32:1-20

Veertig dagen is Mozes weggebleven op de Horeb. Een mooie tijd voor hem, want hij kreeg te horen hoe God de band met zijn kinderen nog hechter wilde maken. Intussen maakten de Israëlieten een gouden stierkalf: een puur heidense actie. Ze waren er niet tevreden mee dat God door zijn Wóórd dicht bij hen was. In reactie hierop gooide Mozes de stenen platen stuk, waarop God de Tien Geboden had geschreven, de grondwet van zijn verbond. Een terechte kwaadheid: Israël was Gods verbond niet waard. Natuurlijk wist Mozes dat Gods liefde onvoorwaardelijk is: zijn gunst staat voorop. Maar die liefde vraagt wel om wederliefde. Het is dus niet genoeg kind van God te zijn, je moet je ook als Gods kind gedragen.

Exodus 32:21-33:11

Typisch menselijk schoof Aäron zijn verantwoordelijkheid van zich af en gedroeg hij zich als slachtoffer van de slechte Israëlieten: 'Zij kwamen met het idee; ik heb alleen het goud in het vuur gegooid, en ja, toen kwam dit kalf eruit' (32:21-24). En dan volgt een verschrikkelijk bloedbad. Onvoorstelbaar in onze kerkelijke verhoudingen, maar zo wordt wel duidelijk: niemand moet denken dat hij/zij God goedkoop de rug toekeert; dat betekent uiteindelijk de dood. Dat geldt nog altijd. Na dat bloedbad hield God Israël een tijd op afstand, maar meteen begon al weer zijn gunst zichtbaar te worden: Hij bleef heel vertrouwelijk in gesprek met Mozes, de bemiddelaar.

Exodus 33:12-34:17

Mozes en Israël hebben het ervaren wat in Ps.103:9 staat: 'niet eeuwig zal Hij toornen.' Want toen Mozes aan God een bewijs vroeg van zijn vergevende liefde, gaf God hem dat bewijs: Mozes kreeg iets te zien van Gods glorie, terwijl God uitriep: 'Ik ben barmhartig en genadig!' Ook gaf God een nieuw exemplaar van de Tien Geboden en vernieuwde Hij ook verder zijn verbond met Israël. Dat is nou typisch God: elke keer weer staat Hij met open armen klaar, ondanks al onze ontrouw. Maar daar hoort dan wel bij dat we naar God luisteren. Daarom bond God Israël op het hart: 'Dien Mij zoals Ik dat wil en hou het heidendom op een afstand.'

Exodus 34:18-35

Net alsof er niks gebeurd is geeft God allerlei voorschriften betreffende het paasfeest, pinksterfeest en loofhuttenfeest. Door die feesten werd Israël erbij bepaald dat ze helemaal afhankelijk waren van God, in de natuur én in hun geschiedenis. Bekend is het verbod: 'Geen bokje koken in de melk van z'n moeder' (vs.26): Israël mocht geen magische praktijken toepassen om de vruchtbaarheid te garanderen; ze moesten hun vertrouwen stellen in God. En Hij is een glorieuze God, zoals telkens bleek als Mozes met God had gesproken, want dan glom zijn gezicht zo sterk van Gods glorie dat hij het voor de Israëlieten moest verbergen. Kun je nagaan, zei Paulus later, hoe glorieus het nieuwe verbond is dat Christus heeft gebracht, 2Kor.3:7-8.

Exodus 35:1-29

Weer wordt herinnerd aan het sabbatsgebod: het houden van de sabbat was nu eenmaal het teken dat Israël bij God hoorde. Dan volgt hoe Israël z'n bijdragen voor de bouw van de tabernakel in natura leverde. Het is mooi dat dit ruimhartige hoofdstuk volgt op de zonde met het gouden kalf: Israël is blijkbaar tot inkeer gekomen; vandaar het herhaalde gebruik van het woord 'hart': vs.5,21,22,26,29. Wat dat betreft is er niks veranderd: ook nu is de 'vaste vrijwillige bijdrage' een soort toetssteen voor wat in ons hart voor God leeft. Wie z'n giroboekje angstvallig gesloten houdt, heeft kennelijk nog niks begrepen van Gods royaliteit aan ons.

Exodus 35:30-36:7

In Ex.35-40 wordt verteld hoe Mozes heeft uitgevoerd wat God hem op de Sinai heeft opgedragen. Hij begint met de aanstelling van Besaleël en Oholiab: ambachtsmannen/kunstenaars bij de gratie van Gods Geest. Wij verbinden Gods Geest vaak alleen met ons geloof, maar de Geest heeft kennelijk ook te maken met onze vaardigheden. Natuurlijk, die worden bepaald door wat onze menselijke geest aan mogelijkheden heeft, maar dwars daar doorheen werkt Gods Geest, zoals Gods Geest ook inwerkt op de natuur, zie Ps.104:30. Beide mannen beschikten dus over Geestelijke vakbekwaamheid. Voor God is alleen het beste goed genoeg. Leerzaam voor ons, bijv. als wij het hebben over liturgische veranderingen: we kunnen niet volstaan met goede bedoelingen; er moet kwaliteit zijn en vakbekwaamheid.

Exodus 36:8-38

Als ongeduldige westerse lezers snappen we niet waarom de opdracht om de tabernakel te bouwen (zie Ex.26:1-37) nu letterlijk herhaald wordt om de uitvoering te vertellen. Eén keer gedetailleerd vertellen is toch genoeg? Dat past inderdaad bij onze no-nonsense-stijl: alles schrappen wat informatief overbodig is.

Verplaatsen we ons in die tijd, dan wordt toch iets waardevols duidelijk: het enthousiasme van de toenmalige gelovige over het ongekende feit dat de glorieuze God bij hen wilde wonen. Daarbij past dat melding gemaakt wordt van de rijkdom aan materiaal. En dan te bedenken dat dit alles nog maar een schaduw was van het glorieuze van onze tijd. God is ons immers veel dichter genaderd: zijn Geest woont in ons.

Exodus 37

Eerst komt hét 'meubel' van het allerheiligste aan de orde: de ark. Op de cherubs van de ark troonde in zekere zin God (1Sam.4:4). Op het deksel ervan werd jaarlijks op de grote verzoendag bloed gesprenkeld. Een uitermate belangrijk voorwerp dus, waarom de metalen delen allemaal van goud waren. Voor het heilige werden drie meubels gemaakt: de tafel, waarop broden lagen, als erkenning dat ons eten van God komt; de kandelaar, die dag en nacht brandde, als symbool van Gods volk dat licht in de duisternis moet zijn; het reukofferaltaar, waarop reukwerk geofferd werd, als symbool van Israëls gebeden. Al deze voorwerpen ontbreken bij ons, maar de zaak die zij aangeven is gebleven: dat we verzoening nodig hebben, dat we onze afhankelijkheid van God moeten erkennen, dat we uitstraling moeten hebben in onze omgeving en dat ons gebed wezenlijk is voor onze verhouding tot God.

Exodus 38

In de voorhof van de tabernakel kwam het brandofferaltaar, minder dicht bij het allerheiligste, waarom het metaal daaraan van koper was. Hierop werden de verschillende soorten offers gebracht, o.a. van verzoening, dankbaarheid en toewijding. Door Christus is er geen verzoenend offer meer nodig, maar wel hebben we nog altijd de taak in ons leven offers van dankbaarheid en toewijding te brengen. Belangrijk was ook het wasvat en natuurlijk de voorhof zelf. Het hele project kostte een vermogen, maar dat is niet erg: wie aan de kerk weggeeft, geeft uiteindelijk van z'n geld terug aan Hem die ons dat geld gegeven heeft. Als je dat beseft, is weggeven geen probleem meer en zelfs logisch (zie 1Kron.29:14).

Exodus 39:1-31

Uitgebreid wordt de vervaardiging van de kleding voor de hogepriester beschreven. Hem wordt schitterende kleding aangemeten, passend bij de glorie van God voor wie hij verschijnt. Allerlei details maken duidelijk dat we te maken hebben met een heilig God, voor wie je niet zomaar kunt verschijnen, toen zelfs de hogepriester niet. Een opmerkelijk detail is dat alle priesters een broek moesten dragen: een ongebruikelijk kledingstuk voor de jurkdragende mensen van toen. De verklaring daarvoor kunnen we afleiden uit Ex.24:26: God wilde per se voorkomen dat de dienst aan Hem vermengd zou worden met seksuele wantoestanden, zoals toen heel gebruikelijk was. Heiligheid was dan ook het kernwoord voor de priesters, is dat trouwens ook voor ons als christelijke priesters.

Exodus 39:32-40:16

Toen alles klaar was, hield Mozes inspectie. Daarna gaf God Mozes de opdracht het project af te ronden: hij moest de tabernakel met toebehoren in elkaar zetten en de priesters van hun kleding voorzien. Opvallend is elke keer weer hoe nauwgezet Mozes van God te werk moest gaan. Het komt in de dienst van God heel precies. Natuurlijk, we hoeven niet krampachtig met God om te gaan: zijn vergevende liefde is heel royaal. Maar dat geeft ons geen vrijheid nonchalant te zijn in Gods dienst. We moeten juist heel respectvol met Gods opdrachten omgaan, in het besef dat Hij geen maatje van ons is (al is Hij onze Vader) maar onze hoogverheven Heer.

Exodus 40:17-38

Toen Mozes de tabernakel overeenkomstig Gods opdracht in elkaar gezet had, gebeurde er iets bijzonders (wat later weer gebeurd is toen Salomo de tempel had voltooid, 1Kon.8:10-11): Gods glorie vulde het heiligdom - al was die glorie wel omhuld door een wolk, om het kijken daarnaar door gewone mensen haalbaar te maken. Deze verschijning van Gods (gedempte) glorie was een teken dat God onder zijn volk was komen wonen, tronend op de cherubs van de ark. Dat moet een hele ervaring zijn geweest voor de toekijkende Israëlieten. Toch zijn wij er niet op achteruit gegaan. God is nog altijd in ons midden, nu door de Heilige Geest die in ons woont. Verder is de falende priesterdienst in het aardse heiligdom vervangen door Christus' volmaakte dienst in het hemelse heiligdom.

Leviticus 1

Bij de offers in het Oude Testament denken we al gauw aan het offer door Christus: alleen zijn bloed geeft echt verzoening van je schuld bij God. Maar al die offers hebben ons veel meer te vertellen. Ik zal proberen eerst een overzicht te geven van de verschillende soorten offers, en het is misschien wel aardig als je probeert om dit overzicht uit je hoofd te leren. De dierenoffers vallen in drie hoofdgroepen uiteen: 1. De schuldooffers of zondoffers. De kern daarvan is: door het bloed van het offer mag je vrijuit gaan voor God. 2. De brandoffers: 3. De vredeoffers, oftewel de viering van de heilige maaltijd. 4. Dan heb je daarnaast nog de offers waarbij geen bloed vloeit: spijs- en drank offers.

Vandaag gaat het over de brandoffers. Het typerende van het brandoffer is dat al het vlees in vuur opgaat voor God. Het is een symbool van de complete toewijding van je leven aan God. Vraag aan ons: willen we ons echt helemaal aan God geven of houden we een stuk achter voor onszelf?

Leviticus 2

Vandaag de meeloffers, of iets ouderwets gezegd: spijsoffers. Zo'n offer is symbool voor ons dagelijks eten, zeg maar je boterhammen. Op wat voor manier je ook je dagelijkse koeken bakte, je kon er altijd een stuk van teruggeven aan de Here. Daarmee erken je je afhankelijkheid van Hem.

Wij doen dat door voor ons eten te danken. Die dankbaarheid en aanbidding voegde de Israëliet toe door er wierook bij te doen. Let er op dat de wierook altijd helemaal voor de Here bestemd was, ook als een deel van de koeken verder naar de priester toe ging. De wierook van aanbidding is alleen voor God. Het offer van het dagelijks eten mocht ook nooit ongezoeten zijn: het zout herinnerde aan het altijd durende verbond. Je dagelijkse leven moet doortrokken zijn van het verbond met God. Vraagje: hoe zit dit zout in jouw dagelijks leven? En ruikt God de wierook van jouw aanbidding in je leven?

Leviticus 3

Nu de offers voor de heilige maaltijd, of de vredeoffers. Typerend voor deze vredeoffers is dat je een groot deel zelf mag opeten, met je familie en vrienden: een feestelijke barbecue in de nabijheid van de Here God. Maar het is opmerkelijk dat juist dit speciale van die heilige offermaaltijd in Leviticus 3 helemaal niet aan de orde komt. Alle nadruk valt er op (of je nu een stier, een schaap of een geit offert en deels zelf opeet) dat je in elk geval het vet niet zelf op eet. Ook het bloed mag je niet zelf nuttigen. Bloed is voor verzoening van je zonden. En het vet, waarom mocht men dat niet eten? Nee, dat was niet uit gezondheidsoverwegingen (tegen een te hoog cholesterolgehalte), of omdat men dat vet toch niet lustte. Integendeel, vet gold juist als lekkernij! En de boodschap van Leviticus 3 is dus: ook bij een feestelijke en gezellige maaltijd met z'n allen samen moet je niet vergeten dat je het mooiste aan de Here geeft. Ook bij de barbecue staat Hij in het middelpunt!

Leviticus 4:1-21

Het zondeoffer is bestemd voor verzoening van onopzettelijke of ongewilde zonden. Waar denk je dan aan? Je zult in het Oude Testament wel vooral kunnen denken aan rituele onreinheid, zoals dat later in Leviticus 11-15 wordt uitgewerkt. Een vrouw werd onrein door haar ongesteldheid of als ze een kind kreeg. Een man door een zaadlozing. Je werd onrein als je (ook als het per ongeluk was) met een dood dier in aanraking kwam, of als je huiduitslag kreeg. Het gaat dus om een schuld die je als het ware toevallig oploopt, waar je ongewild en per ongeluk mee besmet raakt. Het zondeoffer maakt ons duidelijk dat we in de omgang met God ons er niet uitredde met de opmerking: 'foutje, bedankt'. We gaan met een heilige God om.

We hebben vergeving en verzoening nodig voor alle fouten, ook voor de toevallige, die we per ongeluk maken. Gelukkig is die vergeving er dan ook, dankzij Christus en zijn Heilige Geest.

Leviticus 4:22-35

Nog even een vervolg op de zondeoffers. Gisteren ging het er om dat een hogepriester of het hele volk collectief zondigde. Nu gaat het om bepalingen voor het geval een vooraanstaand persoon of een gewone meneer of mevrouw onopzettelijk zondigde. Hoe hoger je positie en je verantwoordelijkheid, des te noodzakelijker om er werk van te maken. In de eerste gevallen (van gisteren) moest het offer een groter dier zijn (een stier), maar ook moest het resterende vlees buiten de legerplaats verbrand worden: niet omdat het onrein was, maar omdat het deel was van een offer dat zó dicht bij God gekomen was (tot voor het voorhangsel) dat het niet meer door gewone mensenhanden aangeraakt mocht worden. Daarom moest Christus ook buiten de stad gekruisigd worden als zondeoffer voor al onze zonden! In de bepalingen van vandaag ontbreekt die verplichting tot verbranding buiten. Bij zonden van een vooraanstaand of gewoon iemand, moest het resterende vlees niet verbrand worden, maar het was wel allerheiligst, dat wil zeggen: het mocht door de priesterlijke familie alleen in de onmiddellijke nabijheid van de tabernakel genuttigd worden (Leviticus 6:17-23).

Leviticus 5:1-13

Leviticus 5 gaat nog even door op het zondeoffer, om te beginnen worden wat voorbeelden gegeven van zonden waarvoor zo'n offer gebracht moet worden. Vervolgens wordt uitgewerkt dat het offer naar draagkracht gebracht moet worden. Kun je het je permitteren, dan breng je een schaap of geit als boetedoening, maar anders is een tweetal duiven ook goed genoeg. Desnoods kun je volstaan met een paar kilo meel. Natuurlijk moet er dan geen wierook bij, of olie. Zo feestelijk is het niet als er voor je zonden geboet moet worden. Let er ook op dat van de twee duiven, de ene een zondeoffer is, de andere een brandoffer: bij vergeving gaat het nooit alleen om het afkopen van je schuld, het gaat erom dat je weer volkomen toegewijd met God verder wilt leven, vandaar het brandoffer, dat immers symbool was van de volkomen toewijding.

Leviticus 5:14-26

In dit hoofdstuk krijgen we te maken met een variant op het zondeoffer: het boeteoffer, of het schuldoffer. Het is vooral bedoeld voor situaties waarin je je aan het eigendom van God of van je naaste hebt vergrepen. Krijg je er spijt van, dan moet je uiteraard alsnog teruggeven waar je naaste en waar God recht op had. Maar dat niet alleen. Als blijkt van je oprechte berouw moet je ook 20% extra geven. En opvallend vind ik: als je je naaste bedrogen hebt en het goed wilt maken, moet je ook GóD een vergoeding geven. Wie zijn naaste pakt, bedriegt ook God.

Leviticus 6:1-23

In Leviticus 1-5 ging het over brandoffers, meeloffers, vredeoffers, zonde- en schuldoffers (kent u de verschillen nog?). Nu gaat het in de volgende hoofdstukken nog eens over diezelfde offers. Het verschil is dat deze keer speciaal het aandeel en de verantwoordelijkheid van de priesters rond die offers wordt uitgewerkt. Van de brandoffers krijgen ze niks: die zijn immers helemaal voor God. Het vuur van het brandofferaltaar moet altijd blijven branden: onze toewijding aan God moet fulltime zijn. Van het meeloffer krijgt de priesterlijke familie een groot deel om zelf op te eten.

Ze moeten vervolgens ook zelf meeloffers brengen aan God, ook zij zijn immers afhankelijk van Gods zorg. Ook van het zondeoffer krijgen ze een gedeelte, tenminste als het een offer is waarvan het bloed niet tegen het voorhangsel gesprengd is. In dat laatste geval moest het restant van het offer namelijk verbrand worden buiten de legerplaats, het was zo heilig dat geen mens het meer mocht aanraken. Was het bloed niet in de tabernakel geweest, ook dan moest het restant van het offer zeer omzichtig behandeld worden: het mocht alleen in de tabernakel zelf gegeten worden, door mannelijke leden van de priesterlijke familie. We hebben een Heilige God!

Leviticus 7:1-21

Terloops blijkt dat zelfs van het brandoffer dat in zijn geheel verbrand moest worden, toch de huid als inkomen voor de priester gold. Er zullen vast heel wat priesterlijke leerlooiers via de tabernakeldienst emplooi gevonden hebben. In dit hoofdstuk verder nog aanvullende gegevens over het vredeoffer, oftewel de heilige barbecue. Let er op dat de regels bij het vredeoffers vergeleken met die van de andere offers tamelijk ruimhartig zijn: het vlees hoefde ook niet op dezelfde dag gegeten te worden, maar deels mocht het restant de volgende dag genuttigd worden. En er mocht bijvoorbeeld zelfs gegist brood bij geofferd worden. Dat is lekkerder, en het ging bij dat offer immers om de vreugde en gezelligheid!

Leviticus 7:22-38

Wat de priesters ook als aandeel kregen, vet en bloed bleef exclusief voor de Here. Van de vredeoffers, kregen de priesters altijd de rechterachterpoot en het borststuk. In vers 37 staat een onregelmatigheidje: in de opsomming van offers die behandeld zijn staat ook het wijdingsoffer dat echter nog niet besproken is, dat komt pas in het volgende hoofdstuk. Hebt u trouwens zelf inmiddels een beeld van de veelsoortigheid van de offers? Brandoffers als teken van toewijding, meeloffers vanwege de dagelijkse afhankelijkheid, zondeoffer voor ongewilde zonden, het boeteoffer voor financiële vergrijpen, het wijdingsoffer voor de priesterwijding, de heilige offermaaltijd om te vieren hoe goed het is om bij de Here en bij elkaar te horen.

Leviticus 8

Bij de inwijding van de priesters komen alle offers aan de orde. Allereerst het zondeoffer: wie verzoening doen, moeten zelf verzoend zijn met God. Dan het brandoffer: hun persoonlijke leven moet op God gericht zijn. Vervolgens het wijdingsoffer; in hun functie worden ze aan God toegewijd en ontvangen ze de belofte van zijn bijstand. Tenslotte mogen ze de gemeenschap met God en elkaar vieren door het eten van de offermaaltijd. Een spannende gebeurtenis: gewone mensen mogen in dienst van de Heilige staan en de verzoening uitdelen. Ze moeten daarvoor zelf goed luisteren (vandaar het bloed van het verbond op hun rechteroorlel), zelf dóen wat God vraagt (de rechterduim) en zelf op Gods weg gáán (de rechterteen).

Leviticus 9

Bij het eerste optreden van Aäron als hogepriester worden de gebruikelijke offers gebracht: een zondeoffer ter verzoening, een brandoffer als teken van toewijding, een vredeoffer om het samenzijn te vieren, en niet te vergeten ook een meeloffer als blijk van afhankelijkheid in het dagelijks bestaan. Dit hoofdstuk is vol van het evangelie van Christus. Na het offer daalt de zegen neer op Gods volk: je ziet hier Christus al, die na zijn offer zegenend de discipelen verlaat. De priester mag binnen gaan in de tempel: zo gaat Christus de echte Tempel binnen, de hemel zelf. De wolk die dan verschijnt is Gods heerlijke aanwezigheid, die wij op Pinksteren begonnen te ervaren toen Gods Geest werd uitgestort. De bliksem die achter Mozes en Aäron aan schiet vanuit Gods hemel, doet me denken aan de wederkomst, als Gods oordeel komt. Gelukkig verteert deze bliksem niet Mozes of Aäron of het volk maar het offer.

Leviticus 10

Wat een vreselijke klap voor Aäron: op dezelfde dag dat hij zo heerlijk de aanwezigheid van Gods genade voelde, verliest hij twee van zijn zoons. God laat op een indrukwekkende manier merken dat Hij in het middelpunt staat in zijn heiligheid: geen vreemd vuur bij zijn altaar. Om diezelfde reden komt nu ook de bepaling dat dienstdoende priesters geen alcohol mogen gebruiken: ze moeten een scherp onderscheidingsvermogen houden. Begrijpelijk dat Mozes zich opwindt over een andere afwijking van de precieze voorschriften rond het eten van offervlees. Maar Aäron heeft een goede reden: op zo'n treurige dag kon hij zich toch niet tegoed doen aan een maaltijd?

Leviticus 11:1-28

God leerde Zijn volk via deze eet-wetten dat ze apart stonden. Waarom was nu het ene dier wel rein en het andere niet? Dat was om verschillende redenen. Bij de vogels komt heel duidelijk naar voren dat God de dieren die met de dood te maken hebben onrein vindt. We lazen o.a. dat de lammergier onrein is. De gier is de vogel die zweeft waar de dood is... Door het verbod zulke 'doods-dieren' te eten, leert de HERE zijn volk dat zij aan de kant van het leven staan. Hij heeft hen uit Egypte bevrijd. Ze zijn anders: een heilig volk - van God en voor God.

Leviticus 11:29-47

God geeft Israël reinheidswetten om Israël apart te zetten. Door de keus voor Abraham had God laten zien dat Hij met één volk verder wilde gaan (Gen.12). Met de komst van Christus komt er een einde aan Israëls apartheid. Daarom verdwijnt ook de wet van de apartheid zoals God aan Petrus leert (zie Handelingen 10). We kunnen weer alles eten - dankzij Christus. Laten we danken.

Leviticus 12

God voedde Zijn volk op. De reinheidswetten gelden als pedagogische maatregelen. Men mocht geen onreine dieren eten om te beseffen dat men aan de kant van het leven stond. Een kraamvrouw die bloed verliest, verkeert in de sfeer van de dood. Zij moest een offer brengen voor haar en haar kind. Maria offerde ook voor Jezus, hoewel Hij onschuldig was (Lukas 2 vers 22 'hun' reiniging): Hij is geteld onder een schuldig volk...om onze schuld te dragen.

Leviticus 13:1-28

Deze wetten zijn Gods opvoedingsmaatregelen om Zijn peuter (het pas bevrijde volk) aan Zijn hand te leren lopen. In hoofdstuk 11 en 12 liet God zien dat verlossing bevrijding betekent uit de dood, die het gevolg is van de zonde. In deze hoofdstukken is de melaatsheid symbool van de macht van de zonde die ons aantast. Die melaatsheid is een huidziekte (in zware vorm: lepra) die de mens aantast. Waar zijn wij niet bedorven door de zonde?

Leviticus 13:29-59

De zonde bederft niet alleen de mens, maar ook de wereld. Melaatsheid kon ook kleding of huis (hoofdstuk 14) aantasten. Het bederf is overal. De zonde verziekt alles. Ook na de verlossing uit Egypte is het bederf nog niet weg. 'Ik ellendig mens – wie zal mij verlossen uit het bederf van de zonde?'. Gods wet nam Gods volk aan de hand – naar Christus.

Leviticus 14:1-32

Jezus raakte een melaatse aan, terwijl alle mensen scheldend achteruitsprongen (Mt.8:1-4). Hij neemt ons bederf over. De man wordt genezen. Jezus stuurt hem naar de priester om aan Israël te laten zien dat er genezing is gekomen van God door Hem. Maar Israëls priesters gingen langs Christus heen. Ze rukten zich a.h.w. los en gingen niet de weg van de wet naar Christus, maar de weg van de werken naar...tja, waar loopt dat op uit?

Leviticus 14:32-54

Ook in het land van de belofte kan je huis bedorven raken. Dat maakte je onrein. En het erge was dat je dan niet meer in Gods huis mocht komen. Dat is Gods les: de zonde vervreemdt Mij van jou. Pas na reiniging en offer mocht je weer bij God komen. Voor een bedorven mens is er maar één weg naar God: via Christus' reinigend bloed naar de troon van de genade.

Leviticus 15

In deze wetten leerde de HERE Zijn kind Israël dat Hij een afkeer van de dood had. Hij liet ze ook voelen hoe diep het bederf van de zonde zat.

In dit hoofdstuk leert God zijn volk hygiënisch te leven. Tegelijk leerde God zijn volk in dit hoofdstuk al hun kracht bij Hem te zoeken. Bloedvloeïing en zaadlozing betekent verlies van leven. Door herstel van de band met God (via het offer) is er herstel van leven...

Leviticus 16

Er werd op de Grote Verzoendag geloot tussen twee bokken. Bij die ene bok blijkt hoe sterk de zonde is: zelfs het heiligdom moest worden schoongemaakt. Bij de tweede bok blijkt dat de zonde weggedragen wordt - de woestijn in. En dan? Dan begint de ellende opnieuw. Offers brengen en na een jaar weer dat hele ritueel. De kracht van de zonde werd niet gebroken.. Dit te lezen leert ons vragen naar Hem die de kracht van de zonde wel kan breken. Christus is een volkomen Redder – hoe beleeft u Hem?

Leviticus 17

In het beloofde land geeft God allerlei middelen tot verzoening. Dat is het bijzondere van Gods werk: Hij verlost Zijn volk en geeft allerlei middelen om als zondige mensen toch in Zijn genezende aanwezigheid te leven. Hij gaf ons niet alleen Christus, maar bewaart ons in die liefde door middel van Zijn kerk. Dit hoofdstuk is een waarschuwing om niet te trots te zijn en je te verheffen boven de middelen die God ons gaf om in de vrede van de verzoening met Hem te blijven...de kerk heb je nodig.

Leviticus 18

Israël moest anders leven dan men deed in Kanaän, waarheen ze op reis zijn. Daar had men door de godsdienst een walgelijk seksueel leven – zelfs paren met de beesten. Men geloofde dat Baäl dat ook had gedaan. Maar de HERE walgt en gruwet er van. Die hele afgodendienst is een zwijnenstal waar zelfs het verschil tussen mens en dier niet meer gerespecteerd wordt. In de heiliging van het leven roept de Schepper ons terug naar Zijn goede bedoelingen. En die zijn?

Leviticus 19

In hoofdstuk 19 van Leviticus vinden we veel praktische aanwijzingen voor het leven in de heiliging. Dit hoofdstuk begint met respect voor vader en moeder. De mens leert tegenover moeder als eerste – zie vers 3 - een houding aan te nemen en dat wordt beslissend voor de rest van zijn leven. Gelovige ouderen en ouders hebben een schat aan wijsheid opgedaan in het wandelen met God. Hoe vindt u, jij de houding in onze tijd tegenover ouderen – in de wereld, en in de kerk?

Leviticus 20

In dit hoofdstuk komen we ten hemel schreiende zonden tegen. Kinderoffers. Maar ook het oproepen van geesten. Wie zich eraan schuldig maakt moet uitgeroeid worden uit Gods volk. Zo wordt uitbreiding van zonde voorkomen.

Eenzelfde straf treft overspelige echtgenoten, mannen die homoseksueel verkeer hebben, incestplegers of mensen die hun lust beleven in omgang met dieren. De motivering is dat de Here, die heilig is, hen naar een goed land brengt, om rein voor Hem te leven. Leven wij -gewassen en geheiligd door de Naam van de Here Jezus en door de Geest van onze God (1 Corinthiërs 6 vers 11)- als afgezonderd voor God, zonder losbandigheid?

Leviticus 21

In dit hoofdstuk springt eruit dat God geen geschondenheid kan zien. Zo heeft Hij het namelijk nooit gewild, toen Hij de kroon op de schepping zette, in de mens. Als priesters een gebrek zouden hebben, waren ze daarmee arbeidsongeschikt. In de tempeldienst moest het paradijselijk zijn, zonder herinnering aan zonde. Jezus maakte door zijn volmaakte offer (vergelijk Hebreeën 9 en 10) een einde aan deze schaduwachtige bepalingen. Door zijn smetteloos offer zijn we geheiligd om God te dienen. Zien wij gehandicapten ook nodeloos over het hoofd, als de taken in de kerk worden verdeeld?

Leviticus 22

Kent u Ananias en Saffira? Ze gaven God een behoorlijk geldbedrag, na de verkoop van een stuk land. In Handelingen 5 staat het opgeschreven. Toch loopt het slecht met hen af, want hun offer was volgens Petrus een leugen voor mensen en voor God. In Leviticus 22 komen we al tegen dat God geen plezier heeft aan offers die gebreken vertonen. De dienst aan de HERE vraagt om oprechtheid! Je kunt God blij maken als je Hem je gaven aanbiedt, als blijk van dankbaarheid voor Christus' onberispelijke offer waardoor Hij je verlost.

Leviticus 23

Hoe zal het voor Israël geweest zijn om altijd rekening te moeten houden met de vele bepalingen van de Mozaïsche Wet? Het is een voorrecht te leven onder de genade van Jezus in plaats van onder de Wet van Mozes! En dan de levensomstandigheden waaronder de Israëlieten verkeerden: Honger, dorst en moeilijke relaties, het waren voor hen bekende dingen! Op de feestdagen wil God hen uittillen boven de dagelijkse besommeringen. Net als wij werden ze dan extra bepaald bij Gods liefde en genade in de (komende) Christus. Zoals wij ons in het bijzonder op de dag van de Here verwonderen over Gods werk in de (gekomen) Christus. 's Zondags in de samenkomsten op adem komen, bij Woord en lied, kent u dat?

Leviticus 24

In Leviticus 24 lezen we over een jongeman die de naam van God lastert. Hij laat tijdens een ruzie merken dat Hij niets om de Here God geeft. Hij komt daar ook voor uit. Het kan zijn dat er verband ligt tussen deze gebeurtenis en het feit dat zijn vader een Egyptenaar is. Hoe dan ook, hij wordt erom gestenigd. Mozes zegt nadrukkelijk dat zowel een vreemdeling als een Israëliet deze straf bij godslastering verdient. Wij bidden niet voor niets Uw Naam worde geheiligd. In benarde situaties kan je zomaar overkomen wat Petrus overkwam: je loochent dat God iets voor je betekent. Jezus zelf heeft Gods Naam wel altijd erkent. "Dank U Vader, dat zijn gehoorzaamheid mij wordt toegerekend!"

Leviticus 25:1-28

We lezen van de instelling van het sabbatsjaar. Eens in de zeven jaar moet het land een jaar braak liggen. Het land krijgt rust, als er niet wordt gezaaid en geoogst. Het volk leert zo op God te vertrouwen, als je alleen maar beschikt over wat er spontaan groeit en uit wat voorradig is. Uit 2 Kronieken 36 vers 21 blijkt dat Israël het moeilijk vond zich aan deze voorschriften te houden. Hetzelfde kan gezegd worden van het jubeljaar. De mens houdt het graag zelf in de hand. Maar ook vandaag geldt: Wie niet van genade alleen leeft, kiest voor 'vrijwillige armoede': hij/zij doet afbreuk aan de ware vreugde van hét jubeljaar, dat met Jezus' komst is aangebroken.

Leviticus 25:29-55

Het jubeljaar was ervoor om scheefgegroeide situaties weer recht te trekken. Dat kwam de zwakkeren in de samenleving ten goede. Maar God geeft in dit hoofdstuk meer voorschriften die de ene mens tegen de andere moeten beschermen. Aan een broeder mocht geen rente worden gevraagd bijvoorbeeld. De strekking is dat je moet kunnen helpen zonder er zelf beter van te worden. Dat gewin kan trouwens, als je hulp geeft, ook uit macht bestaan. Soms denken mensen die hulp bieden, dat ze het daarmee ook wel min of meer over de ander te zeggen krijgen. Laten wij een voorbeeld nemen aan de Here Christus, die hoewel Hij eigendomsrecht over ons kreeg, ons niet op dwingende wijze maar 'zachtkens' leidt, namelijk door Zijn Geest!

Leviticus 26:1-22

In Klaagliederen 2 vers 17 zie je dat op Gods zware woorden uit Leviticus 26 wordt terug gegrepen. Israël is lang gewaarschuwd maar door de schuld van het volk "verkwijnt het leven" in Babel. Waarom? De Here wil graag het goede voor zijn volk. Het liefst geeft Hij hen zijn zegen. Maar Hij neemt zijn eigen Woord ook serieus. Tot vandaag toe. Zie je dat in concrete gebeurtenissen van oordeel en zegen? God kan de vergelding ook uitstellen, tijdelijk en zelfs tot in de eeuwigheid. Ga dus niet lichtzinnig om met Gods woorden van zegen en vloek. Hij vergeeft veelvuldig (Jesaja 55 vers 7) maar wel, opdat wij Hem zouden vrezen. Gods geduld heeft een grens.

Leviticus 26: 23-46

"Zelfs wanneer zij in het land hunner vijanden zijn, versmaad Ik hen niet en heb Ik geen afkeer van hen, zodat Ik hen zou vernietigen en mijn verbond met hen verbreken; want Ik ben de HERE, hun God." Gods woorden uit vers 44 banen de weg voor herstel. God zal zijn verbond niet verbreken. Gods trouw aan zijn verbond geeft moed, wat er ook met Gods volk op aarde gebeurt. Het vormt de pleitgrond voor Gods kinderen in nood. Vergelijk het gebed dat Daniël aan het einde van de ballingschap opzendt (Daniël 9) en ook het smeekgebed van Nehemia in hoofdstuk 1 van het gelijknamige boek.

Leviticus 27: 1-15

Dit voor ons niet zo inzichtelijk hoofdstuk gaat over het doen van geloften. Het heeft alles te maken met het vrijwillig betonen van dankbaarheid aan God. Je kunt daaraan inhoud geven door vrijwillig iets en iemand aan de HERE te geven. Van Hanna (1 Samuel 1 vers 11) weten we dat ze haar gebed om een zoon kracht bijzette met het doen van de gelofte. Ook Jefta's gelofte is bekend: de eerste die hem bij zijn terugkomst na de overwinning op de Ammonieten tegenkomt zou aan de HERE toebehoren. Dat was zijn dochter. Of Jefta dat had voorzien? Soms werden er lichtvaardige geloften gedaan en wilde men zich er laten weer aan onttrekken. Dat kan, maar de priester legde dan wel een boete op. Ook het niet nakomen van vrijwillig gedane toezeggingen stelt schuldig voor God. God is gelukkig zijn vrijwillige gedane toezegging in Christus wel nagekomen.

Leviticus 27:16-34

In Israël gold een ander 'landrecht' dan bij ons. Het principe was: de grond moet weer bij de aanvanke-lijke eigenaar terecht komen, in het jubeljaar. In 'het land der vaderen' gaf God destijds de Israëliet als in een spiegel hoop op de hemelse erfenis. Daarom mocht de Israëliet dit land ook niet 'zomaar' verko- pen. Armoede kon hem daartoe wel noodzaken. Armoede bracht dus ook geestelijke moeiten mee. Ook voor de eigenaar, die zijn grond door een gelofte aan de God gewijd had, maar die grond had moeten verkopen. Deze eigenaar kreeg in het jubeljaar zijn grond niet terug: die grond was namelijk voor altijd van de HERE. Precies als het gebannene (denk aan Jericho, waaraan Achan zich vergreep) dat ook voor altijd God toebehoorde. Het boek Leviticus is een roep om de Christus door wie hét jubeljaar is aange- broken: Armen bracht Hij het Evangelie: aan mensen, die het als gevolg van de zonde aan alle hoop ontbrak, verkondigde Hij het goede nieuws van Gods genadige redding. Door Jezus is er voor zondaren hoop. Ook voor hen die zich vrijwillig aan God en zijn dienst hebben gegeven. Ik herinner mij een titel van een boekje: "Wie kann ein Pfarrer selig werden?" Hoe kan een dominee zalig worden? Het antwoord van het boek Leviticus daarop is: door de genade van Christus alleen!

Numeri 1

Telling heeft een heel praktische reden: een goed georganiseerd leger is nodig om de kerk op woestijn- tocht te beschermen. De Levieten zijn ontheven van een legertaak. Zij zijn gereserveerd voor de -ook heel praktische kant van de- heilige eredienst, waarin alles draait om de 'bloednodige' verzoening. *Leermoment* : zonder in een angstsyndroom te vervallen - het is naïef te denken dat de kerk vandaag geen vijanden meer zou hebben. En: de dienst aan de HERE vraagt een zorgvuldige benadering zowel in het kerkgebouw alsook in de huisgodsdiens. Onze heilige God is dat waard.

Numeri 2

Een prachtige opstelling van steeds 3 stammen per windrichtingkant rond de tabernakel. Maar die ta- bernakel werd door de levieten afgeschermd (vs 2 vgl 1:50). Levieten lijken op "de rode bliksemstraal op transformatorhuisjes .." .."Aanraking levensgevaarlijk!" Tot de Heilige kunnen we alleen naderen via de Here Jezus, de enige echte Priester.

Numeri 3 en 4

Vrij onoverzichtelijke hoofdstukken voor ons gevoel. Daarom een voor ons wellicht leesbaarder over- zicht. Weliswaar voor 3 dagen; heb u 1 dag 'vrij'. Hier komen dan 3 'draden' ontleend aan de schets van Prof. Ohmann "Tellingen in de woestijn".

-De voorrechten van Aäron en zijn zonen: 3:1-4,6b,9-10,32,38,48,51; 4:5-15,16-20,27,28,33.

-De eigen verantwoordelijkheid van de Levieten met betrekking tot hun werk: 3:7,8,25,26,28b, 31,36,37; 4:4,15 (terugziend op verzen 5-14),24-26,31-33,35b,37b,39b,41b,43b,47b,49.

-De Levieten zoals ze in de plaats treden van met name Israëls eerstgeborenen: 3:6a,7b,11-13,14-24,27,28a,29-30,33-35,39-51; 4:1-3,21-23,29-30,34-47a,48.

-U hebt een 'vrije' of wellicht een inhaaldag.

Numeri 5

Een hoofdstuk dat bij mij compleet was weggezaakt. Een merkwaardig ritueel rond een vermoeden van overspel. Geen bewijzen. De jaloersheid heeft de man te pakken. Dan wordt op deze manier door de HERE de vrouw vrijgepleit; of niet!, met alle onvruchtbare gevolgen van dien.

Numeri 6

Zo'n Nazireeër leefde een bepaalde tijd in volledige toewijding aan de HERE. Dit voorbeeld stelt jou de vraag: Op welke manier wijd jij je leven aan God? Aparte, stille tijd voor Hem-en-jou? Vasten en bidden misschien? Ook buitendien: "Neem mijn leven, laat het Heer, toegewijd zijn aan uw eer" (LB 473, een eigentijds 'Nazireeërlied' geschikt voor alle gelovigen). Over die priesterlijke zegen: Waarom alleen aan het eind van een kerkdienst, en ook niet bijv. aan een ziekbed?

Numeri 7:1-47

Wat ook voor vss 48-89 geldt: het lijkt wel erg eentonig. Ja, om te lezen, maar niet om mee te maken. Toen moet het een enorm feest zijn geweest! Elke stam apart feestelijk betrokken bij de eer van de HERE. Wat een feestelijke drukte om per stam al die geschenken bij elkaar te organiseren! Ze mochten elkaar kennelijk niet aftroeven: van elke stam werd hetzelfde verwacht. De heilige God heeft zelf alles organisatorisch geordend.

Numeri 7:48-89

Let op de unieke 'middelaarpositie' van Mozes. Hij valt buiten elke orde, ook die van de Leviëten. Hij had rechtstreeks contact met de HERE (vs 89). Hij kon en mocht 'zomaar' voor een gesprek met God het heilige der heiligen binnenlopen (terwijl Aäron maar 1x per jaar op Grote Verzoendag naar binnen mocht). 'Zomaar'? Hij kom pas op Gods stem rekenen van boven het verzoendeksel! -> Wij mogen overal tot God bidden door Christus' Geest dankzij zijn verzoeningsbloed.

Numeri 8

Hier wijding van de Leviëten, in Leviticus 8 die van de priesters. Priesters moesten 'heilig', Leviëten 'rein' zijn. Priesters moesten nieuwe, Leviëten schoongewassen kleren aan. Overeenkomst: wie is van zichzelf goed genoeg om de heilige God te dienen?

Numeri 9

Paschafeest prioriteit nr 1: Gods daden moeten gevierd en in levendige herinnering worden gehouden. In geval van onreinheid of een buitenlandse reis mocht iemand het ook een maand later vieren, maar dan wel exact volgens de voorschriften. De HERE is hierin ruim én streng en vraagt van de vierder een geloofstrouwe instelling. Vss 15-23: de wolk over de tabernakel ('s nachts als een vuurverschijnsel) maakt duidelijk: God is de Reisleider en Bescherm-Heer van z'n volk. Vraagje: zou de wolk in Hand. 1 bij Jezus' hemelvaart ook niet een bijzonder Godsverschijnsel kunnen zijn net als hier?

Numeri 10

Trompetstoten ('staccato'): we vertrekken; lange tonen: we komen als gemeente/ volk bij elkaar (vgl de kerkklokken). Trompetalarm in geval van vijandelijk gevaar was een signaal naar God toe: we brengen onszelf bij U in herinnering (vgl de signalen rond Jericho, Joz. 6:9,20). Onze gebeden zijn net trompetsignalen naar de hemel toe.

Vss 11-36: Geheel gedisciplineerd gaat de stoet op pad. Geloofsvertrouwen verwoord door Mozes (vs 29) in zijn gesprek met z'n zwager Chobab. Deze was Midianiet, een nakomeling dus van Abraham en Keturah! Hij hoorde niet bij Israël, maar wordt om z'n gidskwaliteiten door Mozes gevraagd om mee te trekken. Hij mag dan zelfs delen in Gods voorspoed voor het volk. Mooi trekje bij Mozes: hij was niet te benauwd om voor de kerk deskundigheid van buiten in te schakelen waarover ze zelf niet beschikt.

Numeri 11:1-15

Opnieuw komt de ontevredenheid van het volk naar boven. Laten we die trouwens niet te snel veroordelen, als zouden wij het in hun situatie wel beter gedaan hebben. Dag aan dag manna, dat ééngangsmenu. Onze eerste de beste kant-en-klaar maaltijden bestaan er al uit drie. Pas dat trouwens eens toe op jezelf: wij zitten helemaal aan de andere kant, met de schappen van AH en Konmar vol, zodat je haast niet weet te kiezen welk voedsel je vandaag weer es nemen zult. Zijn wij dan nu zoveel tevredener naar de HEER toe? Is ons houden van Hem en vertrouwen op Hem daardoor verdiept: door onze welvaart? Een mens zal niet van brood alleen leven, en nooit door brood alleen geloven. Voorspoed of tegenspoed is nooit een geloofsbasis. Dat denken we wel: als het ons goed gaat, dan zullen en kunnen we geloven. Vergeet het maar. Wie niet op God als de Vader van Jezus Christus vertrouwt, lees Rom.8:38-39, die zal nooit definitief geloven. Let overigens op Mozes' middelaarschap hier: zie hem worstelen. Hij trekt het niet om blijvend voor dit volk met heel zijn hart op te komen, logisch ook! En toch is dát nu juist de kracht van de Meerdere van Mozes geweest, van Jezus, de Middelaar van een nieuw verbond. Hij gaf zichzelf in totale overgave voor een volk, waar waarlijk niet zo bijster veel van te houden viel, omdat ook u en ik erbij horen, Lam Gods dat de zonden van ons wegtorste.

Numeri 11:16-35

God verdeelt het middelaarschap met Mozes over meerdere schouders. Het stelt het niet te overtreffen Middelaarschap van Jezus, de ene Middelaar tussen God en mensen, nu al in een uniek daglicht. De HEER begraaft het volk in zijn gulzigheid. Maar deze overvloed is geen zegen. Hij gaat gepaard met Gods toorn. Zoals zoëven nog de kwakkels geslacht zijn, zo richt de HEER een slachting onder het volk aan. Ik schrijf dit stukje in de week waarin prins Claus is bijgezet in Delft. De man die een lans brak voor de derde wereld. En ik realiseer me, dat volgens de laatste berekeningen in december 14,5 miljoen mensen in Afrika getroffen zullen worden door de hongersnood die zich nu al aan het ontwikkelen is. En ik loop door AH en ik schaam me. Zou dat althans moeten doen.

En ik voel in de lucht hoe het onweer Gods op komst is over ons ongebreidelde consumentisme en hoe, moge God het niet verhoeden, de Heilige Geest het niet meer uithoudt op ons continent, dat een lappendeken is van leningen, beurskoersen, de ene welvaartsprikkel na de andere, kwakkels kortom waarmee God ons overdekt omdat we dat zelf immers willen; terwijl elders op de wereld die broeders rondlopen met wie Jezus zich naar zijn woord van Matth.25:35 identificeert. Wij zouden hen te eten kunnen geven, maar we doen het niet.

Numeri 12

Niet alles is gelijk duidelijk aan dit hoofdstuk. Ging het om Zippora, Mozes' vrouw uit Midian, zoals sommige uitleggers wel zeggen. Of een tweede vrouw? Of een andere vrouw na een eventueel overlijden van Zippora? Daar zit de angel ook niet, in die vrouw: dat is alleen maar een door Mirjam en haar broer gezochte aanleiding om Mozes' unieke positie, zijn boven hen verheven leiderschap, aan de orde te stellen. Het is, zoals je dat vandaag zou noemen, het gekissebis binnen de kerk, tussen kerkenraad-leden, tussen collega-dominees, tussen commissieleden enzovoort, wie er nu de eerste is. God heiligt Mozes: tot hem spreekt Hij van mond tot mond, niet in dromen. Als er wat op Mozes aan te merken zou zijn geweest, dan had de HEER zelf dat dus wel gedaan. Zo schimpen ze later ook Jezus weg. Maar Jezus beroept zich op zijn Vader, die altijd bij Hem is en achter Hem staat. Dat is dus ook de directe toepassing: eerbied voor de van God gegeven Middelaar. En indirect kan deze geschiedenis ons oproepen om het onheilige haantjesgedrag binnen de kerk af te leren. Laten we elkaars dienaar zijn, zoals Christus, de grote Middelaar, ons aller dienaar was, Filipp.2!

Numeri 13

Deze verkennende expeditie staat of valt natuurlijk gelijk al met de eerste zin van de HEER: 'zend mannen uit om Kanaän te verkennen, het land dat Ik aan de Israëlieten gééf...'. Dat is dus de definitie van het Kanaän, dat ze zullen binnengaan. Krijgen zullen ze het. Beërven is vaak het woord, dat de Heilige Schrift gebruikt. Dat is nou precies de relatie van afhankelijkheid, beter en dieper: van genade, die Israël nu al twee jaar trekkend door de woestijn geoefend en nu hopelijk, aan de poort van het beloofde land, geleerd heeft. Achter God aan, ontvangend, vierend, dankend. Zo beërven wij achter Christus aan immers ook het hemels Kanaän. Maar Israël staat in een vechthouding, met eigen kracht als maatstaf. Dan ben je inderdaad een sprinkhaan (vs.33) en niet meer. En wij? Is het bij ons ook knokken en zelf doen, in plaats van allereerst ontvangen? Door genade zijt gij behouden, door het geloof en dat niet uit uzelf, het is een gave van God. Ja toch? Zo, compleet vol óvergeving, vol vertrouwen, vol afhankelijkheid, Gods rijk binnengaan is een hele tour hoor, ook voor ons, net zoals Israël toen Kanaän nauwelijks durfde betreden.

Numeri 14:1-25

Dit overkomt ons toch ook zo nu en dan: dat wij wanhopen aan de definitieve doorbraak van Gods rijk. Jezus die al zo lang weg is. De secularisatie die alle relevantie van het christelijk geloof lijkt te hebben uitgewist. Waar is God nou? Ik denk terug aan psalm 33 die we volgens dit rooster enkele dagen geleden lazen en die eindigde met het vertrouwend wáchten op God. Schitterend is wat Jozua zegt: hij typeert de Kanaänieten als mensen 'van wie de beschermende schaduw geweken is'. Lees psalm 91 eens. 'Maar bij ons is de Heer, u hoeft niet bang te zijn', zegt Jozua. Geweldig, wat een overgave aan God. En dan Mozes' middelaarsvoorbede, wat reikt de schaduw van deze OT-bemiddelaar hier naar het licht van Christus zelf. Gods reputatie, Gods lankmoedigheid, dat Hij een lange adem met ons opbrengt, alles brengt Mozes biddend naar voren. Het is een hoogtepunt uit het OT, één van de toppen die het voorgebergte vormen van Golgotha, waar Jezus zelf voorbede deed voor hen die Hem kruisigden.

Numeri 14:26-45

Elke dag begraven. Elke dag hebben ze de graven van een langzaam wegstervende generatie gedolven. Hier behoort je psalm 90 bij te lezen, want die heeft Mozes gedicht op deze vreselijke 40 jaren. 40 jaar lang dreunen die 40 jaar verspiederstijd door. Het ongelovige geroddel (!), dat het vertrouwen in Gods trouw en macht ondermijnde (vs.37), ondanks Gods gebleken werken, moet in een uitvaart van 40 jaar lang, afgeleerd worden. Dat is hard. Dat jýj het land wel zult binnengaan, maar je vader en je moeder niet.

Numeri 15:1-21

Gedurende die veertig jaar onderweg blijft de HEER wel tot hen spreken! En: Hij spreekt hen erover, dat ze het land zullen krijgen en dat ze het zullen binnengaan. God laat de horizon van de toegezegde erfenis in zicht, een horizon die ook gevuld is met oogsten en dus oogstoffers, spijsoffers en eerstelingen. De HERE God houdt het doel levend voor dit zwerfende volk. Zwerven en begraven, onnoemelijk zwaar, maar uiteindelijk zullen ze aankomen en beërven en leven. Achter Mozes en daarin achter Christus aan. Want er trekt een Rots met hen mee (1 Kor.10).

Numeri 15:22-41

Wat is dat: onopzettelijk zondigen en opzettelijk zondigen? Zondigt u nooit eens met opzet, d.w.z. welbewust en met voorbedachten rade? Gaan wij nooit eens bewust door de knieën? Zeker wel. Bewust of onbewust zal het verschil dus wel niet zijn tussen opzettelijk of onopzettelijk; zonder dat ik trouwens de klem er meteen af wil halen. Het zal er wel om gaan, wat er in het hárt van de zondaar leeft: of hij zelf ook moeite met zijn zonde heeft en daarna dus ook echt berouw en strijd. Of dat het hem eigenlijk niks kan schelen. Omdat God zelf hem eigenlijk niks kan schelen. Het komt op die manier dus nauw in de buurt bij de zonde tegen de Heilige Geest. Met God jongleren alsof Jezus de duivel is. Daar is geen pardon voor bij de HEER.

Overigens: dat hout sprokkelen op sabbat was bij die man die dat deed daar dus een teken van: van zijn minachting voor de HEER. En daarnaast: de sabbath heeft als teken tussen God en zijn volk een heel heilige plek. Onze is niet de OT-ische sabbath, dat klopt. Nu Christus er is, zijn de schaduwen geweken, Coloss.2:16,17. Maar dat vraagt des te meer van ons vandaag een doordenking van die schaduw om in Christus ook tot een werkelijke vervulling van de sabbath te komen. En die vervulling is in ieder geval niet, dat je nu op alle dagen alles dus mag en dat er omtrent de sabbath niks meer geboden is. Lees dan de bergrede (Mt.5-7) maar eens, hoe Jezus met het vervullen van geboden omgaat.

Numeri 16:1-19

Het middelaarschap van het OT staat hier op het spel. Dat het volk namelijk wel een heilig volk is, iedereen inderdaad, maar dat zulks wel bestaat bij de gratie van hun heiliging: en daarvoor heeft God de priesterfamilie van Aäron afgezonderd, om dagelijks die verzoening symbolisch te voltrekken in de offerdienst. Korach en de zijnen doen alsof uitgekozen volk van God zijn de natuurlijkste zaak van de wereld is, evenals trouwens het beërven van het beloofde land. In wezen ontkennen zij de noodzaak van Christus. Ik zie in Korach iets van al die moderne theologen die vandaag aan de dag beweren, dat het begrip verzoening geschrapt moet worden evenals Jezus als het Lam van God dat de zonden van de wereld wegdraagt. Zij kunnen God ook zonder dat offer wel naderen.. Maar Gods gerechtigheid zal blijkens het vervolg de aarde splijten.

Numeri 16:20-17:15

Het volk volhardt in een onheilig grote mond tegen de HEER. Ondanks dat Korach en zijn aanhang opgeslokt is door de aarde en de 250 vooraanstaande mannen in Korachs kielzog levend verbrand zijn. Ruim 14000 doden vallen er nog eens. Het zijn getallen die ons doen huiveren. We kunnen ons bij zulke directe oordelen van God over onze aanhoudende opstandigheid ook niks meer voorstellen. Mensen kunnen tot op TV toe maar van alles over God uitkramen. Het is schijn die bedriegt, want God is nog steeds Dezelfde. Lees Hebr.12: 18-28 er maar eens bij.

Numeri 17:16-18:7

Nogmaals gaat de HEER er toe over om het geslacht van Aäron aan te wijzen voor de priesterdienst van de verzoening. Blijkbaar hield het gemor onder het volk nog steeds daarover niet op. Er zit bij het volk ook achter, dat zij bang zijn geworden van 'de tent, de verblijfplaats van God' (vs.28), als een plek waar zomaar enorme aantallen doden vallen. Ze zullen moeten leren, dat er via legitieme verzoening juist leven rondom de tent van de HEER is. Daarom is het symbool van die bloeiende, dus levengevende amandelstok zo sprekend. En daar liggen ze dus nu in de tent voor het aangezicht van de HEER: de verbondsakte van de wet en daarnaast de staf van de verzoening. Het is dus de tent waar God onder zijn volk woont in Jezus Christus.

Numeri 18:8-32

De arbeiders in de dienst van de verzoening blijken hun loon waard. Vergelijk dat eens met de prijs waarop Dé Priester geschat is, Matth.26:14,15 en 27:9!

Numeri 19

Zolang iemand onrein was, was hij feitelijk buitengesloten uit de menselijke samenleving. Ook al was die onreinheid soms onvermijdelijk als er bijvoorbeeld thuis een sterfgeval voorkwam. De dood maakte o.a. in Israël onrein. Een priester mocht zijn eigen overleden vrouw niet aanraken en de Hogepriester mocht bij geen enkele dode komen, ook niet bij zijn ouders. Logisch, want de dood is het resultaat van de zonde die er in de wereld is gekomen. Zet hier nu naast Lukas 7:14 (de jongeman uit Naïn). Uit ontferming maakt Jezus zich opzettelijk onrein. Maar let op: de jongen komt tot leven. Straks sterft Jezus aan het vervloekte hout om ons het leven te kunnen geven. Numeri 19 heeft dus een vervolg!

Numeri 20:1-21

Het is bekend dat herders voor hun kudde water te voorschijn wisten te slaan uit rotsen in de woestijn. Zij zochten dan een dunne plek in de rots (verkalking) waarachter zich water bevond. Mozes had moeten spreken, maar slaat. D.w.z. hij doet het zelf. Hij heeft God niet laten zien in de majesteit van zijn spreken. Hij is vóór de Here gaan staan en heeft het volk het zicht op Gods zorg ontnomen. De grote Mozes (Jezus) faalt niet en brengt zijn verlost en in het Koninkrijk van God.

Numeri 20:22-21:9

Volk bidt om de wegneming van de slangen. Dat gebeurt niet. Er komt zelfs een slang bij! Een vreemde opdracht: als je dodelijk bent gebeten moet je naar die dode koperen slang kijken (gefixeerd) en je blijft in leven. Waarom? De slang is de personificatie van het kwaad. Het volk moest naar die slang kijken om tot de erkenning te komen: het is onze eigen schuld; wij hebben gezondigd. Confronterend! Maar ook verlossend! Jezus haalt dit aan in Johannes 3:14-15. Geloven is: gefixeerd naar Jezus kijken aan het kruis. Daar zie ik mijn schuld die Hij draagt. Ik heb gezondigd, maar Ik zie daar ook mijn Verlosser hangen!

Numeri 21:10-35

Vers 22 beschrijft het verzoek van Israël aan de Amorieten: Laat mij door uw land trekken; wij zullen niet afbuigen door akkers en wijngaarden, wij zullen geen welwater drinken, de koninklijke weg zullen wij gaan, totdat wij uw gebied doorgetrokken zijn. Maar het antwoord was nee en meteen grijpen de Amorieten naar de wapens. Het gevolg: Israël neemt alles in.

Conclusie: als het gaat om wreedheden in het Oude Testament, dan ontdekken we meermalen dat de vijandschap van anderen tegen de God van Israël de ware boosdoener is.

Numeri 22:1-21

Met militaire middelen valt Israël niet te bestrijden. Het moet met woorden gebeuren. Vloekwoorden wel te verstaan. Dan huur je meteen de beste in en je kijkt niet op een beetje geld. De Moabieten en de Midjanieten smeden een alliantie en huren een wereldberoemde beroepsvloeker in: Bileam. Het is wel 600 km. reizen (bij de Eufraat), maar ach, je moet er wel wat voor over hebben. Eén ding is Bileam wel duidelijk: hij zal niet anders kunnen dan Gods woorden spreken.

Numeri 22:22-41

God waakt over zijn volk. Middels de ezel wordt dat Bileam ook nog eens goed duidelijk. Wij vragen ons best wel eens af: heeft God het wel in handen? Zorgt hij wel voor ons? Toen Israël nog nietsvermoedend in de woestijn gelegerd was, was de Koning van Israël al uitgebreid bezig om zijn volk te beschermen.

Numeri 23

Gods volk is met geen ander volk te vergelijken (vers 9). Dat blijkt in Numeri ook steeds weer het geval te zijn. God gaat met Israël zijn weg. En Israël blijft Gods volk. Er zijn nog bijzondere beloften voor het joodse volk (Rom. 9-11 o.a.). Dat blijft. De kerk is zeer beslist niet in de plaats van Israël gekomen! Dat neemt niet weg dat er voor het Nieuwtestamentische volk van God grote dingen worden gezegd. Lees maar in Galaten 3:26-29. Daar mag je gepast trots op zijn om daarmee God de eer te geven!

Numeri 24

In vers 17 staat: Een ster gaat op uit Jakob, een scepter rijst op uit Israël. Het gaat dus over een koning. Ten diepste over Jezus. "Hij heeft machtigen van de troon gestoten en eenvoudigen verhoogd". En hoe vonden de magiërs uit het Oosten Hem? Via de (konings)ster. In Numeri gaat het dus ook al over Jezus. En God laat het komen uit de mond van een beroepsvloeker. Wie is hier het sterkst?

Numeri 25

In hoofdstuk 24:25 lijkt Bileam gewoon naar huis te gaan. Maar als we Numeri 31:16 lezen, dan blijkt dat Bileam wel gesproken heeft wat God hem had geboden, maar dat het slechts lippendienst was. Voordat hij afreist heeft hij nog een tip: voor vrouwen vallen ze wel. Een goed geheim wapen. En jawel, het werkt. Maar Pinehas van de bewakingsdienst grijpt in als iemand van Israël grof brutaal (vers 6) openlijk de God van Israël te kijk zet. Terwijl Zimri en Kozbi geslachtsgemeenschap met elkaar hebben steekt hij ze dood en doet dat richting hun geslachtsdelen (onderbuik). Pinehas kwam op voor de eer van God en de plaag houdt op.

Numeri 26:1-37

Een geslachtsregister. Wat moet je daar nu mee. Nou, er zit meer in dan je op het eerste gezicht zou denken. Het hoofdstuk begint met: "Na de plaag zeide de HERE tot Mozes en tot Eleazar (...): Neemt het aantal der gehele vergadering der Israëlieten op, van twintig jaar oud en daarboven. Hoeveel heeft Simeon er bijvoorbeeld? 22.200 (vers 14). En dan schrik je als je Numeri 1:23 er naast legt: 59.300. Wat een verschil. Zonde maakt meer kapot dan je lief is.

Numeri 26:38-65

De Leviëten kregen geen erfdeel (vers 62). Zij waren door God apart gezet om de eredienst te onderhouden. Geen lapje grond enz. Toegewijd aan de God van Israël. Heilige grond. Waren de andere 12 stammen dan niet toegewijd aan God? Jazeker wel, maar anders. Financieel maakten zij het mogelijk. Om God te eren. Om de lofzang gaande te houden. Het maakt niet uit wat je voor de kost doet. Als je maar aan God bent toegewijd.

Numeri 27

In Numeri 26:33 worden er ogenschijnlijk terloops wat namen genoemd, maar die namen komen onder andere in dit hoofdstuk weer terug. De genoemde vrouwen stellen onrecht in het erfrecht aan de kaak. Hun vader was (om zijn zonde tegen God) gestorven in de woestijn. Als zovelen. Maar een zoon had hij niet achtergelaten. Daardoor was er geen erfdeel voor deze vijf dochters. En de naam van hun vader zou verdwenen zijn. God geeft ze gelijk. Hij gaat verder met zijn volk, ondanks alle zonde. De naam van Zelafead blijft behouden en de dochters krijgen toch hun stukje familiegrond. God is rechtvaardig. En we mogen altijd opnieuw beginnen!

Numeri 28:1-25

Het dagelijkse leven van de Israëliet verliep op het ritme van de beide dagelijkse offers: aan het begin en aan het einde van elke werkdag. Met God beginnen, bij God afsluiten. Een brandoffer tot een liefelijke reuk voor God! De gebeden om en op grond van de verzoening, bij het altaar, elke dag. En op de dag die de verbinding aan God nog extra markeert, de sabbat: dubbel zoveel. Dat is extra werk voor de priesters, maar het onderstreept de extra feestelijkheid voor allen. Hier wordt het patroon geweven van een leven met God, elke dag, waarbij de sabbat als polsslag fungeert. En alle seizoenen weer komen de grote feesten. Het begint met Pasen: dat is elke keer weer het begin van alles. De herinnering aan Gods sparende en reddende hand bij de uittocht uit Egypte als de opmaat naar het leven in het beloofde land. En er is geen feest zonder offers: zonder de toewijding, de verzoening, de aanbidding en de dankbaarheid jegens God. Zo moet het leven zijn onder de koepel van Gods bescherming. Wat mooi!

Numeri 28:26-29:11

Nu komt Pinksteren: precies zeven weken later ("Feest der weken"); op de vijftigste dag. Ons woord Pinksteren betekent: (feest van de) vijftigste dag. Pinksterfeest benadrukt de afhankelijkheid van de God die de nieuwe oogst gaf. Het is het feest van de 'eerstelingen'. De oogst die op Pasen begint wordt op Pinksteren binnengehaald. God geeft leven! En het is niet zonder zin, dat juist op deze dag later de Heilige Geest wordt uitgestort (Hand 2). De Geest die op Pinksteren wordt uitgestort op de basis van Pasen.

En dan, midden in het joodse kalenderjaar, staat daar de Grote Verzoendag: de dag van de volslagen inkeer die oproept tot de houding van diep gevoeld berouw, van ieder en allen. Dag van boete, elk jaar weer; dag van gebed; van onthouding en van vasten rondom het ritueel van de Grote Verzoening, waardoor alle oppervlakkigheid wordt voorkomen. Misschien denken we wel eens, dat al die rituelen vormendienst in de hand werkten. Maar rituelen zijn vormgevend. Ze hebben elke keer weer aan het denken moeten zetten. Zetten ze ons ook aan het denken?

Numeri 29:12-30:1

En dan barst het oogstfeest los, als alles is ingehaald, geplukt en verwerkt. Feest van de Loofhutten. Zeven dagen feest. Plus een achtste speciale dag. Vele offers. Overvloed. Hebt u ze geteld? 71 stieren, 15 rammen, 105 ramlammeren, 8 bokken en de daarbij behorende plengoffers en spijsoffers, en daarboven overheen dan nog de dagelijkse vaste offers! God geeft veel. Hij is niet karig. En het gaat er in de tabernakel en later in de tempel niet afgeknepen toe. Een stuk uitbundigheid, waarin je de lijnen ziet lopen naar het grote feest voor alle volken (Zach. 14:16-18) en naar de schare die niemand tellen kan rondom de troon van het Lam met palmtakken in de handen en het loflied op de lippen: de attributen van het uitbundige Loofhuttenfeest (Openbaring 7).

Numeri 30:2-17

Geloften zijn bindend. Je kunt geen grote woorden spreken zonder gevolgen. Dat geldt voor ieder. Man en vrouw. Mooie dingen zeggen alleen om door de mensen geëerd te worden is een belediging voor God. Hij zelf komt de "geloften" die Hij heeft afgelegd na. Ze vormen de basis van Israëls bestaan. Nu vraagt Hij ook trouw aan geloften van Jan en Alleman. Maar geloften kunnen de bestaande verhoudingen niet als dynamiet laten springen. En woorden in onbezonnenheid gesproken, waardoor anderen gedupeerd kunnen worden, zullen worden ontkracht. Toch: ook in die gevallen zal de zaak niet aan willekeur worden overgelaten. De echtgenoot, de vader, de persoon die de bestaande orde vertegenwoordigt, mag tégen-spreken, maar niet pas als het hem uitkomt. Op tijd en duidelijk. God houdt niet van gesjoemel.

Numeri 31:1-24

De veldtocht tegen Midjan heeft niet in de eerste plaats een militair accent: het is de straf die God voltrekt over een volk, dat uit was op de ondergang van Gods volk. Bileam speelde daarbij zijn sluwe rol (Num 24:14; zie verder Num 25). Hij staat voor altijd model voor de Grote Verleider (vgl 2 Petr 2:15; Openb 2:14). We lezen met schrik hoe God zijn oordeel voltrekt: niemand en niets ontziend! En als bij de terugkeer van het leger blijkt, dat zij nota bene de hoofdschuldigen nog in leven hebben gelaten, wekt dat de woede van Mozes. Het oordeel wordt alsnog volledig voltrokken! Het is letterlijk: huivering wekkend. God laat niet met zich spotten. Hij is niet on-machtig. Juist daarom kun je op Hem vertrouwen. Denk nog eens terug bij deze geschiedenis aan de psalm die we gisteren lazen.

Numeri 31:25-54

Er worden regels gegeven voor de verdeling van oorlogsbuit. De ene helft is voor het uitgetrokken leger. De andere helft is voor de thuisgeblevenen. En verder wordt geregeld wat daarvan aan God moet worden afgestaan. Een vijfhonderdste deel van de helft voor het leger wordt bestemd voor de priesters; en een vijftigste deel van de helft voor het volk wordt bestemd voor de Levieten. Wie de moeite neemt de getallen uit te splitsen, krijgt het volgende resultaat: kleinvee: 675 stuks voor de priesters en 6750 stuks voor de Levieten; runderen resp. 72 en 720; ezels resp. 61 en 610; mensen resp. 32 en 320. Daarbij komt dan nog de schenking van 16.750 sikkels goud. Men berekent dat op 167 2 kg goud. Dat is een enorm bedrag! Een schenking die wordt aangemerkt als een verzoeningsgift (vs 50). Het wordt neergelegd bij God als een herinnering: God moge zijn volk blijven gedenken, en Israël moge zijn God blijven gedenken. Oorlogsbuit is niet maar alleen economische winst!

Numeri 32:1-19

De verdeling van het pas veroverde land aan de "overzijde van de Jordaan" (die betiteling dateert uiteraard pas uit later tijd, toen het volk goed en wel gesetteld was), is het begin van de inlossing van Gods belofte. Het land is zeer geschikt voor de stammen die vooral leven van de veeteelt. Mozes hekelte aanvankelijk de mentaliteit van: "als wij maar binnen zijn". Als blijkt, dat het helemaal niet de bedoeling is de band met de rest van het volk of met de God-van-heel-Israël te verbreken, wordt het anders. De eenheid zal blijven bewaard. Dat beloven ze. En zo wordt dit hoofdstuk het begin van de nieuwe fase in de geschiedenis van Israël. Een eigen land, een zelfstandig bestaan, leven voor Gods aangezicht, de rust van Gods vrede rondom.

Numeri 32:20-42

De afspraken worden vastgelegd. Het land wordt toegewezen. De eenheid blijft gehandhaafd. Opvallend is de herhaling van de uitdrukking: voor Gods aangezicht. Zo stelt men zich van weerskanten op: onder de open hemel, binnen de zichtbaarheid voor God, rekenend op zijn bescherming.

“Coram Deo”: dat zijn een paar mooie woorden, ze geven uitzicht naar boven en naar voren. En tegelijk leg je je daarmee vast op een duidelijke koers.

Numeri 33:1-49

O wat eentonige opsomming van al die 'pleisterplaatsen' ... Ik kan me voorstellen dat u na een paar namen struikelt en de rest overslaat. Al die namen en dat ook nog op de eerste Kerstdag! En toch: voor de tijdgenoten zijn het allemaal herinneringen geweest. Is niet de rechte lijn de kortste verbinding tussen twee punten? Welnu: hier wordt de kortste lijn getrokken tussen die twee uitspringende punten: Rameses waar ze vertrokken (vs 3-4), en de velden van Moab waar ze tenslotte aankwamen (vs49). Lees dan in elk geval die beide teksten om iets van het wonder te ondergaan dat hier in de lange lijst van namen is gesteld. Dat begin: de opgeheven hand van de HERE, het vertrek voor de ogen van de Egyptenaren die nog bezig waren hun doden te begraven. En zij op weg naar het leven. En tenslotte de aankomst in de velden van Moab. Alles wat zich daartussen afspeelde is de vastlegging van het wonder van de woestijn: God die ze leidde, die ze voedde, die er was in de wolk, ondanks al de dingen die er gebeurden van pleisterplaats tot pleisterplaats. Elke naam betekende: weer een stap verder. En één keer staat er ineens een zinnetje dat óplicht tussen al die pleisterplaatsen: het sterven van Aäron (vs 38). En de notitie, dat men in het Zuiderland vernam dat de Israëlieten in aantocht waren! (vs 40). En dan nog wat: op al die plaatsen zijn de graven gedolven, totdat het hele geslacht dat uit Rameses vertrokken was tenslotte gestorven was. En daar staat het dan: toen legerden zij zich langs de Jordaan, in de velden van Moab. Dorre namen kunnen ook gaan léven: de grens was bereikt; de deur naar de toekomst werd eindelijk geopend! God bracht ze werkelijk zó ver!

Numeri 33:50-34:12

En toen ging de deur open. Het nieuwe leven. Het Beloofde Land! “Wanneer gij de Jordaan overtrekt...”. Zo'n zinnetje moet je proeven! Ze zullen de Jordaan overtrekken, ja eindelijk! Er zal land, in bezit worden gegeven, een héél land nog wel! Er vallen grote woorden: erfdeel, verdelen, toewijzen, eigendom,... Dat is léven, toekomst, perspectief “vanuit het dode dal”. Ieder krijgt zijn deel, niemand ontvangt te weinig, niemand heeft straks te veel. De contouren van het nieuwe land tekenen zich af: het beloofde land wordt in kaart gebracht (en je hebt er dus ook eigenlijk een kaart bij nodig). De opsomming is zo droog als een kadaster, maar de kadastrale registratie betekent wel dat je eigenaar wordt! En daar, op dat stuk grond zal het duidelijk worden, hoe goed het leven met deze God is. Het geschenk van het land is gebonden aan het leven met Hem. Beloften zijn nooit onvoorwaardelijk.

Numeri 34:13-35:8

Het staat er zo zakelijk: dit zijn de mannen die jullie het land zullen toewijzen: Eleazar de priester en Jozua de zoon van Nun. Hij die het zegt, Mozes, zal daar zelf niet meer bij zijn. Hoe zal het hem daarbij te moede zijn geweest? Zal de vreugde die hem vervuld moet hebben bij de aankondiging van deze geweldige toekomst niet gemengd zijn geweest met het verdriet om het voortijdige afscheid? Daar stond hij: nu zou het nieuwe leven beginnen. “Dit zijn de mannen die jullie het land zullen toewijzen”. Wat een geweldige aankondiging uit zijn mond! En hij wees de hele rij aan: voor elke stam één naam, het gezegende tiental dat de erfenis in ontvangst gaat nemen! En vervolgens de (48) steden voor de Levieten, verspreid door het hele land. Zo zullen er steeds overal mensen zijn, die het volk kunnen leiden en opbouwen in het geloof.

Numeri 35:9-34

Wat een indrukwekkende bepalingen om het leven te beveiligen. Aan de ene kant: zeer strenge bepalingen voor de doodslager en moordenaar. Wie het leven niet acht, ontwijdt het land en verspeelt zijn plaats te midden van de levenden. Wie zich bezondigt aan het leven zal moeten worden gestraft. Zelfs in de vrijstad. Maar dan wel altijd door een onbevooroordeelde rechtspraak! En niet dan na zorgvuldig onderzoek. Aan de andere kant: even strenge bepalingen tegen onbeheerste wraakzucht, die de discretie veracht, de rechtspraak blokkeert en de samenleving verziekt. Sterker: de dood injaagt, van de ene wraak naar de andere. En intussen kan niemand na iets dat hij per ongeluk deed zonder gevolgen weg komen: het verblijf in de vrijstad kan niet worden opgeheven, pas na de dood van de hogepriester. Dat betekende wel en totale inbreuk in de gang van iemands leven! Ja, wat een zorg voor veiligheid!

Numeri 36

De grenzen zullen gehandhaafd blijven : voor allen genoeg, voor niemand te weinig en zeker geen opeenhoping van steeds meer in de handen van enkelen. De regelingen rondom de dochters van Zelafead (Selofchad) moeten voorkomen, dat er straks geen basis meer is voor het eigen bestaan. Ze worden het model voor alle soortgelijke gevallen. Sociale gerechtigheid. Wijsheid van God. Spreiding van welvaart. Patroon voor de goed geordende samenleving tot welzijn voor allen.

Deuteronomium 1:1-18: De Tien Geboden in het dagelijkse leven

Het volk Israël staat voor de deur van het beloofde land. Mozes neemt nog eenmaal het woord. Hoe zal het straks gaan? Ze breken op van bij de Horeb, de berg waar God zijn Tien Geboden aan Israël gaf. Hoe moeten die geboden nu concreet worden toegepast in het beloofde land? Dat is het thema van het boek Deuteronomium. Daarom vraagt Mozes ook aandacht voor de leiders die over Israël aangesteld zijn, over 1000, 100, 50 en 10 man. Zij vervullen een belangrijke rol in het zoeken naar en het handhaven van de toepassing naar Gods Tien Geboden in het dagelijkse leven.

Deuteronomium 1:19-46: Moedeloosheid en overmoed

Terugblikkend herinnert Mozes de generatie die nu klaar staat het land binnen te trekken aan twee dingen: eerst de moedeloosheid en vervolgens de overmoed van hun ouders en grootouders. Het lijken tegengestelde houdingen, maar ze hebben veel overeenkomsten: bij beide houdingen is de Here uit beeld. Als de moeilijkheden zich opstapelen en je vergeet de belofte van de Here, word je moedeloos. Als je jezelf vervolgens oppept en denkt dat je de hele wereld wel aan kan, heb je Hem niet meer nodig, en moet je het ook zonder Hem doen.

Deuteronomium 2: Volkerenmoord

We komen hier in aanraking met een barre en voor ons besef onacceptabele kant van Gods bemoeienis met Israël en de volken: de volkerenmoord op de Kanaänieten. Het blijft een lastige zaak voor bijbellezers van vandaag.

Misschien kan het iets helpen om het zwart-wit iets te nuanceren. Let er op dat de volken Edom, Moab en Ammon zeer nadrukkelijk ontzien worden. Het gaat dus niet om een ongerichte bloeddorstigheid tegen iedereen die in de weg loopt. Het gaat speciaal tegen de oude volken van Kanaän, van wie de maat van zonde tenslotte voor God vol is geweest (Genesis 15:16).

En vergeet ook niet dat naar de mens gesproken de Kanaänieten een kans kregen een vredesaanbod te aanvaarden.

Maar het blijft een heikel punt. In elk geval mogen we vandaag als christenen niet meer vechten tegen mensen en volken van vlees en bloed, maar tegen geestelijke machten, op een geestelijke manier (Efeziërs 6)

Deuteronomium 3: Samen uit, samen thuis

Het volk heeft eerst de east-bank veroverd, op Og en Sichon. Maar de stammen van Israël die daar kwamen te wonen, konden zich niet meteen settelen. Ze moesten mee om ook de anderen te helpen hun plek te vinden. Een mooi voorbeeld van solidariteit die nog steeds de kerken in hun onderlinge verhouding moet kenmerken: samen uit (Egypte), samen thuis (in het beloofde land).

Helaas zit het er voor Mozes niet in het beloofde land binnen te gaan. Jammer voor Mozes, maar vooral ook jammer voor Israël. Hoe kunnen zij overleven zonder deze middelaar? Het antwoord is niet: door Jozua (die een deel van Mozes' werk zal overnemen), maar het antwoord valt verderop in Deuteronomium: door de dienst van de verzoening!

Deuteronomium 4:1-24: Laat je vormen tot beeld van God

Door grote eerbied voor de grootheid en heiligheid van God kan Israël een positief zelfbeeld ontwikkelen: we hebben een geweldige God, die heel dichtbij is, die luistert naar het gebed, we hebben prachtige geboden, waar buitenstaanders jaloers op kunnen zijn. We hebben ze uit Gods eigen mond gehoord! Hou God hoog, door Hem niet neer te halen in een afbeelding van iets uit deze schepping, dat zou de omgekeerde wereld zijn. In plaats van zichtbare beelden te maken van God, moet Israël door gehoorzaamheid aan zijn geboden in eigen leven het beeld van God op aarde zichtbaar maken.

Deuteronomium 4:25-49: Afgoden zijn uiteindelijk niks

De preek van Mozes neemt een dreigende wending: hij ziet het al aankomen dat Israël, in de loop van de tijd, God en zijn geboden zal vergeten. God zal dat niet kunnen laten lopen. Hij zal ze onder de volken aan de volken gelijkenschakelen. Maar meteen schijnt het evangelie er weer doorheen: op die manier zal Israël ontdekken dat het dienen van afgoden geen bevrediging kan geven en het zal weer terugkeren naar de HERE, die zich dan ook laat vinden! Vergeet nooit hoe graag Hij met je omgaat.

Deuteronomium 5: Tien Geboden uit Jezus' mond.

We horen de Tien Geboden wekelijks in de morgendienst voorlezen (als we het al echt horen en niet wegdromen, wat niet denkbeeldig is bij onze gewoonte om het telkens maar weer, week in week uit, voor te lezen). Maar de eerste keer toen de Tien Geboden live werden afgekondigd, stond de hele berg in vuur en vlam. Zo indrukwekkend dat niemand overeind kon blijven. Israël had echt Mozes nodig als middelaar of transformator. Wij kunnen nooit buiten Jezus Christus om naar de Tien Geboden luisteren en naar de toepassing ervan zoeken. Heb je gemerkt hoe de Here reageert op het verzoek om een middelaar (vers 28-29)? Wat verlangt Hij ernaar dat we werkelijk leren luisteren en dan ook alles in praktijk brengen!

Deuteronomium 6: Geloofsoverdracht

Dit hoofdstuk gaat over de overdracht van het evangelie aan de komende generaties. De opdracht om Gods geboden in te prenten (vers 7) werd nogal eens gebruikt als argument voor het uit het hoofd leren van de catechismuszondagen. Nogal vergezocht: het gaat hier niet om een klaslokaal en een leerboek, maar om het dagelijkse leven waarin ouders bij hun daadwerkelijke voorbeeld telkens verwijzen naar de geboden van God.

Als jongeren hun vragen stellen over die soms lastige geboden, moet het antwoord beginnen bij het evangelie van de bevrijding uit Egypte, bij Christus en zijn Heilige Geest.

Deuteronomium 7: Exclusieve liefde

Een combinatie van tedere liefdesuitingen én de oproep om radicaal te durven zijn. Het geheim van je leven ligt in Gods keus vol liefde voor jou. Het is een onbegrijpelijk voorrecht, dat je niet aan jezelf te danken hebt maar alleen aan zijn wonderlijke belofte en keus.

Verspeel dat nou niet door andere goden in je leven een plekje te geven. Het is een bedrieglijke gedachte dat die goden je vrij laten om de Here voluit te dienen.

Veel gemengde huwelijken zijn een valstrik gebleken voor de radicale navolging van Christus. Maar hoe zit het in onze 'niet-gemengde' huwelijken: is daar wel een gezamenlijke en onverdeelde toewijding aan Hem?

Deuteronomium 8: Alleen woestijnbenen kunnen de weelde dragen

De beschrijving van beloofde land lijkt hier wel op de reclametaal van een toeristische folder. Zo graag wil God ons ertoe verleiden hier binnen te gaan.

Maar tegelijk maakt Hij duidelijk dat het grote risico van zo'n gelukkig leven is dat je God vergeet, dat het om jezelf gaat draaien, dat je verwend wordt en God niet meer nodig hebt. Het zijn sterke benen die de weelde kunnen dragen.

Vergeet daarom nooit de woestijnervaring: moeilijk, maar juist toen bleek de Here wonderlijk dichtbij. Gewoon brood (hoe overvloedig belegd ook) kan je nooit echt verzadigen. Wel de woorden uit Gods mond.

Deuteronomium 9: De onmogelijkheid van het verbond

Op de drempel van het beloofde land maakt Mozes ons duidelijk dat het feitelijk onbegonnen werk is voor God om met mensen zoals wij in zee te gaan: elke keer maken wij ons weer onmogelijk bij God. Alleen via de middelaar die maar blijft bidden, is er de mogelijkheid om te overleven.

Deuteronomium 10: Herstart

Via de voorbede van de middelaar maakt het verbond een herstart nadat het vastgelopen was. Voortaan zal het document van het verbond (de twee stenen platen met de tekst van de tien geboden) opgeborgen worden in de ark en behoedzaam door de dienst van de Levieten worden omringd!

Vanuit deze dienst van de verzoening, vanuit Christus, komt nu de oproep tot de besnijdenis van het hart. De Geest wil de geboden in het Nieuwe Verbond in ons hart schrijven.

God werkt aan een volk met hart voor Hem en hart voor hun naasten. Speciaal de buitenstaanders, de vreemdelingen, worden genoemd: de liefde van God voor zijn volk moet de wereld verder door.

Deuteronomium 11

Het volk Israël staat op het punt om de Jordaan over te trekken en het land Kanaän in bezit te nemen (vs 31). En in dat land wil de HERE Zijn volk zégenen. In dit hoofdstuk roept de HERE het volk op om geen vermindering op te werpen, zodat Hij hen zou moeten straffen ('vloek') in plaats van zegenen. Om deze oproep kracht bij te zetten, wijst de HERE hen op de plagen, waarmee Hij Egypte strafte (vs 3-4) en op de straffen, die Hij binnen Zijn volk uitdeelde vanwege hun ongehoorzaamheid (vs 5-6). Het is dus een oproep om heilig ontzag voor de HERE te hebben. En om vanuit die houding Zijn geboden te bewaren. Tegelijk is het ook een oproep om de HERE te dienen uit liefde (vs 13, 22). Voor de HERE is dat kennelijk geen tegenstelling. Het moet samen gaan. En dat is, wat de Israëlieten ook hun kinderen moeten leren (vs 19, 21; vgl. 6:6-9). Dan zal de HERE hen zéker zegenen.

Deuteronomium 12

Israël is een uniek volk. Omdat hun God uniek is! Daarom geen afgoderij, zoals de heidenvolken, die vóór hen in Kanaän woonden, pleegden te doen. Dus ook geen beelden, offerhoogten, gewijde palen, etc. De HERE houdt Zijn volk hier het 1e en het 2e gebod voor. Zó wil Hij gediend worden. En daarbij hoort ook, dat de HERE één centrale plaats kiest om onder Zijn volk te wonen: het heiligdom in Jeruzalem. Opvallend is hoe royaal de HERE Zijn volk daarbij behandelt. Hij wil, dat ze hun 'vaste' en hun 'vrijwillige' bijdragen naar de tempel brengen. Maar intussen mogen ze – buiten die bijdragen om – thuis van hun bezit genieten. Als ze bij hun rijkdom hun naaste (de Leviet) maar niet vergeten. Zo wil de HERE Zijn volk vréugde geven. En die vreugde berust op de bediening van de verzoening, zoals die in dat heiligdom plaats vindt. Vandaag mogen we zeggen: onze vreugde berust op het offer van Christus, waardoor Hij ons met God verzoend heeft.

Deuteronomium 13

Twee elementen komen in dit hoofdstuk duidelijk naar voren. Dat is in de eerste plaats de mogelijkheid, dat afval van de HERE veroorzaakt wordt door verleiding van binnenuit. Eigen kerkleden of eigen familieleden kunnen je tot zonde verleiden (Mat 10:37). Ook in de nieuw-testamentische gemeente wordt daarvoor herhaaldelijk gewaarschuwd (o.a. 1 Kor 5:11-12; Gal 1:7; 1 Tim 1:3 e.v.; 1 Joh 3:18-19). En dat is om de andere gemeenteleden op de proef te stellen (vs 3; vgl. 1 Kor 11:19). Met als doel, dat ze op het laatst elke proef kunnen doorstaan. In de tweede plaats moeten die verleiders worden aangepakt (vgl. 1 Kor 5:13). Zo geeft God alle gemeenteleden verantwoordelijkheid voor elkaar. Opdat de héle gemeente de HERE dient met een toegewijd hart.

Deuteronomium 14

Bij de onreine dieren gaat het om dieren die allemaal, op de één of andere manier, met de dóód te maken hebben: aaseters, roofdieren, e.d. God leert Zijn volk om daar een afschuw van te hebben, omdat Hij Zelf de God van het Léven is. Die Zijn volk wil bevrijden uit de macht van de dood (= rijk van de sátan). God wil de dood niet. Hij zendt Christus, om de dood te overwinnen. Zo wijst deze wetgeving van rein en onrein naar Pasen. En uiteindelijk naar de Wederkomst.

Het onderscheid rein-onrein wordt ook toegepast op de offerdieren: 10% van alle opbrengst moet aan de HERE geofferd worden. Om daarmee de eredienst (priester en Leviet) te onderhouden en de arme (vreemdeling, wees en weduwe) te ondersteunen. Zou 10% ook voor ons vandaag een goede richtlijn kunnen zijn? Uiteindelijk moet het gaan om dankbaarheid voor de zegen van de HERE (vs 29).

Deuteronomium 15

Het sabbatsjaar (het zevende jaar) wordt genoemd 'het jaar van de kwijtschelding' (vs 9). Daaruit blijkt, dat het de HERE hierbij gaat om de armen. Wanneer iemand in nood zit, moet je hem helpen. Bijvoorbeeld door hem geld te lenen. Maar iemand, die echt arm is, moet ook weer van zijn schulden afgeholpen worden. En laat niemand er spijt van hebben, wanneer hij een arme helpt. Want zo verzamelt hij schatten in de hemel. Wees dus royaal! (vgl. Mt 6:4; Lk 12:33; 14:14). Bovendien: het is God, die je zo gezegend heeft, dat je kòn helpen. Daarom is zo'n gift ook een bewijs van dankbaarheid jegens de HERE. In het verlengde daarvan ligt de bepaling, dat een hebreeuwse slaaf (een broeder die uit armoede zich aan een ander verkoopt) in het zevende jaar moet worden vrijgelaten. En dan krijgt hij zelfs een startkapitaal mee om een nieuw begin te kunnen maken!

Deuteronomium 16

Drie grote feesten kende Israël:

a) het Pascha: viering van de bevrijding uit Egypte; ook wel genoemd: het feest van de ongezuurde broden; zie Ex 12. Voor ons vandaag het feest van onze bevrijding door Christus, die het ware Paaslam is (Joh 1:29; 1 Kor 5:7).

b) het feest der (zeven) weken: het feest van het begin van de oogst, van de eerstelingen; ook wel genoemd het Pinksterfeest (Pinkster=50^e). Ook de uitstoring van de H.Geest op Pinksteren (Hand 2:1) is een feest van 'eerstelingen': er volgt nog een hele oogst! (Rom 8:23).

c) het Loofhuttenfeest: viering van het binnenhalen van de complete oogst. Nieuw-testamentisch gezien zou je hierbij kunnen denken aan de Wederkomst van Christus (Mat 13:39).

Bij elk feest gaat het om viering van wat de HERE geeft aan Zijn volk. Daarom geeft men ook iets aan de HERE. Tegelijkertijd mag men ook zelf genieten van de overvloed, waarmee de HERE hen gezegend heeft. Met name het Loofhuttenfeest werd uitbundig gevierd: zo royaal is God voor Zijn volk. Bij nieuw-testamentische toepassing is dat nog duidelijker!

Deuteronomium 17

Op zonde tegen het Eerste Gebod (afgoderij) staat de meest zware straf: dood door steniging. Maar er wordt wel een stukje zorgvuldigheid ingebouwd: er moet terdege onderzoek worden gedaan, de zaak moet onomstotelijk vaststaan, er zijn minstens 2 getuigen nodig. De laatste zin van vs 4 wijst erop, dat 'tucht' ook als doel heeft om de 'gemeente' te beschermen. Die zorgvuldigheid blijkt ook in de 'hoogste rechtspraak' onder Israël, waarvoor de HERE speciaal een priester en een rechter aanstelt. Voor de moeilijke gevallen. De uitspraak wordt in feite gedaan 'namens de HERE' (vs 12). Van de straf op ongehoorzaamheid aan de gedane uitspraak moet een preventieve werking uitgaan (vs 13).

Later is het de koning in Israël, die recht moet spreken. Al in dit hoofdstuk stelt de HERE regels voor die koning in de zogenaamde 'koningswet' (vgl. 1 Sam 8).

Deuteronomium 18

De Leviet en de priester, de hele stam Levi, ontvangt geen erfdeel in Kanaän: hun erfdeel is de HERE. Ze zijn aangewezen om op speciale manier de HERE te dienen. De HERE draagt er dan ook zorg voor, dat het hen niet aan 'inkomsten' ontbreekt.

In dit hoofdstuk doet de HERE verder twee dingen. Hij verbiedt alle 'occultisme'. Zijn volk mag niet houvast zoeken buiten de HERE om. In horoscoop, 'glaasje draaien' of spiritisme. Dat hoort bij het duistere rijk van de satan. Vervolgens stelt de HERE het ambt van profeet in: via de profeet is de HERE Zelf te raadplegen. Zij geven Woorden van God door. Daarom moeten wij ook vandaag de HERE 'raadplegen' via Zijn Woord. En uiteindelijk is deze tekst een profetie van de komst van Jezus Christus: de hoogste Profeet en het vleesgeworden Woord.

Deuteronomium 19

De HERE vindt het heel erg, wanneer onder Zijn volk onschuldig bloed vergoten wordt. Daarom neemt de HERE bij voorbaat maatregelen: in Kanaän moeten 'vrijsteden' worden aangewezen, als veilige havens voor wie per ongeluk iemand anders van het leven beroofde. Maar de HERE voorkomt tegelijk ook misbruik van zo'n vluchthaven.

Verder bepaalt de HERE, dat valse getuigen een groot risico lopen: wanneer na zorgvuldig onderzoek blijkt, dat iemands getuigenis vals is, dan krijgt hij de straf, die de aangeklaagde zou hebben gekregen, wanneer zijn schuld was komen vast te staan. Bij valse beschuldiging van een overtreding waarop de doodstraf stond, kan de valse getuige dus de doodstraf krijgen. Ook hier weer: preventief karakter van straf (vs 20). Met de uitdrukking "oog om oog en tand om tand" wil de HERE de straf in evenwicht brengen met de begane overtreding.

Deuteronomium 20

De HERE bereidt Zijn volk erop voor, dat ze in deze wereld tegenstand zullen ontmoeten. Israël in de woestijn en bij de inname van Kanaän. Maar tegelijk bemoedigt de HERE: je hoeft voor niemand bang te zijn; Ik geef jullie de overwinning. Daarom hoeft niet krampachtig elke man onder de wapens: in bepaalde omstandigheden mag je thuis blijven. Het hangt niet van het aantal strijders af. Maar van de HERE alleen.

Met steden buiten Kanaän mag vrede gesloten worden, maar binnen Kanaän moeten alle bewoners worden uitgeroeid: om Israël te beschermen tegen afgoderij en beeldendienst. En breng geen onnodige schade toe aan de natuur!

Deuteronomium 21

Wanneer de dader van een moord onbekend is, zal geen onschuldige gestraft worden. Priesters zijn er om recht te spreken en verzoening te doen.

In Israël kwam het kennelijk regelmatig voor dat een man twee vrouwen had. Denk aan Abraham en Jakob. En aan Elkana (1 Sam 1). De HERE wijst op de gevaren daarvan en stelt regels. Maar geen straf of gedwongen scheiding. Vanwege de 'hardheid van hun hart'? Denk aan de scheidbrief, die om die reden werd toegestaan (Mat 19). Opvoeding van kinderen moet soms met harde hand gebeuren. Om hun leven te redden! (Spr 23:13,14). Doodstraf door ophanging is door God vervloekt. Denk aan de kruisdood van Christus (vgl. Gal 3:13).

Deuteronomium 22:1-12

Naastenliefde is: zijn schade zoveel mogelijk voorkómen. Dat geldt helemaal voor je eigen broeders en zusters. En ook méér: niet alleen materiële schade voorkomen, maar opkomen voor zijn geestelijk welzijn. Daarom: hem lief hebben.

God heeft deze wereld weloverwogen geschapen. Er is over nagedacht. God heeft een zinvolle orde aangebracht. Dat is wat de mens moet respecteren. Man en vrouw zijn verschillend geschapen, met een verschillende verantwoordelijkheid. De hele natuur zit wonderlijk mooi in elkaar. Dat moeten we honoreren. En God is de Schepper van het léven. Van het mensen-leven. Daar moeten we zuinig op zijn. Niet alle experimenten zijn geoorloofd (genetische manipulatie, klonen).

Deuteronomium 22:13-30

Uit dit bijbelgedeelte blijken een paar dingen. Het eerste is, dat ouders een taak hebben ten opzichte van hun kinderen. Ze zijn verantwoordelijk. Ze voeden hen op, nemen het zo nodig voor hen op, bereiden hen ook voor op een huwelijk. Op het moment van de officiële huwelijkssluiting zijn ouders van die verantwoordelijkheid ontslagen. Tenzij er iets mis gaat!

Het tweede is, dat God de seksuele gemeenschap tussen man en vrouw nadrukkelijk voor het huwelijk wil reserveren. Op overspel staat de doodstraf. Maar op seksuele gemeenschap vóór het huwelijk staat op z'n minst een boete. En het verplicht ook tot een officieel huwelijk. De lichamelijke eenwording is uiting van wederzijdse innige liefde. En daarom iets om zuinig op te zijn!

Deuteronomium 23

De vele verschillende bepalingen in dit hoofdstuk zijn moeilijk onder één noemer te vatten. Toch hebben ze allemaal te maken met het feit, dat Israël – als volk van God – een heilig volk is. Die heiligheid stelt voorwaarden aan de samenkomsten (vs 1-8). Een onbesnedene (wegens lichamelijke verminking of vanwege heidense afkomst) kon niet zomaar meedoen. Die heiligheid houdt ook reinheid en hygiëne in. Een oorlogssituatie is geen excuus om je daar niet aan te houden: de HERE voert immers de oorlogen! Die heiligheid bepaalt ook je persoonlijke omgang met de HERE. En met je naaste.

Deuteronomium 24

Het huwelijk is de HERE heilig. Dat blijkt bijvoorbeeld uit vs 5: een goed begin is het halve werk! Daarom kan echtscheiding niet zomaar (vgl. Mat 19). Tijdelijk heeft de HERE dit toch 'gedoogd', maar dan met de voorwaarde, dat er een 'scheidbrief' moest komen. En met het gevolg, dat een tweede huwelijk voor de vrouw "verontreiniging" betekent.

Verder is dit hoofdstuk uitwerking van het thema: je naaste liefhebben. Dus hem niet hard behandelen, de armen van eten en kleding voorzien, hem niet beroven van (een bron van) inkomsten, zijn leven niet in gevaar brengen (bijvoorbeeld door besmetting met melaatsheid).

En voor de verkeerde dingen die iemand doet, is hij persoonlijk verantwoordelijk (vs 16; vgl. Ez 18).

Deuteronomium 25

Veertig stokslagen, dat liegt er niet om. Maar er mag dan ook niet een slag meer gegeven worden. Het werd de officiële lijfstraf van de synagoge. Voor de zekerheid telde men één minder: de "veertig-min-één" heette dat. Volgens Calvijn matigde men zich daarmee de waardeloze lof van mildheid aan, alsof zij God zelf in mildheid moesten overtreffen!! Paulus vertelt, dat hij deze straf vijf keer heeft moeten ondergaan. VIJF KEER! (2 Cor 11:24). Hij moet al die vijf keren kapot geweest zijn! De bedoeling van deze bepaling van Deut. 25 is duidelijk: er zal beheersing zijn in de straf, er mag geen uitschakeling volgen uit de maatschappij! Dwz: Je kunt je maar niet laten gaan! Geen ongebreidelheden! En geen fanatisme. En daar kunnen we allemaal nog van leren.

Datzelfde geldt ook van de voor ons gevoel wonderlijke bepalingen van het zwagerhuwelijk. God wil dat de door Hem gegeven plaats in de maatschappij wordt gerespecteerd. "Legale" verrijking dank zij de dood van een ander is diefstal! Een beetje verder nadenken over deze bepaling kan ons óver de bevreemding vanwege de vorm heen tillen naar de conclusie, dat hier een stuk materialisme bij de wortel wordt afgesneden!

En dan nog weer heel wat anders: geen onbeschaamde handtastelijkheden; ook niet als je ze zou kunnen verontschuldigen vanwege de omstandigheden. "Uit de hardheid van de bepaling mag blijken hoezeer ingetogenheid aan God behaagt", zegt Calvijn. En laten we dat dan maar goed tot ons laten doordringen. En wat leert ons het scherpe woord 'gruwel' ten aanzien van gesjoemel met gewichten over fraude, corruptie, ontduiking etc? Genoeg, denk ik! Al die bepalingen van het oude testament worden door ons wellicht wel eens wat al te gauw op de zolder van de 'afgeschafte wetten' gezet.

Deuteronomium 26

En hele liturgie van dankbaarheid bij de aanbidding van de eerste vruchten van de oogst. Elk jaar weer opnieuw. En elk jaar wordt daarbij dus weer het hele verhaal van vroeger verteld vanaf de zwerfende Arameeër tot en met het moment dat jij daar met je mand vol vruchten bij de priester staat: "en nu zie, nu sta ik hier en bied dit aan U aan HERE, mijn God". Het hele verhaal van de geschiedenis in de jaarlijks terugkerende liturgie van de dankdag! En dan die zin: "gij zult u verheugen voor het aangezicht van God". Hij is de God die leven geeft! Vier dan feest en hef het glas! En ja, nog wat: vergeet de tienden niet! En vergeet zijn geboden niet. Royale onderhouding van al die goede bepalingen houdt de stroom van het goede-leven-met-God in zijn bedding. "Dan zal Hij j u maken tot een lof en een sieraad en dan zult gij zijn zijn volk in heiliging". Heiliging is altijd weer het slotakkoord van de wet!

Deuteronomium 27

Het beloofde land - hoe zeker ook de belofte is - kan slechts betreden worden door de poort van de witgekalkte stenen waarop de geboden van God zijn geschreven! Een schitterend voorbeeld van de 'voorwaardelijkheid' van de beloften bij alle onvoorwaardelijke waarachtigheid ervan!

En wat moet dat tegen de bergwanden hebben geschald: de tekst van de wet gesproken door de ene helft, en het antwoord uitgeroepen door de andere helft van het volk! De liturgie-in-wisselzang van de aanvaarding van de wet: de verbondsvernieuwing waarmee het nieuwe leven in het beloofde land zijn plechtige begin zou moeten krijgen. Hoe moet dat 'Vervloekt' en 'Amen' hebben gedreund over de dreven!

Deuteronomium 28:1-14

Indrukwekkend is dit hoofdstuk. Vandaag lezen we het begin: gezegend zult gij zijn.... gezegend zult gij zijn... Het goede leven valt open. Weidse perspectieven worden geboden. En achter de horizon is er nog meer. Altijd! De ene zin rolt over de andere heen. Gods beloften zijn eindeloos. Zijn beloften kunnen de weg wijzen zoals de wolk het in de woestijn deed. Als je daar dan maar achter aan gaat. De waarheid van Gods beloften hangt niet af van de gehoorzaamheid eraan, maar de vervulling wordt wel daaraan gebonden.

Deuteronomium 28:15-44

Maar weiger je te luisteren..... Het blijkt de inleidende zin te zijn voor het ene na het andere onheil. Het is ronduit verschrikkelijk het allemaal te horen en te lezen. Het dondert over je heen. En het is nog maar de helft. Morgen gaat het allemaal nog verder. Het is als een afdaling in steeds diepere duisternis: het ene wee is nog niet voorspeld of het volgende wordt al beschreven. En wie bedenkt, dat dit alles woord voor woord ooit ook in vervulling is gegaan, kan zich nauwelijks onttrekken aan een gevoel van beklemming. Het is God zelf, die het allemaal laat opsommen, ramp na ramp. Het is zijn liefde die waarschuwt. Het is zijn liefde waarmee Hij dit volk uit het niets heeft opgetild tot zijn heel speciale eigendom. Het is zijn getergde liefde waarmee Hij hen zal overgeven aan zichzelf, als zij dat verkiezen. Is de straf tenslotte niet altijd de bevestiging van de eigen keus? Is het tenslotte niet zo, dat wie Hem verlaat, zelf hiervoor kiest?

Deuteronomium 28:45-68

Het is tenslotte de totale afbraak niet maar van een gezegend leven van evenzoveel personen, maar afbraak van de structuren, de ordeningen, de gezags-, en liefdesrelaties. De natie wordt onder de voet gelopen. Er is geen plek meer om te wonen. Basale gevoelens zullen omslaan. En achter het ene wee duikt nog altijd een volgend op. Het is nooit genoeg. De mens zal de mens een wolf worden. En bescherming zal er niet meer te vinden zijn. De verspreiding over de volkeren is het einde van het nationale bestaan van een volk. En zelfs dan is er nog geen rust: heimwee - de 'tering van de ziel' -zal je kracht verteren. En het allerlaatste is de totale terugkeer naar het punt nul: ik zal u over zee terugbrengen naar Egypte. Dat is een geladen woord. Is alles niet begonnen met die bazuinstoot: "Ik ben de HERE uw God die u uit Egypte heb bevrijd"? De geschiedenis wordt teruggedraaid. Alles wordt ongedaan gemaakt. Terug naar Egypte. Dat is terug naar de dood. En je leest het bij Jeremia: het is allemaal gebeurd. Daaruit leer je God kennen. De God van de zegen en de vloek!

Deuteronomium 28:69-29:28

Midden in deze herhaling van de lessen van de geschiedenis staat de ontdekkende zin: Het kan zijn dat iemand bij het horen van al deze vervloekingen zichzelf gerust stelt en denkt: Mij kan niets gebeuren ook al ga ik mijn eigen gang...." Het is de niet aan enige eeuw gebonden en niet tot enig tijdperk beperkte karakteristiek van de 'goddeloze'. Dat laatste woord gebruiken we niet graag; het klinkt zo zwaar en is zo veroordelend. Maar alle 'goddeloosheid' begint met deze gedachte. En ze ligt zo dicht bij. Namelijk binnen handbereik van elke christen. Nog dichter bij: ergens zo maar in een plooi van het eigen hart. Het woord 'secularisatie' is ook zo'n eng 'groot' woord, dat we graag alleen maar gebruiken voor wat buiten het eigen huis gebeurt. Het begint altijd met een gedachte in het eigen hart. En dan nog wat: hier al, nog vóór Israël het beloofde land was binnengetrokken, worden Sodom en Gomorra gebruikt als altijddurende levende voorbeelden van wat God doet. Het is een thema dat door heel het Oude en Nieuwe Testament speelt. Jezus zelf heeft het ook gebruikt.

Deuteronomium 30

Is dat niet het unieke van deze God, dat Hij van te voren ook aankondigt, dat Hij zal luisteren naar ieder die zich bekeert? Dat Hij dus nooit de zaak gewoonweg definitief afsnijdt. Na al die vreselijke woorden van de voorgaande hoofdstukken, staat dit hoofdstuk als een parel in de vassing van Gods ernst.

"Ik heb jullie de keus gegeven" (vs 1). "Kies dan heden" (vs15). "kies dan voor het leven" (vs 19) En dan vers 11: De wet die Ik je geef, gaat niet boven je macht. Licht niet op Mars of in het land Utopia. Maar je kent hem uit je hoofd, je draagt hem in je hart. Als het nu eens zo was, dat je er ongelofelijke inspanningen voor zou moeten doen.... Ja, dan zou het misschien wel meer impact hebben. Een mens wil immers altijd zelf wat doen: op zijn blote knieën naar Rome kruipen, zich kapot geselen in een cel (Luther) –"goede meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven", vroeg die sympathieke rijke jongeling - maar nee: voor ieder geldt: gewoon doen wat God zegt. Dat is veel 'moeilijker'. Zullen wij het maar naar ons toe vertalen als: Wees nu maar gewoon een christen! Wat een psychologie steekt er achter deze woorden. Wat kent God zijn volkje goed!

Deuteronomium 31:1-13

Hoe indrukwekkend moet dat geweest zijn: die oude man van 120 jaar, die daar zijn laatste aanwijzingen gaf, zijn opvolger aanwees, de tekst van Gods wet in verzekerde bewaring gaf, en de jaarlijkse voorlezing ervan regelde. Op het Loofhuttenfeest moet dat gebeuren, ja, uitgerekend op het laatste feest in de reeks van de oogstfeesten, het meest vreugdevolle, de jaarlijkse bevestiging van Gods goedheid over zijn volk. Tot en met in het boek Openbaring is het het gróte feest! En juist dan de voorlezing van de wet.

Deuteronomium 31:14-30

In dit gedeelte wordt het 'lied van Mozes' aangekondigd. Het is zoveel als de grondwet voor het bestaan van Israël. God zelf geeft er de opdracht voor om dit lied te dichten. Dat is heel bijzonder. Ook als wij alle psalmen in de bijbel als geïnspireerd beschouwen, dan krijgt dit lied daardoor toch wel een extra accent. Bovendien geeft God de opdracht dat men dit lied uit het hoofd moet leren! Het wordt genoemd in Openb. 15:3, als degenen die de overwinning hebben behaald op het beest en zijn beeld bij de glazen zee staan en zingen "het lied van Mozes, Gods dienaar, en het lied van het Lam".

Deuteronomium 32:1-18

Daar staat het. De hemel en de aarde, die er altijd zullen zijn tot aan de dag, dat ze worden opgerold, worden als getuigen aangeropen. Wat hier volgt is van universele gelding. En het wordt gezegd ten overstaan van de blijvende getuigen, wie God is en hoe zijn volk is. Keer terug naar de daden in de geschiedenis: er is geschied en er staat geschreven. De feiten zijn de basis van de dogma's. Het geloof in deze God is geworteld in zijn daden. Bedenk ze, houd ze vast. Leer ze uit je hoofd. "Jakobs kinderen vond Hij in een land van steppen...Hij omringde ze met zijn zorgen". En zo ging het maar door. Hier al worden de tonen aangeslagen waarvan de psalmen hun melodieën hebben gemaakt en de profeten hun preken. En de echo's klinken door tot in het nieuwe testament: Johannes de Doper, Jezus, Petrus en Paulus, totdat het lied klinkt bij de "glazen zee". Zo is nu God. En zo is nu zijn volk. "God die hen als een vader had verwekt en als een moeder gebaard, aan Hem gingen ze voorbij, Hem vergaten zij." Het is het dreunende dreigende ritme waarop de melodie van de geschiedenis naar ons toekomt.

Deuteronomium 32:19-38

Toen stond God op. Hij laat niet over zich heen lopen. Het wordt een angstaanjagend lied. En dan staat daar ineens, dat Hij om zijn eigen naam zich tenslotte inhoudt. Hij zou gedane zaken moeten maken, maar wat zal dan de tegenstander zeggen? Het zijn de klanken en de termen die door de grote profeet van de ballingschap Ezechiël worden overgenomen: "Ik doe het om mijns zelfs wil", zegt de HERE. "En ze zullen weten dat Ik de HERE ben". Hij brengt zijn oude plan tot uitvoering. Dwars door al dat geweld heen, roept Hij een volk tot leven en zal ze als een heilig volk voor zich stellen. En het zal duidelijk worden, dat Hij dat echt alleen doet. Sarcastisch klinkt de vraag: waar zijn nu jullie goden? Jesaja heeft die vraag overgenomen, en Jeremia en je ziet het tenslotte: God treedt op, en ze zullen beseffen, dat Hij alleen God is.

Deuteronomium 32:39-52

Het lied eindigt met een slotkoor, waarin alle stemmen worden ingezet om Gods grootheid te bezingen. De oproep overschrijdt de landsgrenzen. Het lied richt zich tot de naties. Gods lof moet wereldwijd gehoord worden.

En daarna worden de voorbereidingen getroffen voor het afscheid. Binnenkort zal het plaats vinden. Het wordt het slot van dit grootse boek. Mozes die vooraan ging, en die tussenbeide trad, die pleitte voor zijn volk, zijn dood zal het onderstrepen, dat God geëerd wil zijn, hoog gehouden, publiek door zijn vertegenwoordigers. Het sterven van deze grote voorganger zal voor eeuwig deze ondertoon meekrijgen. "Want jij en Aäron zijn mij ontrouw geweest, daar bij Kades in de woestijn heb je me mij niet het ontzag betoond, dat Mij toekomt". Hoe vaak doen wij hetzelfde?

Deuteronomium 33:1-19

De zegenwoorden van Mozes over elk van de stammen van Israël. Zoals vader Jakob zijn zonen bij zich riep voor zijn laatste woorden, zo doet Mozes het nu. Allen passeren ze de revue. Ieder zijn eigen zegen. Woorden van verstrekkende betekenis. Wonderlijk, als we bedenken, dat ze gesproken zijn in de velden van Moab, nog vóór de Jordaan was overgestoken.

Deuteronomium 33:20-34:12

Tenslotte: de allerlaatste woorden. Het weids perspectief: Israël, lieveling van de HEER. En er is geen God met deze HEER te vergelijken. Maken wij ons deze woorden ook eigen? Daar staan ze er toch voor in de bijbel? De HEER: het schild dat je dekt, het zwaard dat de overwinning brengt. Vertrouw dan ook op Hem. En doe het niet allemaal zelf.

En toen stierf hij, die merkwaardige man, de enige die met God mocht omgaan. Hoog rijst hij boven allen uit. Zijn gestalte beheerst het oude verbond. En toen riep God hem. Ik heb als kind het verhaal van zijn sterven nooit anders dan met ontroering ondergaan. Ik vond het eigenlijk niet eerlijk. Eén keer liet hij zich gaan, die meest zachtmoedige man op de aardbodem. En toen mocht hij het land niet meer binnen. Hij mocht het zien, vanuit de verte. En toen ik het later moest lezen voor onze kinderen uit de kleutervertelbijbel van Anne de Vries, heeft het me elke keer dat we er weer aan toe waren opnieuw ontroerd. Ik zou het u wel helemaal nog een keer willen overschrijven van die kunstenaar-verteller. Laat me dan alleen het slot daarvan hier mogen afschrijven:

"Toen heeft Mozes afscheid genomen van de mensen en toen is hij weggegaan, helemaal alleen. Daar dichtbij was een hoge berg. Daar klom hij op.

De mensen keken hem na, zo ver als ze konden. Ze hielden zoveel van Mozes. Ze hadden zo'n medelijden met hem. Ze zeiden: "Och die arme Mozes!"

Maar dat hoefde heus niet.

Want toen Mozes op de berg was, kwam God zelf bij hem. Mozes kon zo ver kijken op die hoge berg. Toen zag hij tóch het mooie land, waar het volk straks wonen zou. God wees hem de groene weiden en de watertjes die daar door stroomden, de bergen, de bomen en de zee, heel in de verte. Het hele land zag Mozes en hij wist, dat zijn volk daar gelukkig zou zijn.

Toen zei God: "Kom, mijn kind, nu is het tijd".

En toen heeft de Here Mozes meegenomen naar een land waar het nog veel mooier was. Dát mocht hij niet alleen zien, daar mocht hij ook binnengaan.

Mozes ging naar de hemel.

Daar was geen zonde meer en geen verdriet. Daar was niemand die mopperde.

Daar was ieder blij en gelukkig!"

Jozua 1

Spannend moment. Israël trekt het land dat aan hen is beloofd binnen. Trouw en gehoorzaamheid aan de wet van Mozes is geen voorwaarde om het beloofde land binnen te trekken, maar wel de weg waarop dit zal gebeuren. Een andere weg is er niet. Toewijding, daar gaat het om. En verder: kracht en moed. Sterk in Gods kracht dan wel, want 'Ik ben met u, overal waar u gaat' (vers 9). Op welke manier zou Jozua 1 vandaag christelijke actie in een van God vervreemde wereld impulsen kunnen geven, denkt u?

Jozua 2

De eerste stappen in vijandig gebied zijn meteen al hele bijzondere. Hulp uit onverwachte hoek. Wat bewoog Rachab om de verkenners te helpen? Geloof, zegt eeuwen later de schrijver van de brief aan de Hebreeën (Heb. 11: 31). Haar woorden in vers 9-13 laten zich dan ook lezen als een geloofsbelijdenis. Kwamen meer mensen maar zo onder de indruk van wat God doet! Wat zegt het u, dat deze vrouw een van de 'voormoeders' van de Heer mag zijn (vgl. Matt. 1: 5)?

Jozua 3:1-4:9

De Jordaan is natuurlijk niet zo groot en breed als de Schelfzee. O.a. daarom zal de doortocht van Israël door de Schelfzee bij velen bekender zijn. Maar in allebei ontstaat een pad door het water. De krachten van de natuur houden hun adem in als God in actie komt. En dat is nou precies wat hier gebeurt: God komt in actie. Hij trekt voor zijn volk uit. De verbondskist gaat voorop en Israël volgt. Hoe leeft dat besef bij u, dat je God of zijn Zoon Jezus maar hoeft te volgen?

Jozua 4:10-5:15

Wie spannende verhalen wil lezen over Israëlitische heldendaden bij de verovering van het land, moet nog even wachten. Kennelijk gaan andere dingen voor. Wij verliezen ons snel in activisme, en vergeten de band met de Heer te onderhouden. Maar hoort dat juist niet voorop te gaan? Dat zal Israël niet gebeuren. Wie nog niet besneden was in de woestijn wordt nu besneden. Het pascha wordt gevierd. Wat komt het eerst in uw leven: actie of gebed? Let op de wonderlijke ontmoeting aan het eind: er is ook nog een leger van de Heer dat meereist. Je hebt het vaak niet eens door.

Jozua 6

Als er dan actie komt, is het wel vreemde actie. In stilte zes dagen achter elkaar rond de stad trekken. Wat zullen de mensen van Jericho ervan hebben gedacht? En de Israëlieten zelf? Op de zevende dag gebeurt het. 'Misschien heb jij zo'n Jericho', zingen Elly en Rikkert. Ach, dat is misschien wel een hele snelle vergeestelijking. Maar toch, de boodschap is duidelijk: niet alleen gaat God voorop in de, in onze, strijd, maar ook voert Hij deze alleen. Vertrouw daar dus maar op! En Hij maakt vaak gebruik van in onze ogen onoglijke of kwetsbare middelen. Is het kruis van Jezus daarvan niet het levende bewijs? En moet je zien wat er door dat kruis allemaal 'instort'!

Jozua 7

Waarom lukken sommige dingen niet die je bv. als kerk onderneemt? Zou er ook zonde achter kunnen zitten, waardoor de zegen van God wordt geblokkeerd? De zonde van Achan moet eerst worden weggebrand om Gods zegen en nabijheid te kunnen wegdragen. Zo wordt het dal Achor schroeiplek van Gods toorn en is Jozua 7 een zwarte bladzij in Israëls geschiedenis. Let op de 'nawerking' van Jozua 7 in de Bijbel. Hosea profeteert: 'Het dal Achor zal worden tot een deur der hoop' (Hos. 2: 14). Gods toorn maakt het leven met Hem niet onmogelijk, maar wil het juist herstellen. De contouren van Golgota doemen op: zwarte bladzij in de menselijke geschiedenis, schroeiplek van Gods toorn, maar tegelijk: plaats van oneindige barmhartigheid.

Jozua 8:1-23

'Ik geef u de stad in handen', zo luidt de toezegging van God aan het adres van Jozua. En God doet het ook echt. Ook al ben je geneigd om te zeggen: goeie list van Jozua en knap uitgevoerd! Wat God doet, komt kennelijk niet in mindering op het gebruiken van gezond verstand en creativiteit door mensen zelf. Het zijn de middelen die God gebruikt en waarlangs Hij werken wil. Hier komt iets naar voren van de wisselwerking tussen Gods macht en menselijke verantwoordelijkheid. Ze 'bijten' elkaar niet, maar liggen in elkaars verlengde. Jozua 8: 24-35

Het eerste gevoel dat je bekruipt kan zijn: hoe kan de slachtpartij onder de inwoners van Ai samen gaan met het brengen van offers voor de Heer en het luisteren naar zijn heilzame geboden? De slachtpartij in Ai (en in de andere steden) blijft buitengewoon moeilijk te plaatsen. Misschien is het het beste om het daar dan ook maar gewoon bij te laten. Zonder het te willen oplossen of goedpraten, wil ik toch één ding aanstippen. De verovering van Kanaän is geen speelse zaak, maar iets van buitengewone ernst. Het gaat echt om leven en dood. Hoe bewust zijn we ons daar nog van dat het bij God en in het geloof gaat om leven of dood?

Jozua 9

Dit is een nogal wonderlijk verhaal. Spannend ook, met iets van humor en vindingrijkheid: hoe de Gibeonieten de Israëlieten in de luren leggen. Veelzeggend is het korte zinnetje in vers 14: zij vergaten de Heer om raad te vragen. Wat zou er zijn gebeurd, als ze het wél hadden gedaan? Positief is dat de Israëlitische leiders willen stáán voor wat ze beloofd hebben. Ze hadden kunnen zwichten voor de druk van het volk. Hoe vaak doen leiders dat niet? Maar ze willen zich houden aan het hen gegeven woord. Jozua schaart zich hierachter en komt met een aanvaardbare oplossing: houthakkers en waterputters zullen de Gibeonieten zijn.

Jozua 10:1-27

Toen ik klein was, gold dit verhaal denk ik als een van mijn grote favorieten. Een heroïsch verhaal over de coalitie van vijf koningen, die Gibeon aanvallen, maar door Israël onder leiding van Jozua volledig verslagen worden. Toen ik een kind was, redeneerde ik als een kind. Andere dingen vallen mij nu evenzeer op. De Heer zegt: 'Ik zal u de overwinning geven'. De Here die hagelstenen laat vallen, waardoor er meer mannen gedood worden dan in de strijd. De zon en de maan die door God worden stilgezet. Dus, vers 14: De Heer streed voor de Israëlieten. Gods kracht beslist. Wat dat betreft, is er nog niks veranderd.

Jozua 10:28-43

Indrukwekkend mag de veldtocht zeker heten. Grote gebieden van het land worden zo veroverd, omdat de God van Israël strijdt voor de Israëlieten. Ere wie ere toekomt! Zo wordt het beloofde land in bezit genomen. Hiermee wil God zijn naam vestigen. Volken wil Hij onderwerpen en brengen onder zijn gezag. Hoe is dat vandaag? Zijn kerken en christenen nog 'wereldveroverend'? Ook wij trekken de wereld door achter onze Jozua aan, Jezus van Nazaret. Het gaat om hetzelfde: maak alle volken tot mijn discipelen. Maar de weg waarlangs is wel anders. Niet meer militant, in de weg van wapens, wél in de weg van het kruis.

Jozua 11

Het verslag van de verovering van het noorden wordt gedaan in Jozua 11. Alweer een coalitie die het moet afleggen. Zo gaat dat. Mensen zoeken bondjes, spannen samen, denken daarmee sterk te staan. Maar sterk sta je alleen met de God van Israël naast je. Dan heb je bondjes niet meer nodig. Ervaart u, erbaar jij dat ook zo? Opvallend trouwens in die lijst van veroveringen: de Here had alle steden en hun bevolking – behalve die van Gibeon – koppig gemaakt. Verzet moet aan de dag komen om de overwinning te kunnen behalen. Maar nu is er vrede. Dank aan God!

Jozua 12

Dit hoofdstuk laat zich lezen als een soort samenvatting. Alle koningen en steden die verslagen zijn worden op een rij gezet. De lijst is indrukwekkend. Koningen van naam en faam. Eenendertig in totaal. De Here doet wat Hij beloofd heeft: 'Ik zal u het land in bezit geven, niemand zal voor u standhouden' (Joz. 1, 3-5). Zo kun je, moet je het boek Jozua ook lezen. Niet alleen maar als een spannend verslag van een verovering. Daar doorheen en daaronder als een getuigenis, dat God 'geen van zijn woorden ter aarde laat vallen', maar ze alle één voor één waarmaakt. Laat dat ons maar veel mogen zeggen!

Jozua 13

Als Jozua oud geworden is, draagt de HERE hem op om het land aan de stammen van Israël toe te wijzen. De HERE somt al de gebieden op die nog niet veroverd zijn. Van de Kanaänitische bevolking die daar nog leeft, zegt de HERE: "Ik zal hen verdrijven voor de Israëlieten". D.w.z.: Jozua, laat de verovering van die gebieden maar aan Mij over. Als mijn volk zijn roeping verstaat, elke stam in zijn eigen gebied, zal Ik hun strijd zegenen zoals Ik uw strijd gezegend heb. Hier wordt geloof van Jozua gevraagd! In het overzicht van de gebieden in het Overjordaanse die al eerder door Mozes aan Ruben, Gad en de halve stam Manasse waren toegewezen, valt op dat in de verzen 14 en 33 gewezen wordt op de bijzondere positie van de stam van Levi. Heeft dit ons vandaag nog iets te zeggen over de plaats van de predikanten in de kerken en hun honorering? Zie ook 1 Kor. 9: 13 en 14.

Jozua 14

Het land Kanaän wordt door het lot verdeeld. Praktisch gezien de beste oplossing. Het voorkomt het gebruik van verkeerde methoden om de beste plaats te krijgen: ellebogenwerk of vriendjespolitiek. Ook principieel gezien is dit de beste werkwijze. Want het lot maakt hier Gods persoonlijke beschikking zichtbaar. Hij geeft ieder het zijne. Geen toeval, maar wijsheid van God.

Ieder deelt dus in hetzelfde verbond, maar leeft daarbinnen op z'n eigen grond. Wel in één land, maar op een verschillende plek. Dat blijft in de kerk altijd zo. Ook vandaag is er in de kerk verscheidenheid. Niet ieder kan op dezelfde stoel zitten en we kunnen niet allemaal vooraan staan. Je bent allemaal gelijk als kinderen van God, maar ieder heeft gelukkig wel z'n eigen plek. Ook daar zit God achter, minder direct dan via loting, maar toch heel persoonlijk.

De HERE had Kaleb indertijd beloofd dat hij het stuk land dat hij gezien had, als erfdeel zou krijgen. Dat is nu 45 jaar geleden. Deze belofte wordt nu vervuld. Kaleb weet dat hij in dit gebied nog strijd zal moeten leveren. Maar zijn hoop is op God. En hoop op de HERE wordt nooit beschaamd! Zijn Gods beloften voor u interessant of uw toeverlaat?

Jozua 15:1–20

De stam van Juda komt het eerst aan de beurt. Dat ligt ook voor de hand. Aan Juda waren bijzondere beloften gegeven: het Davidische koningschap en Davids grote Zoon (Gen. 49: 8ev.). Heel nauwkeurig worden Juda's grenzen beschreven. Als deze stam naar z'n gebied getrokken is onder leiding van Kaleb, verdrijft deze de Enakieten uit het hem toegewezen Hebron. Maar er is nog een stad waar de Enakieten zich ophouden: Debir. Otniël verovert de stad. Kaleb komt zijn belofte na en geeft hem zijn dochter Aksa tot vrouw. Zij blijkt een vrouw met een gezond zakelijk inzicht. Als het veroverde gebied dor en droog blijkt te zijn, spoort zij haar man aan haar vader om wat vruchtbaar land erbij te vragen. Als Otniël aarzelt, doet ze het zelf. Kaleb geeft wat zij vraagt en is daarbij allerminst karig!

Jozua 15:21–16:10

Ook Ekron, Asdod en Gaza blijken tot het erfdeel van Juda te behoren (vs. 45–47). Dit is het gebied dat wij vandaag kennen als de 'Gazastrook', die onder bestuur staat van de Palestijnen. In de bijbelse tijd was dat ook al een apart gebied. In die streek woonden de Filistijnen. God deelde ook landstreken toe die nog niet waren veroverd. Daar moest dus om gevochten worden. Maar Juda heeft nagelaten om het metterdaad in bezit te nemen.

Door die traagheid en gemakzucht van Gods volk kon daarom later ook Filistea in Psalm 87 genoemd worden. Dat was een verrassende wending in het lot van dit volk: ook van de Filistijnen mochten er later Sionskinderen heten. Na Pinksteren is dat ook gebleken. En vandaag wonen er Palestijnse christenen in de Gazastrook. Door het ongeloof van Israël is het heil ook tot deze heidenen gekomen, om met Paulus te spreken. Ook wij mogen in dat heil van God delen. Maar... wat God toezegt, moeten wij ons ook eigen maken. Dat kan alleen via de Geest.

In hoofdstuk 16 en 17 wordt het erfdeel van de stammen van Jozef (Efraïm en Manasse) beschreven. Dit waren de grootste stammen. Zij zouden ook in de toekomst steeds voorop gaan.

Jozua 17

Vers 2ev.: Bij de toewijzing van het erfdeel van Manasse worden zes mannelijke nakomelingen genoemd. Een van hen, Chefer, blijkt geen mannelijke nakomelingen te hebben. Zijn zoon Selofchad had uitsluitend dochters. Het 'geslacht' Chefer bestaat daardoor uit vijf ongehuwde vrouwen. Zij komen met het verzoek om het erfdeel te mogen ontvangen dat hun door de HERE beloofd was (Num. 27: 1 – 7). Zij zouden het deel van hun vader krijgen. Aan het verzoek wordt voldaan.

Vers 14ev.: De kinderen van Jozef (Efraïm en Manasse) komen bij Jozua met de klacht dat hun gebied te klein is, want zij zijn met zeer velen. In feite is dit een aanklacht tegen de HERE, die hen een groter gebied had toegewezen dan één van hen ooit alleen zou hebben gekregen. Jozua doorziet hun redenering en vangt hen op hun eigen woorden (vs. 15). Hun antwoord getuigt van gemakzucht en ongeloof. Maar Jozua gaat hiervoor niet opzij. Zijn besluit komt hierop neer: goed, u krijgt meer dan één stuk land. Bij wat u als erfdeel al is toegewezen, krijgt u het bergland met zijn uitlopers er nog bij. U bent met zeer velen en dus sterk genoeg om het tot een bewoonbaar gebied te maken. En ook al zijn de Kanaänieten met hun ijzeren strijdwagens machtig, u zult hen overwinnen. Als u maar – zo wordt stilzwijgend verondersteld – vertrouwt op de HERE en zijn kracht. Hoe gelovig en gehoorzaam toont Jozua zich hier!

Jozua 18

De tabernakel wordt opgericht te Silo. Bij het heiligdom vindt de verdeling van het land onder de overige zeven stammen plaats. Zeven stammen, want de stam van Levi krijgt geen speciaal gebied. Zij hebben het voorrecht de HERE als priester te dienen. Een commissie van 21 wordt benoemd om het overige land in kaart te brengen en in delen te splitsen. Lang genoeg had men getalmd met het in bezit nemen van het land van de belofte. Nu moet eindelijk die belofte eens gegrepen worden. Je merkt hier de aarzeling bij de stammen. Is dit de voorbode van latere afval?

Als de commissie met haar werk klaar is, verloot Jozua de verschillende gebieden voor het aangezicht van de HERE, bij het heiligdom te Silo. Het eerste lot valt op de stam Benjamin. Het krijgt een betrekkelijk klein gebied toegewezen tussen Juda en Efraïm.

Jozua 19:1-39

De beschrijving van Simeons erfdeel wordt begonnen en beëindigd met een verrassend gegeven: Simeon krijgt een aantal steden toegewezen die op het grondgebied van Juda liggen. Kennelijk heeft men in overleg met Jozua besloten om het nog niet veroverde gebied in zes delen te verdelen en daaraan dan een stuk van Juda als zevende deel toe te voegen.

Tegelijk gaat hiermee een profetie in vervulling die Jakob op zijn sterfbed over Simeon sprak (Gen. 49: 7): de HERE zou Simeon verspreiden onder Israël als straf voor zijn wreedheid tegenover de Sichemieten (Gen. 34).

Verder wordt aan Zebulon, Issakar, Aser en Naftali hun erfdeel toegewezen.

Jozua 19:40-20:9

Door het zevende en laatste lot wordt aan Dan toegewezen het stuk land dat ligt ingeklemd tussen Juda, Benjamin en Efraïm: voor een deel heuvelland, voor een deel vruchtbare vallei.

Op bevel van de HERE krijgt Jozua een eigen erfdeel, een stad naar eigen keus: Timnat-Serach. Voor de rest van zijn leven is Jozua hier blijven wonen.

De HERE laat zes 'vrijsteden' aanwijzen. In geval van dood door schuld kon je naar zo'n asielstad vluchten. Er volgde wel een proces, maar daar werd de aansprakelijkheid nauwkeurig gewogen. Je hoefde niet meer bang te zijn voor de familie die het bloed van de gestorvene probeerde te wreken.

De HERE wil respect en ruimte voor de noodzakelijke rechtsgang. Geen vergeldingsdrang maar een leefbaar en vredig samenleven!

Jozua 21

De stam van Levi zou 48 steden krijgen, waaronder zes vrijsteden. De aanwijzing van deze vrijsteden werd in het vorige hoofdstuk beschreven. Nu is de aanwijzing van de andere 42 priester - of Levietensteden aan de orde.

Plechtig sluit de kroniek af: *"Zo heeft de HERE aan Israël het gehele land gegeven, dat Hij gezworen had hun vaderen te zullen geven...Niet een van alle goede beloften, die de HERE aan het huis van Israël had toegezegd, is onvervuld gebleven; alles is uitgekomen"* (vs. 43, 45).

Toen Abraham, de stamvader van het volk Israël, wegtrok uit zijn geboorteland, Ur der Chaldeeën, deed hij dat op grond van wat God gezegd had. Hij zou de vader van een groot volk worden. De HERE beloofde hem daarbij een land waarin dat volk zou kunnen leven.

Als Jozua na de verovering het land heeft verdeeld onder de stammen van Israël, is die belofte van God vervuld. De HERE maakt waar wat Hij gezegd heeft! Dat gold toen, het geldt ook nu.

Jozua 22:1-20

De stammen Ruben, Gad en de helft van de stam Manasse hadden bij de verdeling van het land op eigen verzoek een gebied ten oosten van de Jordaan toegewezen gekregen (het huidige Jordanië). Mozes was hiermee akkoord gegaan met Gods instemming. Wel moesten de mannen van deze stammen eerst hun broeders van de overige stammen gaan helpen in de strijd. Daarna mogen zij terugkeren naar hun gebied.

Als zij terugkeren richten ze vlak bij de Jordaan een altaar van geweldige afmetingen op. Als de andere stammen daarvan horen, denken ze dat deze twee en een halve stam een eigen, afgescheiden eredienst willen inrichten. Verbreken ze daarmee niet de geestelijk eenheid van heel Israël? Dit wordt als een zo grote bedreiging gezien dat ze op het oorlogspad gaan tegen hun eigen broeders. Er dreigt dus een burgeroorlog te ontstaan. Of is hier sprake van een misverstand?

Jozua 22:21-34

Gelukkig, het is een misverstand! Het altaar is alleen maar bedoeld als een kopie van Gods altaar, als een herinnering, en zeker niet als een vervanging. De bedoeling is juist om door deze blijvende herinnering de eenheid met de andere stammen vast te houden. Het conflict wordt bezworen en het contact wordt hersteld en verdiept. Hoe gemakkelijk had inderdaad de Jordaan een buitengrens kunnen worden, water dat scheiding brengt. Maar dat was niet Gods wil. Dat blijkt ook later in Psalm 60, als David zingt over oost en west als Gods domein, waar zijn volk gevestigd mag zijn.

In Nederland heb je ook wel eens het idee dat het westen het centrum is en het oosten een achterhoek. In de kerk kun je onwillekeurig ook in die termen gaan denken. Maar dat is vandaag nog kwalijker dan in Jozua 22. Want het kerkcentrum is nu niet meer op aarde, maar in de hemel. De wereld heeft geen uithoeken waar je verder van God afstaat dan in de beschaafde wereld.

Jozua 23

Jozua waarschuwt Israël voor verkeerde beïnvloeding. Want het staat als Gods volk nog in de kinderschoenen. Jozua bindt het hen in zijn afscheidsprek nog een keer op het hart. Alle soort van omgang met heidenen in hun omgeving wordt ten strengste verboden. Zeker een gemengd huwelijk is in Gods ogen gruwelijk. Die aanpassing zou voor hen een valkuil zijn.

Later is het helaas inderdaad zo gegaan. In de Rechterstijd begon het al. Men deed precies wat God had verboden. Met alle ellende van dien. Dat moet óns evengoed wat te zeggen hebben. Want wat God taboe verklaart, heeft ook voor ons juist vaak grote aantrekkingskracht. In de wereld, maar niet van de wereld. Dat is boeiend, maar ook bedreigend. Alleen dichtbij God blijft het gevaar op afstand.

Jozua 24

In het verbond is het alles of niets. Daarom moeten de afgoden de deur uit. Israël belooft dat ook te doen. Door het jawoord wordt het verbond van hun kant vernieuwd. Van Gods kant was dat niet nodig. Hij had juist een opsomming gegeven van wat Hij sinds Abraham tot nu toe als hun God had gedaan.

Daar mocht wel een 'update' van Israël's verbondsafspraken tegenover staan. 'Tot uw dienst', zeggen ze dan ook gelukkig naar het voorbeeld van Jozua zelf. We proberen het niet alleen, we beloven het hierbij opnieuw. Een markant moment als het dagelijks leven in het beloofde land gaat beginnen. Juist zo'n keus geeft het leven richting en koers. God is heel blij als we zover komen, bij de openbare belijdenis en op zoveel andere momenten. Je mag er ook van uitgaan dat Hij die keus zegent.

Het boek Jozua eindigt met drie graven: van Jozua, van Jozef en van de hogepriester Eleazar. Mensenlevens breken af. Hun invloed werkt nog een tijd na, maar ook daaraan komt een eind. Zorg ervoor dat u de HERE blijft liefhebben! Hoe alleen kunt u het waarmaken dat u met uw hele hart God dient? (Vgl. Joh. 15: 5)

Rechters

Ik wil de komende dagen de bijbellezingen eens *vragenderwijs* benaderen. Daarbij kan een mens zich erin trainen echt bewust te lezen of te luisteren. Het verdient wellicht voorkeur om *eerst* de vragen te lezen en daarna het bijbelgedeelte. Daarbij zou een naslagboek als *Tekst voor Tekst* (Boekencentrum) heel goede hulpdienst kunnen verrichten (het is een ééndelig kort en meestal betrouwbaar commentaar op heel de bijbel, eigenlijk een must in elk christelijk huis(gezin), en zo kort en bondig dat je er juist bij bijvoorbeeld de bijbellezing aan tafel met elkaar naar grijpt). Het verdient de voorkeur om het samenbijbellezen (bijv. na de maaltijd aan tafel) *interactiever* te maken onder elkaar, omdat je dan met elkaar gaat opletten om samen naderhand nog eens even bepaalde dingen uit de bijbellezing te overdenken (dat hoeft helemaal niet heel lang te duren, niet het vele is goed maar het goede is veel).

Rechters 1:1-21

Hoe kom je klaar met telkens weer die bloedige berichten (soms helemaal uitgemeten: zie vers 6 bijvoorbeeld!) over uitroeiing van de Kanaänieten, de oorspronkelijke bewoners van het land? Welke functie heeft vers 21?

Rechters 1:22-2:5

Vanaf vers 27 komen er juist berichten van overwinningen die *niet* behaald zijn. Wat is de functie daarvan? Kondigt dat de moeiten waarover het Rechtersboek gaat handelen al aan? Kun je zoiets voor vandaag nog toepassen (zeg niet te snel nee)?...

Rechters 2:6-3:6

Hoe is het mogelijk: in het tijdsbestek van twee generaties (of één?) spoelt het bewust met God leven en wat Hij ooit voor hen deed helemaal weg. Kun je dit naar vandaag toepassen? Zie je bij ons ook zulke signalen? Kun je zeggen: zodra bijvoorbeeld de kerkdiensten niet meer trouw bezocht worden, is binnen een enkele generatie een heel deel van het levende geloof weg? Of ligt het zo radicaal niet?

Rechters 3:7-31

Na Otniël heeft het land 40 jaar rust, daarna komt de oppervlakkigheid weer opzetten: speelt ook nu de *generatiekwestie* weer? Nemen wij als ouders en kinderen tijd om echt *samen*, over en weer, met elkaar met het geloof bezig te zijn? Hoe zou dat indien nodig te verbeteren zijn? Is uitstel daarvan afstel?

Rechters 4

Debora neemt als vrouw de leiding: mag dat wel? Hoe verhoudt zich dat met Paulus' voorschrift, dat vrouwen aan mannen ondergeschikt moeten zijn, omdat mannen het hoofd zijn (lees bijvoorbeeld 1 Tim.2)?

Rechters 5:1-18

De stam Ruben vond het blijkbaar niet zo nodig om heel actief mee te doen aan het bestrijden van Jabbin en Sisera (vers 16). Kun je je indenken, wat er bedoeld wordt met die 'overleggingen' die de Rubenieten daarbij erop nahielden? Blijkbaar gaat het in het leven altijd om afwegingen, om ergens voor of tegen kiezen, om ergens je energie aan te besteden of niet enzovoort. Kun je wat concrete voorbeelden voor je eigen leven bedenken, waarbij 'overleggingen' een rol spelen?

Rechters 5:19-31

Wordt de heldenrol van Jaël niet al te wraaklustig bejubeld? Mag je de vijanden van God wel zo de dood in wensen?

Rechters 6:1-24

Is dat eigenlijk een teken van ongelooft, dat Gideon een *teken* vraagt, dat het echt de HERE is die met hem spreekt? Mogen wij vandaag ook nog tekenen vragen?

Rechters 6:25-40

Hoe beoordeel je de rol van de vader van Gideon? Hij had dus een altaar en gewijde paal voor Baäl: betekent dat, dat hij helemaal ongelovig geworden was gezien zijn reactie op Gideons' nachtelijke actie? Staat dat ver van ons af, deze vorm van afgoderij, of zouden er wel es meer Joassen in de kerk kunnen zitten dan we in eerste instantie doorhebben (wijzelf ook, of een beetje)?

Rechters 7:1-18

Waarom mogen maar 300 mannen meedoen met de bevrijdingsactie? Wat is de rol van vers 13 en 14: nog een laatste kans voor bekering of overgave of is dat te ver gedacht (-denk eens aan de moordenaar aan het kruis bijvoorbeeld)?

Rechters 7:19-8:9

Een heel krijgshaftig stuk (bijvoorbeeld vers 7): wat voor gevoelens (geloofsgevoelens vooral ook) roept dit bij je op en hoe deel je dat met de HERE?

Rechters 8:10-35

Op Midian is veel goud buit gemaakt: de duivel maakt er meteen een valstrik van. Zo'n geloofsheld als Gideon gaat er zelfs door onderuit. Die gouden efod die Gideon maakt is zonde tegen het *tweede* gebod: ze schrijven Jahwe er niet mee af, alleen willen ze Hem zo voor hun karretje spannen. Kun je dat eens naar vandaag toepassen: in welke soortgelijke valstrikken trappen wij als we niet onze ogen goed open hebben?

Rechters 9:1-33

Misschien hebben de gelovigen van die dagen wel gezegd: hoe heeft God dit onrecht van Abimelech kunnen toelaten, dat hij op deze goddeloze wijze de macht naar zich toegetrokken heeft. Maar God spint lange draden: pas na jaren zet God dit recht. Zijn wij er soms ook niet al te snel bij om meteen na een onbegrijpelijke gebeurtenis God verwijten te maken dan wel ter verantwoording te roepen? Lukt het ons om juist in onbegrijpelijke situaties, ook al is het met veel geloofstrijd, God te *vertrouwen* en op God te *wachten*? Gods adem is vaak langer dan de onze.

Rechters 9:34-10:18

Vers 10-16 zijn emotioneel en aangrijpend. Je snapt de teleurstelling bij God en dat zijn geduld een keer op raakt. Tegelijk is Gods hart zo gevoelig voor de bekering van zijn volk en vooral voor de nood waarin ze zitten. Raakt dit gedeelte jou ook en helpt het jou om ook na misschien wel een heel slechte geloofsperiode of na erge zonden toch naar God terug te durven gaan, omdat je vastgelopen bent in je leven? Jezus zei het al en bewees het: ik ben gekomen voor zondige mensen en niet voor rechtvaardigen, voor zieken en niet voor gezonden. Durven wij God te vertrouwen, dat er *altijd* een weg naar Hem terug is?

Rechters 11:1-28

Hoewel God bijna genoeg heeft van het verlossen van een ondankbaar volk (10:14), gaat Hij toch door – nu via de redder Jefta. Wegens afkomst is dit hoerenjong buiten Gods volk geplaatst, maar hij blijkt zich wel een kind van dit volk te voelen : hij kent de geschiedenis van zijn volk prima en weet zo de vijand het juiste antwoord te geven.

Rechters 11:29-12:15

Jefta wordt door de Geest in dienst genomen. Hij belooft dat de eerste die uit zijn huis komt voor God zal zijn. Dat hij een gelofte aan de HERE deed, was een teken van inzet voor zijn God, een gegrepen zijn door de Geest (vs.29). Betekent de afloop dat God zijn te snelle gelofte afstraft (Prediker 5:1-2) of dat Jefta laat zien hoe betrouwbaar hij is (Prediker 5:3)?

Rechters 13

God gaat Zijn volk redden door een bijzonder man. Iedereen kon nazireeër worden. Dat betekende dat je je aan God wijdde voor een bepaalde tijd. Die tijd dronk je geen wijn, ging je niet naar de kapper en mocht je niet in de buurt van een dode zou komen. Dat gold voor een bepaalde tijd. Simson kreeg levenslang: een bijzonder mens, Gods redder voor dit volk.

Rechters 14

Simson is niet uit op een avontuurtje met een vrouw, maar op oorlog met Gods vijanden (vs.4) : de Geest van God port hem op (13:25). Hij zoekt een aanleiding om de strijd met Gods vijanden te beginnen. Is het dan nog wel terecht dat zijn vader en moeder tegen zijn dat hij met een heidin trouwt? Heiligt het doel dit middel?

Rechters 15:1-16:3

Simson is geen persoonlijke vete aan het uitvechten is met de filistijnen. Als zijn vrouw aan een ander gegeven is, heeft de richter de aanleiding die hij zoekt om de strijd tegen de filistijnen te beginnen. Nu slaat de vlam in de pan...en Simson wilde dat ook. Het was Gods Geest die hem aanvuurde Gods strijd te strijden – ondanks Gods volk.

Rechters 16:4-31

De krachtpatser Gods wordt gevelddoor een vrouw. Dat is het einde van Simson. Hij houdt hen (onbewust) de spiegel voor. Want : Simsons zonde is Israëls zonde. Was Israël ook niet aan gaan pappen met de heidenen? Dat is de tragiek : samen zakken ze weg in de zonde. Het wachten is op Iemand die kan redden van de zonde zonder er zelf in onder te gaan

Rechters 17:1-18:10

Aan wat de stam Dan overkwam, kun je precies zien hoe het in de Rechterstijd toeging. Dan kreeg een plek in het midden van het land toegewezen (vergelijk 13:2). Maar omdat ze de vijanden niet uitroeien, komt Dan daar knel te zitten. Een groep Daniëten maakt dan een tocht naar het noorden om een stad te veroveren: ze organiseren buiten God om leefruimte.

Rechters 18:11-31

Op hun rooftocht richting noorden rooft de bende uit Dan de tempel van een zekere Micha leeg. Het beeld gaan ze vereren en ze organiseren ook een priester. Het lijkt de dienst aan God, maar is de dienst aan een beeld. Het lijkt het eren van Gods naam, maar is de verering van eigen kracht. Dan leeft buiten God om.

Rechters 19:1-15

Wie een beeld vereert, heeft geen contact met God. Wie een beeld aanbidt, kijkt in een spiegel van zichzelf. Gods volk zonder contact met de levende God wordt nog erger dan heidenen. Er was geen koning die namens God het volk beïnvloedde. Wat is een mens zonder Christus?

Rechters 19:16-30

Wie de levende God vervangt door een beeld, wordt overgegeven aan hartstocht en onreinheid "zodat...het lichaam onteerd wordt" (Romeinen 1:24). De perverse zonde in Gibeon laat zien hoe diep een mens zakken kan. Er was geen koning...wanneer komt de Messias, de Christus met Zijn Geest?

Rechters 20:1-28

Op zijn sterfbed ziet vader Jakob hoe Benjamin als een roofdier - een verscheurende wolf - op zal treden (Genesis 49:27). Dat blijkt in ons hoofdstuk: als de andere elf stammen een strafexpeditie tegen hun broer Benjamin op touw zetten, slaat Benjamin zo hard terug dat alleen al op de eerste dag tweentwintigduizend Israëlieten omkomen - wat een wolf !

Rechters 20:29-48

Waar liefde woont, gebiedt de HERE Zijn zegen....deze oorlog onder Gods volk is het tegenovergestelde. Deze wraakoefening breekt het getal van Gods volk (twaalf) doordat één stam wordt weggevaagd. Het doet denken aan Judas die uit Gods twaalftal viel: het waren er nog maar elf. En toen?

Rechters 21

Het twaalftal wordt hersteld: Benjamin krijgt weer een plek. Gods werk gaat door. De HERE heeft een plan met Benjamin - ook voor ons. Uit Benjamin komt Paulus die er trots op is uit Benjamin te zijn (Filippenzen 3:5). Als deze Benjaminitische vechtersbaas door Christus in dienst genomen wordt, is hij Gods voertuig voor de blijde boodschap aan heel de wereld.